

T.C.
BEYKENT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME YÖNETİMİ ANABİLİM DALI
İNSAN KAYNAKLARI VE ÖRGÜTSEL DEĞİŞİM BİLİM DALI

**TÜRK MİLLİ EĞİTİMİNDE ÖRGÜN EĞİTİMİN YERİ
VE OKUL ÖNCESİ EĞİTİM**

(Yüksek Lisans Tezi)

Tezi Hazırlayan: **Yasemin Gülizar SÜRME**

İstanbul, 2011

T.C.
BEYKENT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME YÖNETİMİ ANABİLİM DALI
İNSAN KAYNAKLARI VE ÖRGÜTSEL DEĞİŞİM BİLİM DALI

**TÜRK MİLLİ EĞİTİMİNDE ÖRGÜN EĞİTİMİN YERİ
VE OKUL ÖNCESİ EĞİTİM**
(Yüksek Lisans Tezi)

Tezi Hazırlayan:

Yasemin Gülizar SÜRME

Öğrenci No:

090778001

Danışman:

Yrd. Doç. Dr. Sefer GÜMÜŞ

İstanbul, 2011

YEMİN METNİ

Yüksek lisans tezi olarak sunduğum “**Türk Milli Eğitiminde Örgün Eğitimin Yeri Ve Okul Öncesi Eğitim**” başlıklı bu çalışmanın bilimsel ahlak ve geleneklere uygun şekilde tarafımdan yazıldığını yararlandığım eserlerin tamamının kaynaklarda gösterildiğini ve çalışmamın içinde kullanıldıkları her yerde bunlara atıf yapıldığını belirtir ve bunu onurumla doğrularım. 15/06/2011

Yasemin Gülizar SÜR MEN

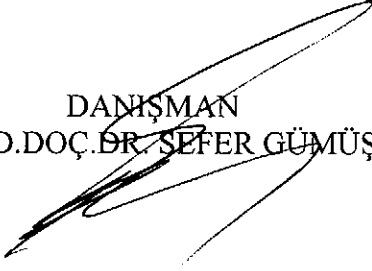
T.C.
BEYKENT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ
TEZLİ YÜKSEK LİSANS SINAV TUTANAĞI

15.06.2011

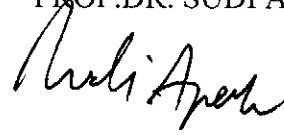
Enstitümüz *İşletme Yönetimi* Anabilim dalı *İnsan Kaynakları ve Örgütsel Değişim* Bilim dalı yüksek lisans öğrencilerinden 090778001 numaralı *Yasemin Gülüzar Sürmen*'in "*Beykent Üniversitesi Lisansüstü Eğitim - Öğretim ve Sınav Yönetmeliği*"nin ilgili maddesine göre hazırlayarak, Enstitümüze teslim ettiği "**TÜRK MİLLİ EĞİTİMİNDE ÖRGÜN EĞİTİMİN YERİ VE OKUL ÖNCESİ EĞİTİM**" konulu tezini, Yönetim Kurulumuzun 01.06.2011 tarih ve 2011/09 sayılı toplantısında seçilen ve Taksim Yerleşkesinde toplanan biz jüri üyeleri huzurunda, ilgili yönetmeliğin (c) bendi gereğince 60 dakika süre ile aday tarafından savunulmuş ve sonuçta adayın tezi hakkında ~~oycokluğu/oybirliği~~ ile ~~Kabul/Red veya Düzeltme~~ kararı verilmiştir.

İşbu tutanak, 1 nüsha olarak hazırlanmış ve Enstitü Müdürlüğü'ne sunulmak üzere tarafımızdan düzenlenmiştir.

DANIŞMAN
YRD.DOÇ.DR. SEFER GÜMÜŞ

ÜYE
PROF.DR. SUDİ APAK

ÜYE
PROF.DR. MEHMET FİKRET GİZGİN

TURK MİLLİ EĞİTİMİNDE ÖRGÜN EĞİTİMİN YERİ VE OKUL ÖNCESİ EĞİTİM

Tezi Hazırlayan: Yasemin Gülizar SÜRMEK

Özet

Bu Tez Çalışmasında;Okul öncesi Eğitimde Yapılan araştırmalar ve uygulamalardan alınan geri bildirimler,AB ve uluslar arası normlara uyum sağlama amacıyla çeşitli Avrupa Birliği Ülkelerindeki okul öncesi eğitimde yapılan uygulamalar incelenmiştir.Okul öncesi eğitimin nitelikli olması için gerekli program, okul öncesi eğitimde öğretmende aranan özellikler etkili okul özellikleri ele alınmıştır.Okul öncesi eğitimin önemi ve çocuğun yaşantısına etkisi bilimsel verilerle gösterilmiştir.Buna göre, okul öncesi eğitim çocuğun kişilik oluşumu ve kimliğinin erken belirlenmesinde en büyük etken olarak görülmüştür.Gelişmiş ülkelerde okul öncesi eğitimin %99 civarlarında olduğu görülmüş,ülkelerin gelişimi ve okul öncesi eğitim arasında doğru orantılı bir bağın olduğu görülmüştür.Çocukların beden,zeka,duygusal ve iyi alışkanlıklar kazanmasını.onların ilköğretime hazırlanmayı,elverişsiz ortamdaki gelen çocukların yetişmesini,çocukların Türkçe'yi doğru ve güzel kullanmalarını,ortak kültürümüz olan Türk Kültürünü erken öğrenmelerini sağlamayı amaç edinen okul öncesi eğitim kurumları,çocukları ilgi,istidat ve kabiliyetlerini erkenden öğrenmelerini ve bu kabiliyetleri geliştirmeyi hedef edinmiştir.Okul öncesi eğitimin geliştirilmesi için farklı ülkelerde okul öncesi eğitim uygulamaları incelenmiştir.Çeşitli ülkelerin program yaklaşımları ve modelleri incelenmiş ve elde edilen verileri çocuklarımızın özellikleri,toplumumuzun yapısı ve kültürel değerlerimiz ile gelecek neslin bireylerinde olması gereken nitelikler ile bütünleştirilmeye çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Etkin ve sağlıklı birey,öğrenmeyi erkenden öğrenmek,kişilik oluşumu,kalkınmış toplum,okul öncesi eğitim.

The Place of Institutional Education in Turkish Education System and Pre-School Education

Prepared by: Yasemin Gülüzar SÜRME

Abstract

Firstly ,the feedback received from researches and investigations and practices made in pre-school education in the European Union Countries have been observed to be compatible with the EU norms. Secondly, the program of crucial importance for pre-school education to be qualified and the characteristics of an efficient school accompanied by those to be qualified as a pre-school teacher have been handled.The vitality of pre-school education and its impact on a child's life has been shown by scientific data.According to this,pre-school education has been seen as the greatest factor in the formation of a child's character and in the determination of his/her identity at an early age.It has been seen that the percentage of pre-school education is approximately estimated as %99 and that there has been a rightful link between development of countries and pre-school education.

What's more, the pre-school institutions which aim to make children acquire good,health, talent and preferable habits, prepare them to primary education,bring up children from inappropriate environmentjet them use Turkish accurately and fluently,and learn Turkish culture earlier,have set awareness of their interest ,ability and skills and development of those qualities as a goal.Anothermore,practices of pre-shool education have been observed in different countries.Finally, approaches to programs and modals of various countries have been watched and data received has been attempted to integrate into the characteristics of our children, the structure of our own society and our own cultural values combined by the characteristics of individuals of a future generation ,

Key Words: An effective and healthy individual,formation of one's own personality, developed society and pre-school education, and to learn how to learn at an early age.

İÇİNDEKİLER

Yemin Metni	
Jüri Sayfası	
Türkçe Özet Anahtar Kelimeler	
İngilizce Özet ve Anahtar Kelimeler	
Tablolar Listesi	VI
Şekiller Listesi	VII
Kısaltmalar	VIII
Giriş	1

I.BÖLÜM

TÜRK MİLLİ EĞİTİMİNDE ÖRGÜN EĞİTİMİN YERİ VE OKUL ÖNCESİ EĞİTİM

1.ÖRGÜN EĞİTİMİN TANIMI VE GELİŞİMİ	3
1.1.Örgün Eğitimin Tanımı	3
1.2.Örgün Eğitimin Yapısı	10
1.2.1 Anaokulu	10
1.2.2 İlköğretim Kurumları	12
1.2.3 Orta Öğretim	13
1.2.4 Yüksek Öğretim	14

2.MİLLİ EĞİTİM PROGRAMINDA ÖRGÜN EĞİTİMİN YERİ	15
2.1.Programın Tanımı ve Önemi	15
2.2.Program Hazırlanması ve uygulanmasında Dikkat Edilecek Noktalar	19
3.ÖRGÜN EĞİTİMİNDE ÖĞRETMENİN GÖREV VE SORUMLULUKLARI	21
3.1.Örgün Eğitimde Materyaller ve Düzenlenmesi	21
3.2.Örgün Eğitimde Eğitim Planlanması ve Uygulanması	26
3.2.1.Örgün Eğitimde Planlama Çeşitler	28
3.2.1.1 Günlük Plan	28
3.2.1.2 Yıllık Plan	29
4.ÖRGÜN EĞİTİMDE OKUL ÖNCESİ EĞİTİMİN YERİ	30
4.1.Örgün Eğitimde Ailenin Katılımı	30
4.2.Okul Öncesi Eğitime Değerler ve Değerler Eğitimi Programları	35
4.3.Okul Öncesi Eğitimde Başarıya Götüren Becerilerin Kazanılması	36
5.TÜRKİYE'DE OKUL ÖNCESİ EĞİTİMİN AMAÇ VE İLKELERİ	37
5.1.Okul Öncesi Eğitimin Tanımı ve Önemi	37
5.2.Okul Öncesi Eğitimin Genel Amaçları	40
5.3.Okul Öncesi Eğitimin Temel İlkeleri	43

II.BÖLÜM

OKUL ÖNCESİ EĞİTİMİN TARİHİ GÖRÜŞLER VE SEÇİLMİŞ ÜLKE UYGULAMALARI KARŞILAŞTIRILMASI

1.OKUL ÖNCESİ EĞİTİMİN TARİHİ SEYRİ	49
1.1.Dünyadaki Okul Öncesi Eğitimin Tarihi Seyri	49
1.2.Türkiye’de Okul Öncesi Eğitimin Tarihi Seyri	56
1.3.Türkiye’deki Okul Öncesi Eğitimden çıkarılacak Sonuç	63
2.OKUL ÖNCESİ EĞİTİMDEKİ GÖRÜŞLER	64
2.1.High /Scope Eğitimi Yaklaşımı	64
2.2.Head Start Yaklaşımı	65
2.3.Montessori Yaklaşımı	66
2.4.Reggio Emilia Yaklaşımı	67
2.5.Çocuktan Çocuğa Eğitim Yaklaşımı	67
2.6 Açık Okul Öncesi Eğitim Yaklaşımı	68
3.OKUL ÖNCESİ EĞİTİM UYGULAMALARININ TÜRKİYE’DE KARŞILAŞTIRILMASI	69
3.1.ABD	69
3.2.Fransa	70
3.3.Japonya	71
3.4Almanya	72

3.5.İngiltere	73
3.6.Türkiye	73
3.7.Uygulamaların Karşılaştırılması	76

III.BÖLÜM

TÜRKİYE'DEKİ OKUL ÖNCESİ EĞİTİMİN PLANLANMASI,PROGRAMLANMASI VE YAYGINLAŞTIRILMASI

1.OKUL ÖNCESİ EĞİTİMİN PROGRAM VE PLANLANMASI	84
1.1.Okul Öncesi Eğitimin Planlanması	84
1.1.1.Okul Öncesi Eğitimde Yıllık Plan	88
1.2.Plan Hedeflerinin kazanılması Hedefleri	92
1.3.Okul Öncesi Eğitimde Program	103
1.4.Okul Öncesi Eğitimin Program Uygulaması	105
1.4.1.Programın Hazırlanması ve Uygulanmasında Dikkat Edilecek Hususlar	105
2.OKUL ÖNCESİ EĞİTİMİN YAYGINLAŞTIRILMASI İLE İGİLİ MODELLER	
2.1.Kurum Merkezli Eğitim	107
2.2.Ev Merkezli Aile Eğitimi	108
2.3.Kurum Merkezli Aile ve Çocuk Eğitimi	110
2.4.Uzaktan Eğitim	110
2.5.Gezici Anaokulları	111
2.6.Çocuk ve Oyuncak Kütüphaneleri	112

3.OKUL ÖNCESİ EĞİTİMDE ÇOCUK,ÇOCUĞUN TANINMASI VE DEĞERLENDİRİLMESİ	112
3.1 Çocuğun Tanınması ve Değerlendirilmesi	112
3.1.1.Öğrenciyi Tanıma Teknikleri	113
SONUÇ VE ÖNERİLER	127
KAYNAKÇA	129
ÖZGEÇMİŞ	133

TABLULAR LİSTESİ

<u>Tablo No</u>	<u>Sayfa</u>
1.Resmi ve Özel Ana Okulları ve Ana Sınıflarında Sayısal Gelişme	63
2.Anaokullarında Okul,Öğrenci ve Mezun Sayıları	75
3.Okulöncesi Eğitim Kurumlarındaki Öğrenci Sayıları	76
4.Okul öncesi Eğitimde Öğrenci Öğretmen Sayıları	78
5.Türk Milli Eğitim Sisteminin 2025 yılındaki yapısı ile 2006 yılındaki yapısının Öğrenci sayılarına göre karşılaştırılması .	80
6.Bölgelere göre Okulöncesi Dönemde Okul/Öğrenci/Öğretmen sayısı	82
7.Okulöncesi Eğitimde okul Türüne göre Öğrenci ve Öğretmen sayıları	83

ŞEKİLLER LİSTESİ

<u>Şekil No,</u>	<u>Sayfa</u>
1.Okul Öncesi Eğitimde 0-36 ay Çocuklar İçin Yıllık Plan	72
2.Günlük Programda Yer Alan Temel Faaliyetler	85
3.Öğrenciyi Tanıma Teknikleri	92
4.Okul Öncesi Çocukları Tanıma ve Değerlendirmeye yönelik olarak Kullanılabilecek,en yaygın ve en işlevsel araçlar	96

KISALTMALAR LİSTESİ

AB	Avrupa Birliği
ABD	Amerika Birleşik Devletleri
a.g.k.	Adı Geçen Kitap
a.g.m.	Adı Geçen Makale
DPT	Devlet Planlama Teşkilatı
G-8 Ülkeleri	Almanya,ABD,Birleşik Krallık,Fransa,Kanada,İtalya,Japonya,Rusya
ISCED0	Anaokullarına Uluslar arası standart kurallar
ISCED1	İlköğretim okullarında Uluslar arası standart kurallar
MEB	Milli Eğitim Bakanlığı
UNESCO	Birleşmiş Milletler Eğitim,Bilim ve Kültür Kurumu
Shçek	Sosyal Hizmetler çocuk esirgeme kurumu
PISA	Uluslararası öğrenci değerlendirme sınavı
YİBO	Yatılı ilköğretim Bölge Okulu

GİRİŞ

Türk Milli Eğitimde Okulöncesi eğitim her ülkede olduğu gibi ülkemizde de önemi gittikçe artabilmektedir. Gelişmiş ülkelerin okul öncesi eğitime ayırdıkları kaynaklar çocuğun okul öncesi eğitimde daha aktif olarak kaynak kullanımıyla öne çıkabilmektedir. Bu kaynaklar içerisinde okul-öncesi eğitime uygun öğretmenlerin yetiştirilebilmesi fiziki alanlarının geliştirilmesi öğretmenlerin sosyal ve ekonomik ihtiyaçlarında giderilmesi ile başarılarının da artabileceği görülmektedir. Okul öncesi eğitim önceleri çalışan kadınların çocuklarının bakım evleri olarak kurulmuştur. Daha sonra Okul öncesi eğitim gören çocukların çok daha başarılı oldukları, sosyalleşme süreçlerinin daha erken olduğu, kendilerini daha iyi tanıdıkları görülmüştür. Bu yönüyle tüm devletler okul öncesi eğitime daha fazla önem vermeye başlamıştır. Devletler Okulöncesi eğitimi değişik sitemlerle yaymaya çalışmışlardır. Bu sistemlerde kimisi başarılı olmuş, kimisi olmamıştır. Okulöncesi eğitime ayrılan harcamalar Ülkelerin ekonomik düzeyleri ile bağlantılı olmuştur.

Ülkemizde Okulöncesi eğitime ayrılan kaynak ve materyalleri okullaşmanın başlaması diğer ülkelere göre yeni sayılabilir. Çalışmamızdaki amaç; Türk Milli Eğitim Sistemi içinde okulöncesi eğitimin önemini, çocuğun gelişimini, faydalı bireyler olarak yetiştirilebilmelerini hedef alır. Bu amaçla çalışmamız okulöncesi eğitimin Türk Milli Eğitim Sistemi içinde yerinin ve gelecekte ne olabileceğini eğitim biliminin gelişimi ile nasıl uygulanacağını araştırmaktır. Çalışmamızda Cumhuriyet öncesi dönemden günümüze kadar olan dönemdeki Türk Milli Eğitim Sisteminin Örgün Eğitimi yapısının içinde Okulöncesi eğitimi inceleyerek Türk Milli Eğitim Sisteminden günümüze kadar yaşanan sorunları ve gelişimleri ele almaktadır. Ayrıca Türkiye’de son yıllarda uygulamaya konulan Ana sınıfı eğitimi konusu da incelenmiştir. Çalışmamızda ana varsayımımız; Türkiye’de Okulöncesi eğitimin gerekliliğini ve uygulanabilirliğini ortaya koymaktır.

Çalışmamız üç ana bölümde incelenmiştir. Çalışmamızın birinci bölümünde örgün eğitimin tanımı ve gelişimi, örgün eğitim içinde okulöncesi eğitimin teorik bilgileri sunulmuştur. Çalışmamızın ikinci bölümünde okulöncesi eğitim ile dünya ülkelerindeki uygulamaları ve Türkiye ile karşılaştırılması sunulmuştur. Çalışmamızın üçüncü ve son bölümünde Türkiye’de okulöncesi eğitimin Planlanması, Programlanması ve yaygınlaştırılması ile bilgiler sunulmuştur. Okulöncesi eğitim plan uygulamalarının ne şekilde olacağı hakkında bilgiler verilmiştir.

Çalışmamıza uyguladığımız araştırma metodu konusunda ilgili literatür tarama şeklinde olup bunlar kitaplar,sürelî yayınlar,makaleler,bakanlık bildirimleri ve görüşleri resmi gazete ile güvenilir internet kaynakları şeklindedir.Tezin amacına uygun olarak hazırlanan bu çalışma bilimsel değer ve yargıları da analiz ederek bir sonuca varmaya gayret edilmiştir.

I.BÖLÜM

TÜRK MİLLİ EĞİTİMİNDE ÖRGÜN EĞİTİMİN YERİ VE OKUL ÖNCESİ EĞİTİM

1.ÖRGÜN EĞİTİMİN TANIMI VE GELİŞİMİ

1.1.Örgün Eğitimin Tanımı

Eğitim insanları belli amaçlara göre yetiştirme sürecidir.Bu süreçten geçen insanın kişiliği farklılaşır.Bu farklılaşma eğitim sürecinde kazanılan bilgi,beceri,tutum ve değerler yoluyla gerçekleşir.Örgün Eğitim için en önemli yeri okullar oluşturur. Okul dışında da eğitim yapılmaktadır.Eğitim ailede,iş yerinde,asker ocağında,camide ve çeşitli guruplarda verilebilir.En geniş anlamı ile eğitim kültürlenmeyi sağlar.Her toplum kendi kültürünü yeni kuşaklara aktarmalıdır.Eğitimi iki yönde ele alabiliriz birincisi amaçsız eğitim(informal) ve amaçlı (formal)eğitimidir. İnformal ve formal eğitim birbirleriyle etkileşim halindedir.Aile ve okul iletişimi buna örnek verilebilir. Örgün eğitim,belli bir yaş grubundaki bireylere,Milli Eğitimin amaçlarına göre hazırlanmış eğitim programıyla okul çatısı altında düzenli olarak yapılan eğitimidir.Okulöncesi öğretim,ilköğretim, ortaöğretim ve yükseköğretim örgün eğitim sistemini meydana getirir.Örgün eğitim sisteminde genel,mesleki ve teknik eğitim programları vardır.¹

Kişilikli,yetenekli,ailelerine ve insanlığa karşı sorumluluklarının farkında gençler ancak sağlıklı ve nitelikli ortam ve toplumlarda yetişir.Çocuğun öğrenme isteği,merak duygusu,okuma alışkanlığı ,ilim sevgisi ve düşünme özelliğini kazanması ve geliştirmesi gerekir.Öğrencilere nasıl düşüneceklerini öğreten bilgiyi vermektense bilgiye giden yolu gösteren yolu göstermek çok soru sorma alışkanlığını geliştiren onları çok yönlü ve çok boyutlu geliştiren toplumsal kültürü geliştirmeyi hedef edinen,hobi edinmesini bilen,bilgisayar kullanmasını bilen,en az bir yabancı dil bilen,olaylardan çok olgular üzerinde duran,ezberlemekten çok keşfetmeye çalışan,tanımlamaktan çok tanımaya çalışmalıdır,olaylara soru sorarak yaklaşma alışkanlığı olmalıdır,konuşmaktan çok dinlemeyi,tüketmekten çok üretmeyi,başkalarını eleştirmekten çok kendini eleştirmeye çocukları yöneltlen öğretimi ve eğitimi sağlamalıyız.

Öğrencilerin sorumluluk duygusunu geliştirmek,düzenli çalışma alışkanlığı kazandırmak,bilginin önemini kavrayan,biz bilincini öğrenen öğrenci yetiştirmeliyiz.Eğitim çok

¹ Fidan, N., Erden M., a.g.k., s.13.

boyutlu ve bütüncül eğitim anlayışı ile benimsenmelidir.Kişi toplumun eğitiminin denge-
sini sağlayabilmelidir.Eğitimde Milli değerlere bağlı ve evrensel değerlerden haberdar bir
eğitim anlayışı olmalıdır.Eğitimde cahillik 21. Yüzyılda öğrenmeyi öğrenemeyenler-
dir.Çocuk kendi gelişimini başkaları ile kıyasladığı oranda başarı kazanır, kıyaslama ço-
cuğun gelişimini sağlar.Örgün Eğitimin konusu insandır.Çeşitli bilim dalları değişik
hammadde kullanılır.Kullanılan hammaddeyi yararlı hale getirir ve insanı kullanımına
sunar.Eğitim ise hammadde olarak insanı kullanır ve onu işler.Herhangi bir alanda kulla-
nılan hammadde çeşitli etkenlerle zarara uğrarsa meydana gelen hasar maddi olur onarıl-
ması kolay olur.İnsan hammadde olunca eğer zarara uğramışsa giderilmesi mümkün de-
ğildir.Bu nedenle eğitimde hata yapılmamalıdır.Hata yapılmaması için konunun teknik
bilgisi iyi bilinmelidir.² Öğretim insana bilgi ve yöntem kazandırma suretiyle zihin-
sel,bedensel ve entellektüel açıdan eğitilmesi,eleştirilmesi ve yetenek kazanması işlemi-
dir.Öğretim bilgi vermektir.Eğitim bir süreçtir yaşam boyu sürer.Okumanın faydalarını
anlatmak öğretimdir,okuma alışkanlığı kazandırmak eğitimidir.Eğitimde soruyu soruyla
cevaplamak en iyi yöntem sayılır.Öğrencinin merak duygusunu uyandırmak,sevgiyi öğ-
renmesini sağlamak,özveriyi ve aldığı işi bitirmeyi öğretmek eğitimin ilkesi olmalı-
dır.Eğitim ve öğretim yan yana birlikte yürütüldüğünde,Eğitim sürecinin üç temel unsuru
ortaya çıkabilir.Bunlar:³

- Amaç
- Öğretme ve öğrenme etkinliği
- Değerlendirmedir.

Eğitimin tanımı sanılanın çok üzerindedir.Bu yüzden Ünlü düşünürlerin eğitim ta-
nımları şöyle sıralanabilir:⁴

- Eflatun'a göre eğitim,insana en iyi olgunluğu vermektir.
- Kant'a göre eğitim,insanın yaradılışında bulunan gizli bütün kabiliyetlerin ge-
liştirilmesidir.
- Stuart Mill'e göre eğitim,tabiatımızı kemale yaklaştırmak için gerek kendimi-
zin gerekse başkalarının bizim için yaptıkları her şeydir.
- Danzel'e göre eğitim,ferdin ,bedeni zihni ve ahlaki kabiliyetlerini ahenkli bir
şekilde geliştirmektir.

² Akay, G., Çocuk Gelişimi,İstanbul, 2005, s.7.

³ Fidan, N., Erden, M., a.g.k., s.19.

⁴ Çelikkaya, H., Eğitim Sosyolojisi, İstanbul, 1996, s.12.

- Marion'a göre eğitim, bir insanın kendi hemcinslerini mükemmelleştirmek için yaptığı maksatlı tesirlerin tümüdür.
- J.J.Rousseau göre eğitim, çocukları yetiştirmek ve insan yapmak sanatıdır.
- E.Durkheim'a göre eğitim, sosyal olmayan nesli sosyalleştirmektir.
- Spenser'a göre eğitim, tam bir yaşayışa hazırlıktır.
- İmam-ı Azam'a göre eğitim, insanın, lehindeki ve aleyhindeki şeyleri bilmesidir.
- Eğitim, yetişkin bir neslin, yetişkin olmayan bir neslin bütün kabiliyetlerini geliştirmek için kullandığı yollar ve vasıtalarıdır.
- Eğitim, eğitim faaliyetlerine ait her türü teorilerin ve metotların çalışmalarının tümüdür.

Eğitimin bilim olarak gelişiminde Türk bilginlerinin düşünüş ve görüşleri önemli yer almaktadır. Bunlar:⁵

Farabi: Farabi, 870-950 yılları arasında yaşamıştır. Sözlü yapılan eğitimden farklı davranış kazandırma işini vurgulamıştır. Ahlaki değer kazandırma davranış kazandırma ile olur ilkesini benimsemiştir. Yüzden fazla eser yazmıştır. Farabi'nin eğitim görüşleri şöyle özetlenebilir.⁶

- Eğitimin amacı, mutluluğu bulmak ve bireyi topluma yararlı hale getirmektir.
- Üç tür eğitimci vardır. Aile reisi, aile fertlerinin; öğretmen, çocuk ve gençlerin; devlet başkanı, milletin eğitimcisidir.
- Öğretim ve eğitimi ayırır: "Öğretim, milletler ve şehirlerde nazari erdemleri var etmek demektir. Eğitim ise ,milletlerde ahlaki erdemleri iş sanatlarını var etme yöntemidir.
- Öğretimde yöntem konusuna kolaydan zora doğru gidilmesi istenmiştir.
- Öğretmen öğrencilerle Sokrat gibi tartışmalıdır.
- Öğretimde mantık ve Felsefeye yer verilmelidir.
- Öğrencinin öğrenme isteği sürdürülmelidir.
- Çocuklar karar verme yetileri yüksek yetiştirilmelidir.
- Disiplin ne çok sert nede yumuşak olmamalıdır. İlimli bir yol izlenmelidir. Farabi bilimsel meseleleri araştırmanın çeşitli yöntemleri olduğunu, bu ko-

⁵ Fidan, N., Erden, M., a.g.k. s.5-29

⁶ Akyüz, Y., Türk Eğitim Tarihi, Ankara, 2008, s.24.

nunun başlı başına bir bilim alanı sayılması gerektiğini söylemekle,bilimsel yöntem hakkında görüş ortaya atmıştır.

- İbni Sina: İbni Sina 980-1036 yılları arasında yaşamıştır.İbni Sina Türk tıp bilgini dir.Eğitim alanında görüşleri bugün bile etkinliğini ve önemini sürdürmektedir.Bunlar:⁷
- ✓ Eğitim,sınıf ve statüye bakılmaksızın herkese verilmelidir.
- ✓ Çocuklara meslek eğitimi sağlanmalıdır.
- ✓ Çocuklar okullarda kendi akran ve arkadaşları ile birlikte eğitilmelidir.
- ✓ Öğretmen öğrencileri tanımalı,onların yeteneklerini fark etmeli ve ona göre davranmalıdır.
- ✓ Çocuğun eğitiminde onu istek ve ilgilerine önem verilmeli,genel ve meslek eğitiminde buna dikkat edilmelidir.
- ✓ Öğretimde deneye,gözleme ve olayların nedenlerini araştırmaya yer verilmelidir.
- ✓ Eğitim ve öğretimde araç- gereç kullanılması önemi üzerinde durulmuştur.

Avrupa'da eğitimdeki yeni görüşler Rönesanstan sonra önem kazanmıştır.Bu alandaki düşünürler eğitimdeki İlk görüşleri ise aşağıda verilmiştir.⁸

D.Erasmus:Erasmus 1469-1536 yılları arasında yaşamıştır.Okulda çocukların çok detaylı incelenmesi gerektiği ve okulda oyuna yer verilmesi gerektiğini savunmuştur.Okulda cezaya karşı çıkmış ve samimi bir yaklaşım olması gerektiğini savunmuştur.Erasmus hümanist eğitim anlayışını savunmuştur.Okulda anlayış ve samimiyet üzerinde durmuştur.⁹

W.Ratke: Ratke 1571-1635 yılları arasında yaşamıştır.Öğretim yöntemleri konusunda bugün bile geçerliliğini koruyan görüşler bunlar:¹⁰

- ✓ Dersler gözlem yoluyla somuttan soyuta doğru olmalıdır.
- ✓ Derslerde çocuğun ilgisinin toplanması sağlanmalıdır.
- ✓ Bir anda bir çok şey öğretilmemelidir.

J.A. Comenius :J.A. Comenius 1592-1671 yılları arasında yaşamış Çekoslavakyalı bilim adamıdır.Eğitimde bilimsel çalışmanın önemi üzerinde durmuştur.Yayınladığı” Büyük didaktika “adlı eserinde eğitim ve gözlem üzerinde durmuştur.¹¹

⁷ Akyüz, Y., a.g.k., s.26.

⁸ Fidan, N., Erden, M., a.g.k. s.27.

⁹ Erden, M.,a.g.k., s.90.

¹⁰ Fidan, N.,Erden, M., a.g.k. Ankara,1992,s.29.

- ✓ Çocukların farklılıklarının olduğunu u farklılığın eğitimde göz önünde tutulması gerektiğini savunmuştur.
- ✓ Çocuklara karşı anlayışlı ve hoşgörülü olunması gerektiğini savunmuştur.
- ✓ Ders kitaplarının çocukların gelişim özelliklerine göre yazılması gerektiğini savunmuştur.
- ✓ Ders kitaplarının anlaşılır olması için resimlerin ilave edilmesi gerektiğini savunmuştur.

John Locke: John Locke 1632-1704 yılları arasında yaşamıştır.İnsan zihnini ve çocuk zihnini incelemiştir.Çocuk zihninin dıştan gelen her şeye açık olduğunu açıklamıştır.Görüşleri şunlardır:

- ✓ Bilginin kaynağı duyu organlarıdır.Yani duyu organlarına ne kadar fazla hitap ederse eğitim daha anlaşılır olacaktır.
- ✓ Avrupa'da 18.yüzyıl insan aklının üstün tutulduğu dönemdir.Bu yüzyılda Amprisim(Tecrübecilik) ve rasyonalizm (Akılcılık)felsefesi hakim olduğu dönemdir.

J.J. Rousseau: J.J. Rousseau 1712-1778 yılları arasında yaşamıştır.Çocukların yaşayarak,yaparak öğrenmeleri gerektiğini savunmuştur.Görüşleri şunlardır:¹²

- ✓ Çocukların özgü bir ortamda eğitim görmelerini,kendine özgü yetişkinlerden farklı dünyaları olduğunu açıklamıştır.
- ✓ Eğitim çocukların gelişim evrelerine göre yapılması gerektiğini savunmuştur.
- ✓ Çocukların bireysel özelliklerine saygı duyulması gerektiğini savunmuştur.
- ✓ Çocukların ilgilerine önem verilmesi gerektiğini savunmuştur.Çocuğu anlama ve tanımanın önemini açıklamıştır.

J.H. Pestalozzi:Çocukların gelişim özellikleri aynı olanların aynı eğitim görmeleri gerektiğini ve yaşayarak öğrenmenin önemi üzerinde durmuştur¹³

- ✓ Eğitimin merkezi çocuktur.Eğitim herkese uydurulabilecek şekilde pratik ve amaçlı olması gerekir.Öğrencinin kafaca ve bedence yeteneklerini göz önünde bulundurmuştur.¹⁴

¹¹ Erden, M., a.g.k., s.90-91.

¹² Fidan, N., Erden, M., a.g.k., Ankara, 1992,s.29.

¹³ Erden, M., a.g.k., s.93.

¹⁴ Oktay, A., Gürkan, T., Zembat, ., Unutkan, Ö., Ne Yapıyorum?Neden Yapıyorum?Nasıl Yapmalıyım?İstanbul,2005, s.11.

- ✓ Pestalozzi kendi açtığı okulda öğrencilerinin serbestçe çalışmalarını ve yeteneklerini geliştirmelerine, nesnelere incelemelerine buluş yoluyla öğrenme ve laboratuvar çalışmalarına imkan sağlamıştır.
- ✓ Eğitimde uygulama yaparak görüşler savunmuştur. 19. yüzyılda eğitim bir bilim olmuştur.

J.F. Herbart: Eğitimin bir bilim olmasında katkısı çok büyük olmuştur. J.F. Herbart 1776-1841 yılları arasında yaşamıştır. Okul öğretiminde etkili yöntem ve tekniklerin yanında eğitim psikolojisinin doğmasını sağlamıştır.¹⁵

- ✓ Öğretim sürecini insan zihninin işleyişine benzetmiştir. Basamaklar yaklaşımı denilen öğretim tekniği üretmiştir.
- ✓ Öğretim işinde öğrencinin ilgi ve algısı önemlidir.
- ✓ İnsan duyu organları yolu ile elde ettiği bilgiyi beyinde değiştirir, karşılaştırır ve yeni bilgiler üretir.
- ✓ Eğitim objektif, akılcı ve bilimsel olmalıdır.
- ✓ Formal eğitimin basamaklarını Hazırlık, Sunma, Yeni bilgileri eski bilgiler bağlama, genelleme, Uygulama evreleri ve ilgili ilkeler basamakları oluşturulmuştur.

Türkiye’de 20 milyona ulaşan öğrenci ve bir milyon civarında öğretmen potansiyeline sahiptir.¹⁶ Öğrenme sürecinde öğretmenlerin öncelikle yanıtlaması gereken bazı temel sorular vardır.¹⁷

- Çocuklar nasıl daha kolay öğrenirler?
- Çocukların öğrenmesini kolaylaştıracak öğretmen davranışları nelerdir?

Bu sorular çocuğun ve öğretmenin öğrenmesi sürecindeki rol ve sorumluluklarına cevap arar. Öğrenme sürecinin amaçlar, çocuklara kazandırılması hedeflenen bilgi, beceri, tutum ve davranışların neler olacağına ve bu hedeflere ulaşmak için seçilecek yöntemlerin, öğretmen davranışlarının ve çevre olanaklarının neler olması gerektiğine dikkat çeker. Bu soruların etkili cevaplandırılması etkili öğrenme ortamı hazırlar. Türkiye’de 400.000 kahvehane, 150.000 meyhane ve 130 kütüphane bulunmaktadır. Yetenekli gençler yetiştirmek istiyorsak kesinlikle emek vermek, zaman ayırmak zorundayız, eğitim için kafa yormak, gayret etmek zorundayız, proje üretmek hatalarımızı ka-

¹⁵ Fidan, N., Erden, M., a.g.k. Ankara, 1992, s.29.

¹⁶ Oktay, A., Unutkan, Ö., Eğitimde Güncel Konular, İstanbul, 2005, s.12.

¹⁷ YA-PA, a.g.k., s.57.

bulenmek ve düzeltmenin yollarını alışkanlık haline getirmeliyiz. Anne-babaya, öğretmene düşen görevler bilinçli bir şekilde yerine getirilmelidir. Örgün eğitim anaokulundan üniversiteye kadar örgütlenmiş tüm okulları içermektedir. Örgün eğitim içine aile eğitimini, usta çırak ilişkisini, toplumsal denetimi eğitimsel anlamda olsa bile örgün eğitim içine almamaktadır.

Okul eğitiminin ,eğitim programı, öğrenci, öğretmen, yönetici, araç gereçler, çevre olmak üzere altı temel unsuru vardır. Bu altı unsur örgün eğitimin niteliğini belirler. Bu unsurlardan bir tanesinin eksikliği okulun amaçlarına ulaşmasını engeller. Okulun çevresinde bu programın amacına ulaşmasında etkilidir.¹⁸ Bilginin hızla arttığı çağda bilgiye ulaşmak ve uzmanlaşmak önem kazanmış durumdadır. Bireylerin belli amaçlar doğrultusunda planlı ve programlı biçimde yetiştirilmeleri gerekmektedir. Bu ancak örgün eğitimde okullarda sağlanır. Örgün eğitim planlı, programlı yapılan eğitimidir. Planlı yapılan eğitim yaygın ve örgün eğitimi içine almaktadır. Örgü eğitim denildiğinde okul ile yapılan eğitimidir. Yaygın eğitim her yerde yapılabilmektedir. Örgün eğitim ana okuldan üniversiteye kadar olan okullu eğitimi kapsamaktadır. Örgün eğitimin önemi toplumun öncelikli belirleyicisi olmaktadır. Örgün eğitimin içeriği aşağıda tanımlanmıştır.¹⁹

- Örgün eğitimde dersler ve ders konuları eğitimin türüne göre değişiklik göstermektedirler. Bu ders konuları plan ve programda gösterilmektedirler.
- Örgün eğitimde eğitilen kişi bir amaca doğru değiştirilmeye çalışılır. Bu amaç bireyin ve toplumun ihtiyaçları doğrultusundadır.
- Örgün eğitimde bireyin geliştirilmesi gerçekleştirilmeye çalışılır. Bu gelişim toplumun kültürel, sosyal ve ekonomik kalkınmasını da gerçekleştireceği için toplumu güçlendirecek en etkili araç olduğu kabul edilmektedir. Örgün eğitimde birey bir bütün olarak gelişimi sağlanmaktadır.
- Örgün eğitimde varılmak istenen son nokta önceden belirlenmiştir. Amaç bu noktaya ulaşmak olmalıdır.
- Bireyin sahip olduğu potansiyelin en verimli ve gelişmiş şekliyle ortaya çıkabilmesi örgün eğitim ile gerçekleşmektedir.
- Örgün eğitim bireyi ve toplumu kalkındırma görevini ne kadar çok gerçekleştirirse o kadar önem taşır.

¹⁸ Fidan, N., Erden, M., a.g.k. Ankara, 1992, s.72.

¹⁹ Erden, M., a.g.k., 125.

- Örgün eğitimde farklı nitelikteki bireylerin farklı potansiyellerinin açığa çıkması ve geliştirilmesi sağlanmaktadır.
- Örgün eğitimde kullanılan kitaplar eğitimin sürekliliğini göstermektedir.
- Örgün eğitimde kullanılan ders kitapları gerçekçi, batıl inançlara dayanmayan bilimsel ve son teknolojiyi takip eden bilgileri içermektedir.

1.2.Örgün Eğitimin Yapısı

- Anaokulu,
- İlköğretim okulu,
- Orta öğretim kurumu
- Yüksek öğretimi

1.2.1.Ana Okulu

Okul öncesi çağ ikiye ayrılır.0-2 yaş arasına bebeklik çağı denir.Bu çağın diğer bir adı da süt çağıdır.2-6 yaş arası da ilk ya da birinci çocukluk çağı adını almaktadır.²⁰ Okul öncesi eğitimi kapsayan 0-6 yaş,çocukların bedensel,zihinsel ve sosyal gelişimin en hızlı olduğu dönemdir.Yapılan çalışmalar sonraki yaşantılarını ve büyüme ,gelişmenin yeteneklerini etkilediği gözlemlenmiştir.Bloom'un yaptığı araştırmalarda 17 yaşına kadar zihinsel gelişiminin %50'si,4 yaşına ,%30'u 4 yaşından 8 yaşına,%20'si ise 8 yaşından 17 yaşına kadar oluşmaktadır.Ayrıca çocukların 18 yaşına kadar gösterdikleri okul başarısının %33'ü 0-6 yaş arasındaki başarı ile açıklanmaktadır.²¹

Zeka ve kişilik gelişiminin %70'inin okul öncesi dönemde kazanıldığı bilinmektedir.İlk eğitimi aileden alan çocuk,çevresiyle de etkileşimde bulunarak öğrenir,eğitilir.Çocuk okul çağına geldiğinde bu eğitim sürecine okul da katılır.Amaç bireyi kendisi ve toplum için zararlı olabilecek davranışlardan arındırarak istenilen yönde davranışlar kazandırmaktır.Kişilik temellerinin atıldığı bu dönemde ,çocuktaki eksikliklerin tamamlanması ,yanlışların düzeltilmesi açısından ele aldığımızda okul öncesi eğitimin ne kadar önemli olduğu açığa çıkmaktadır.²²

Mecburi eğitim yaşına gelmemiş okul öncesi eğitimi kapsamaktadır.Okul öncesi eğitim isteğe bağlıdır.Ülkemizde okul öncesi eğitim en az gelişen eğitim kurumlarından-

²⁰ Başaran, a.g.k., s.40.

²¹ Fidan, F., Erden, M.,a.g.k. s.211.

²² Korkmaz, P., Okul Öncesi Eğitimde Program Geliştirme, İstanbul, 2000, s.5.

dır.Ülkemizde Yüksek öğretim hariç tüm eğitim kurumları Milli Eğitim Bakanlığının Denetimi altındadır.Okul öncesi eğitim kurumlarının bir kısmı sağlık sosyal ve yardım bakanlığına bağlı oldukları için denetimleri,örgütlenmesi,yürürlükteki programın uygulanması,faaliyetlerin denetlenmesi güçleşmektedir.1033-1934 yılında 70 olan okul öncesi ve özel anaokulu sayısı 1989-1990 öğretim yılında 158'e çıkabilmiştir.Ülkemizde bu eksiklik ana sınıfları sayesinde giderilmeye çalışılmaktadır.Ana sınıfları ilkokulların bünyesinde kurulması maliyet ücretini azaltmaktadır.Oyun alanlarının az olması ve bağımsız binalarının olmaması ana sınıflarını engellemektedir ve çocukların rahat hareket etmelerini engellemektedir.Ülkemizde okul öncesi eğitimde okul sayısı istenen sayıda değildir.Gelir durumu iyi olan aileler bu eğitimden yararlanabilmekte ekonomik durumu iyi olmayan aileler yararlanamamaktadır.²³ Okul öncesi amaçlar toplumsal amaçlar,eğitici amaçlar ve gelişimsel amaçlar olmak üzere üç tür amaçları vardır.

Okul öncesi eğitimin amacı Milli eğitimin amacına uygun olmalıdır.Amaç ve görevleri şunlardır: ²⁴

Çocuğun beden ,zihin, ve duygu gelişimini ve iyi alışkanlıklar kazanmasını sağlamak.

- ❖ Okul öncesi eğitime giden öğrenciler ilköğretime hazırlığı sağlanır.
- ❖ Çevresi elverişsiz ortamdan gelen çocuklara uygun koşul hazırlamak.

Okul öncesi eğitim kurumları bağımsız kurulabilir veya ilköğretime bağlı olarak açılabilir ,diğer eğitim kurumlarına bağlı açılabilir,uygulama sınıfları olarak açılabilir.Okul öncesi eğitim 0-6 yaş arasındadır. Okul öncesi eğitim kurumunda genellikle şu personel görev yapar:²⁵

- Yönetici
- Öğretmen
- Yardımcı Öğretmen
- Sağlık Personeli
- Sosyal Hizmet Görevlisi
- Memur
- Hizmetli

²³ Fidan, N., Erden M., a.g.k. s.212.

²⁴ Aral, N., Kandır, A., Yaşar, M., a.g.k., s.21.

²⁵ Aral, Kandır, Yaşar, a.g.k., s.43.

➤ Ahçı

Okul öncesi eğitim kurumunda görevlendirilecek personel sayısı ve çeşidi okulun büyüklüğüne, fiziksel koşullarına göre farklılık gösterir. Eğitim sistemi içinde hazırlanan eğitim programları doğrultusunda eğitim öğretim etkinliklerinin planlanması, uygulanması ve değerlendirilmesi gerekir. Programın devamlı geliştirilmesine çalışılmalıdır. Program geliştirme araştırma yaparak sürekli yapılmalıdır. Okul öncesi dönemi, çocuğun diğer gelişim dönemleri içerisinde ayrı bir öneme sahiptir. Çünkü çocuğun kişilik gelişiminin temeli bu dönemde atılmaktadır. Çocuğun bedensel, psikomotor, zihinsel, dil, sosyal ve duygusal gelişimlerinin büyük bölümü bu dönemde tamamlanmaktadır. Bu yüzden okul öncesi eğitime verilen önem artmaktadır.²⁶

1.2.2. İlköğretim Kurumları

İlköğretim kurumları 6-14 yaşları arasındaki çocukları kapsamaktadır. İlköğretim okulunda kız erkek eğitimi zorunludur. Devlet okullarında eğitim parasızdır. Ülkemizde ilköğretim kurumları, beş yıllık ilkokullar ile üç yıllık ortaokullardan meydana gelir. İlköğretim okulları sekiz yıllık eğitimi içermektedir. Eğitim sonunda ilköğretim diploması verilir. Örgün eğitimde İlköğretim eğitiminden sonra ortaöğretim gelmektedir. İlköğretim çağdaş bir yaşam için gerekli olan okuma-yazma, okuduğunu anlayan, doğru kullanan, temel matematik bilgilerine sahip becerileri ile toplumsal yaşam kralları öğrenir.²⁷ Eğitim bir bütündür. İlköğretimde öğrenilen bilgiler daha sonraki öğretimde ve üretkenlikte faydalı olacaktır. Nüfusun az ve dağınık olduğu yerlerde, köyler gruplaştırılır. Merkezi durumda olan köylerde ilköğretim bölge okulları ve gruplandırılmalar gerçekleştirilir. Gruplandırmanın imkan vermediği durumlarda yatılı ilköğretim bölge okulları kurulur.

Türkiye’de eğitim düşük oranda olduğu için temel bilgiler ve becerilerin kazanılması ayrıca önem arz etmektedir. Bu yüzden ilköğretime ayrı bir önem ve destek verilmektedir. İlköğretimin ikinci evresi olan ortaokullar ilkokuldan sonra üç yıl sürmektedir. Bu eğitime çocuklar akademik, teknik okullara hazırlık eğitimi görmektedirler bu eğitimde lise için gerekli olan temel bilgiler verilmektedir. 1981-1982 öğretim yılında 10 okulda başlatılan sekiz yıllık eğitim uygulanması, 1989-1990 öğretim yılında 927 okula yaygınlaştırılmıştır.

²⁶ Aral, Kandır, Yaşar, a.g.k., s.51.

²⁷ Fidan, N., Erden, M., a.g.k., s.213.

İlköğretimin Amaç ve Görevleri 14.6.1973 tarihli Milli Eğitim Temel Kanununa göre İlköğretim amaç ve görevleri şunlardır:

- ✓ Her Türk çocuğuna iyi vatandaş olmak için gerekli temel beceri,davranış ve alışkanlık kazandırmak,onu milli ahlak anlayışına göre yetiştirmek.
- ✓ Her Türk çocuğunu ilgi ve istidat ve kabiliyetleri doğrultusunda geliştirmektir.

İlkokul,çocuğu karşılanması gereken beden, ruh ve toplumla ilgili bir takım ihtiyaçları ,geliştirecek çeşitli istidat ve kabiliyetleri bulunan değerli bir varlık olduğunu kavramayı;onu kişilik ve ahlaki karakter sahibi iyi bir yurttaş olara yetiştirmeyi amaç bilir.Buna göre İlköğretim görmüş bir yurttaş:²⁸

- Sağlığı koruyucu temel bilgileri benimsemiş,gerekli sağlık ve temizlik alışkanlıklarını kazanmıştır.
  - Kazalara karşı uyanık ve tedbirli olmayı öğrenmiştir.
  - Öğrenme merak ve hevesini geliştirmiştir.
- İyi düşünme ve doğru hüküm verme alışkanlığını kazanmıştır.

1.2.3.Orta Öğretim

Ortaöğretim 15-17 yaş grubunu kapsayan,öğrencilere bir meslek kazandırmayı ve onları yükseköğretim kurumuna hazırlamayı amaçlayan eğitim evresidir.Lise programına göre Teknik, lise,Meslek lisesi gibi adları vardır.Özel okullar hariç parasızdır.Toplumların kalkınmasında ara insan gücü büyük önem taşımaktadır.Ortaöğretim ayrıca Yükseköğretime öğrenci hazırlar.²⁹Ortaöğretim, ilk öğretime dayalı,en az dört yıllık eğitim veren genel,mesleki ve teknik öğretim kurumlarının tümünü kapsar.Öğrencileri,çeşitli program ve okullarla ilgi,istidat ve kabiliyetleri ölçüsünde e doğrultusunda yükseköğretime veya hem mesleğe hem de yükseköğretime hazırlamak,iş alanlarına hazırlamak,hayata hazırlamak gibi etkenleri kapsamaktadır.Ortaöğretim,çeşitli programları uygulayan liselerden meydana gelir.Ortaöğretim çeşitleri belli programına yönelik liseler, teknik lise ve tarım meslek lisesi gibi eğitim dallarına ayrılan lise çeşitliliği vardır.Ortaöğretimin Amaç ve Görevleri şunlardır:

²⁸ Fidan, N., Erden, M., a.g.k., s.64.

²⁹ Fidan, N., Erden, M., a.g.k. s.216.

- Öğrencilere ortaöğretim seviyesinde asgari ortak bir genel kültür vermek suretiyle onlara kişi ve toplum sorunlarını tanıtmak,çözüm yolları aramak ve yurdun iktisadi,sosyal ve kültürel kalkınmasına katkıda bulunmak.
- **Öğretim** Öğrencileri,çeşitli program ve okullarla ilgi istidat ve kabiliyetleri ölçüsüne ve doğrultusunda yüksek öğretime veya hem mesleğe hem de yüksek öğretime veya hayata ve iş alanlarına hazırlamaktır.
- Öğrencilerin istekleri ve kabiliyetleri ile toplum ihtiyaçları arasında denge kuru-larak bu eğitim gerçekleşir.

Ortaöğretimi bitiren bir yurttaş şu alışkanlıkları kazanır:³⁰

-Beden,zihin, ruh ve duygu yönlerinden dengeli ve sağlıklı bir kişiliğe ,hür ve bilimsel düşünme gücünü,geniş bir dünya görüşüne, topluma karşı sorumluluk duyan ,yapıcı ve yaratıcı yeteneklere sahiptir.

1.2.4.Yüksek Öğretim

Yükseköğretim,Milli Eğitim sistemi içinde,ortaöğretime dayalı en az dört yarı yılı kapsar.Üniversiteler,yüksek okullar,konservatuarlar,meslek yüksek okulları,uygulama ve araştırma merkezleri yüksek öğretim kurumlarıdır.Yükseköğretim eğitimin en üst kademesidir.Ülkenin kalkınması için gerekli mesleklerin en iyi biçimde yürütülmesini sağlayacak yapıcı ve yaratıcı insan gücünün yetiştirilmesi için yüksek öğretim kurumları önemli rol oynar. Yükseköğretim sadece bilgi vermez;ülkenin sorunlarını bilimsel yöntemlerle çözümlenecek,topluma önderlik edecek,araştırmacı eleman yetiştirir.Yükseköğretim nitelikli insan yetiştirme,toplumu tanıtmaya,yayma ve araştırma yoluyla geliştirmede görevleridir.³¹Lise türlerinden herhangi birini başarı ile bitiren öğrenci,yükseköğretim kurumunun koşullarına bağlı olmak kaydıyla ,bu kurumlardan yararlanma hakkına sahiptirler.³²

Ülkemizde Yüksek öğretim 2547 sayılı yasa ile düzenlenmiştir.Bu yasada Yükseköğretim Amaç ve Görevleri şunlardır:

³⁰ Fidan, N., Erden, M., a.g.k., s.65.

³¹ Fidan, N., Erden, M., a.g.k. s.221.

³² www.yayim.meb.gov.tr/dergiler/147/fer.htm.53k.pdf(27.03.2009)

2547 sayılı Yükseköğretim Kanununa göre Yükseköğretimin amacı:³³

- ✓ Atatürk inkılapları ve ilkeleri doğrultusunda Atatürk milliyetçiliğine bağlı,
- ✓ Türk milletinin milli, ahlaki ,insani, manevi ve kültürel değerlerini taşıyan, Türk olmanın şeref ve mutluluğunu duyan,
- ✓ Tolum yararını kişisel çıkarının üstünde tutan ,aile,ülke, ve millet sevgisi ile dolu,
- ✓ Hür ve bilimsel düşünme gücüne,geniş bir dünya görüşüne sahip,insan haklarına saygılı,
- ✓ Beden, zihin, ruh,ahlak ve duygu bakımından dengeli ve sağlıklı şekilde gelişmiş
- ✓ İlgi ve yetenekleri yönünden yurt kalkınmasına ve ihtiyaçlarına cevap verecek,aynı zamanda kendi geçim ve mutluluğunu sağlayacak bir mesleğin bilgi, beceri,davranış ve genel kültürüne sahip,vatandaşlar olarak yetiştirmek,
- ✓ Türk Devletinin ülkesi ve milletiyle bölünmez bir bütün olarak,refah ve mutluluğunu artırmak amacıyla;ekonomik,sosyal ve kültürel kalkınmansa katkıda bulunacak ve hızlandırılacak programlar uygulayarak çağdaş uygarlığın yapıcı,yaratıcı ve seçkin bir ortağı haline gelmesini sağlamak,
- ✓ Yüksek düzeyde bilimsel çalışma ve araştırma yapmak,bilgi ve teknoloji üretmek,bilim verilerini yaymak,ulusal gelişme ve kalkınmaya destek olmak,yurt içi ve yurt dışı kurumlarla işbirliği yapmak suretiyle bilim dünyasının seçkin bir üyesi haline gelmek,evrensel ve çağdaş gelişmeye katkıda bulunmaktır.

Yüksek öğretim kurunun kurulması,açılması ,çalışmaları ve öğretim üyeleri ile ilgili esaslar ve diğer hususlar yüksek öğretimin yasalarında belirtilmektedir.Yüksek öğretim paradır.Maddi imkanları uygun olmayan ,başarılı öğrenciler ile özürlü öğrencilerin öğrenim giderleri,burs,kredi,parasız yatılı ve benzer yollarla devletçe karşılanır.

2. MİLLİ EĞİTİM PROGRAMINDA ÖRGÜN EĞİTİMİN YERİ

2.1.Programın Tanımı ve Önemi

Türk Milli Eğitim Sisteminin genel amaçlarına ve okul öncesi eğitimin amaçlarına ulaşmak belli bir eğitim programı sayesinde gerçekleştirilebilmesi.Eğitim programlarında belirlenen hedefler ve kazanılması beklenen davranışlar,önemli bir yer tutar.Bununla birlikte çocuklara hangi eğitim durumları yoluyla hedeflerin ve kazanabileceği beklenen davranışların

³³ Fidan, N., Erden M., a.g.k., .s.221.

nasıl bir değerlendirilmenin yapılacağı büyük önem taşımaktadır.³⁴ Eğitim programı ve öğretmen kılavuz kitabı bir bütündür.Öğretmen yıllık plan ve öğretmen kılavuz kitabını dikkatlice okuyarak eğitim yılına başlamalıdır.Öğretmen beklenen plan ve programı öğretmenin kendi etkinliklerini katarak zenginleştirmesidir.³⁵

Eğitim programı istenen değişikliğin yapılabilmesi için yapılan tüm faaliyetlerin planıdır.Geniş bir planda öğretim ,ders dışı kol faaliyetleri, özel günlerin kutlanması, geziler, kısa kurslar, rehberlik, vb. hizmetler bulunur.³⁶Program öğretmen ve yöneticilere neler yapması hakkında yardımcı olur.Okul eğitiminin planlı ve kontrollü bir süreç olmasını sağlayan eğitim programıdır.Bu programda genellikle amaç, kapsam, eğitim durumları ve sınav durumları yer alır. Eğitim sistemi içinde hazırlanan eğitim programları çizgisinde etkinliklerinin planlanması,uygulanması ve değerlendirilmesi gerçekleşmelidir.Okulda öğrenciye hangi bilgi, beceri, ve tutumun kazandırılacağı hedefler bölümünde yer alır.Hedeflerin belirlenmesinde toplumun,öğrencilerin ve konu alanının hepsi yer alır.

Bir bütün içerisinde eğitim ele alınarak plan yapılmalıdır.Eğitim programları ailelere,öğretmenlere,öğrencilere rehberlik etmek amacı ile yapılmaktadır.Hedefler toplum kültürüne uygun olmalıdır.Toplumun ihtiyaç duyduğu insan gücüne hedef uygun olmalıdır.Hedefte öğrencilerin eğitim ihtiyacı yer almalıdır.Her dersin hedefi farklıdır bu hedeflere ulaşılmalıdır.³⁷Hazırlanan program değişimleri ve gelişimleri takip etmek zorundadır.Bu değişim bilimsel araştırmalar ve verilerle değerlendirilerek sonuçların incelenmesi ile yapılmalıdır.Eğitim programları ülkelerinin kültürlerini,dini inançlarını,değerlerini ön planda tutarak hazırlanmalıdır.Çocuklar aile değerleri ile okul değerlerini çatıştırmamalıdır.Program hazırlarken çocukların gelişim düzeyleri ön planda tutularak hazırlanmalıdır.Örgün eğitimde kullanılan ders kitaplarıyla Türk Milli Eğitimin amaçları ve temel ilkeleri arasında doğrusal bir ilişki vardır.Okul öncesi eğitim,ilköğretim ve ortaöğretimde kullanılan ders kitaplarını inceleyen ve onay veren MEB Talim ve Terbiye Kurulu incelediği kitapların öncelikle Türk Milli Eğitimin amaçları ve ilkeleri ile uygunluğunu aramaktadır.

Program hazırlamak ülkenin ön bilgilerinin toplanması verilerin daha iyi eğitim nasıl olur sorusunu cevaplaması açısından yararlı olmaktadır. Programın özellikleri aşağıdaki gibidir;³⁸

³⁴ Aral, Kandır, Yaşar, a.g.k., s.52.

³⁵ MEB, 36-72 Aylık Çocuklar İçin Okul Öncesi Eğitim Programı 1981, İstanbul, s.15.

³⁶ Fidan, N.,Erden, M.,a.g.k., s.73.

³⁷ Erden,M.,a.g.k., s.19.

³⁸Erden, M., a.g.k., s.19.

- Program gelişimsel gereksinimleri karşılamalıdır. Çocuğu daha üst düzeye çıkarmalıdır.
- Çocuğun bilişsel, dil, sosyal ve duygusal gelişimini ön planda tutmalıdır.
- Örgün eğitimin hangi kademesinde olursa olsun Milli Eğitimin amaç ve hedeflerine uygun olmalıdır.
- Öğrencilerin bireysel farklılıklarını ön planda tutmalıdır.
- Öğretmen programa uygun hedef belirleyebilmelidir.
- Birden fazla program birleştirilerek yeni ve uygun program oluşturulabilmelidir.
- Her program önceden belirlenen amaca göre yapılmalıdır.Amaç her örgün eğitim için aynı değildir.Ancak ortak amaçlar vardır(öğrenciyi topluma hazırlamak,dili güzel kullanmak.)

Örgün eğitimin amacına göre belirlenen hedefler doğrultusunda kazanılması beklenen davranışlara uygun,planlı ve sistemli eğitim ortamı hazırlayarak ,hedeflere hangi oranda ulaşılacağı önceden tespit edilerek yapılan değerlendirme ve çalışmalar bütünüdür.Örgün eğitimin tümünün başarılı olabilmesi için programın hazırlanması ve uygulaması çok iyi bilinmelidir. Eksik ve uygun olmayan program ile eğitim başarılı olamaz. Programda çalışmanın süresi, araçları, hedefleri,ulaşılacak sonucun yüzdesi önceden gösterilmektedir.Programda toplum şartları, öğrencinin hedefi , gelişimi ,yetenekleri ,ihtiyaçları, içinde bulunduğu çevre bilinerek hazırlanmalıdır.Öğrencilerin karşılaştığı problemler önceden bilinmelidir. Programın uygulamaya koyulmasında planlanarak program uygulamaya koyulur. Türk Milli Eğitimin amacına ulaşması ve Örgün Eğitimin amacına ulaşması program ile gerçekleşir.Eğitim programındaki hedef ve kazanılması gereken davranışlar, bunların hangi eğitim yolu ile elde edileceği ve değerlendirmenin hangi ölçütlerle yapılacağı programda belirtilmelidir. Eğitimin bir süreç olduğu ve bu süreç bireyin yaşantıları ile kazanılacağı hesaba katılarak program hazırlanmalıdır.

Programla yapılan eğitim istenen sonucun kısa sürede gerçekleşmesi anlamına gelmektedir.Öğrencilerin gelişim düzeyine,sahip oldukları ön bilgilere uygun olmalıdır.Bilgilerin sunulmasında kullanılacak yöntem ve teknikler,öğretim araç ve gereçler,bilgilerin sunulmuş biçimleri eğitim durumunu oluşturur.³⁹Programlar toplumlar gibi değişim ve gelişim içindedirler yani dinamik bir yapıya sahiptirler.Programlar sürekli kontrol edilmelidir.Ülkemizde ilk ve orta dereceli okullarda program Milli Eğitim Bakanlığına bağlı Talim Terbiye dairesin-

³⁹ Fidan, N., Erden,M.,a.g.k., s.74.

ce ,Yüksek Okul ve Üniversite Programları ise Yüksek Öğretim Kurumunca hazırlanmaktadır.⁴⁰

Programa bağlı olarak yapılan eğitime formal eğitim denmektedir. Programa bağlı olmayan eğitime informal eğitim denilmektedir.Eğer informal eğitim ile istenen sonuca ulaşmak istenirse kaybedilecek zaman ve imkanların şansa bırakılması ve sonucun önceden bilinmemesi gibi olumsuz ve insan ömrünün yetmesine imkan vermeyen koşulsuzluklar olacaktır.Programsız eğitim yani informal eğitim toplum için ve birey için ekonomik bir yol değildir.

İyi Bir Eğitim Programının Yararları⁴¹

- -Eğitim faaliyetlerine yön verir,
- -Aynı eğitim basamağının hemen hemen aynı eğitim vermeleri sağlanır,
- -Eğitimde verimi artırır,
- -Öğretmenlere rehberlik eder

Hazırlanan programlar bazı etkenlere bağlıdır.Bunlar;nitelikli personel,uygun çevre,uygun grup çalışmaları,düzenli zamanlama ve velilerin katkısı programı etkilemektedir.Programlarda çocuğun kendisini tanımasına fırsat verilmelidir. Gelişen toplumlarda plan ve program uygulamalarına verilen önem daha fazladır. Hazırlanan plan ve programlara önceden belirlenen ortam ve planlanan davranış değişimi gerçekleştirilir. Hazırlanan program ile eğitim kurumundaki öğrencilerin yaşantısı önceden hazırlanır.Eğitim öğretim kurumlarında yapılan uygulamanın tümü bir program dahilinde gerçekleşmektedir.Ders dışı etkinlikler programda belirtilmektedirler gezi,rehberlik,kurs,özel günler eğitim programında yer almaktadır.Eğitimin ayakta durabilmesi ve gelişmesi için programlar yenilenerek ve geliştirilerek hareket edilmelidir.Eğitim programını geliştirmeden gelişmiş insan gücü yetiştirmek imkansızdır.Değişen toplum,değişen teknoloji ve değişen beklentiler hesaba katılarak programda değişimlere uyum sağlamalıdır.Değişen dünya koşulları program değişikliğini daha zorunlu hale getirmiştir.Program ne kadar başarılı bir şekilde hazırlanırsa yetişen nesil o kadar dinamik ve eğitim o kadar başarılı olur.Eğitim ne kadar başarılı olursa o kadar ihtiyaç duyulur ve istenir düzeyde olur.Bu durum hazırlanan programın kalitesi ile bağlantılıdır.

Eğitim Programının Temel Öğeleri⁴²

⁴⁰ Fidan, N., Erden,M., a.g., s.74.

⁴¹ MEB, a.g.k. s.15.

- ❖ Amaç; a-bilimsel, b-duygusal ,c-psiko- motor
- ❖ İçerik
- ❖ Yöntem
- ❖ Değerlendirme

Bu üç unsur olmadan nitelikli bir program hazırlanamaz.

2.2. Program Hazırlanmasında ve Uygulanmasında ve Dikkat Edilecek Noktalar

Program hazırlamada hedefler ve beklenen davranışlar önceden belirlenmelidir.Bu hedefler doğrultusunda konu seçimi yapılmalıdır.Çevre koşulları ve ihtiyaçlar program hazırlamada ön planda tutulmalıdır.Bireysel özellikler ve toplumsal özellikler ön planda tutulmalıdır.Toplumun kültürel değerleri ön planda tutulmalıdır.Öğrencilerin bedensel, psikomotor,bilişsel,dil,sosyal ve duygusal gelişmelerini sağlayan bir program olmalıdır.Hazırlanan program çocukların yaş ve gelişim düzeylerini hesap ederek hazırlanmalıdır.Program hazırlarken öğrencilerin karar verme becerilerini geliştirmek için özgür seçimlerine önem vermelidir.⁴³

Eğitim ortamında öğrenci kendini ifade edebilmelidir.Öğrencilerin yaşayarak öğrenme imkanı sağlanmalıdır.Program çocuğun öz saygısı, sorumluluk duygusunu,iç disiplini ve girişimciliğini geliştirici nitelikte olmalıdır.Program teknolojik gelişimi ve son yenilikleri takip etmelidir.Programda neden sonuç ilişkilerini kurma gibi zihinsel becerileri geliştirici yönde olmalıdır.Öğrencilerde paylaşma,bir grubun üyesi olma,ihiyaçlarını kendi kendilerine karşılayabilmelidir.Öğrencilerin bilimsel düşünme becerilerini program arttırmalıdır.Eğitim kurumları ne kadar programlarına aileyi ilave ederlerse program o kadar başarılı olacaktır. Değerlendirme objektif ve bilimsel süreçte olmalıdır.Değerlendirme ölçütleri,biçimi önceden bilinmelidir.Program merkezinde öğrenci olmalıdır.Öğrencilerin bireysel özellikleri göz önünde bulundurulmalıdır.Hedef ve hedef davranışların çeşitli ölçütlere göre belirlenmesi Yapılandırma bilimsel verilere dayanmalıdır.Program öğretmene özgürlük tanır.Program esnek olmalıdır. Programda yaratıcılık ön planda olmalıdır.Öğretmenin planlı çalışması sağlanmalıdır.Program geliştirmeye açık olmalıdır.

Nitelikli Programda Bulunması Gerekenler⁴⁴

---

⁴² MEB, a.g.k., s.16.

⁴³ Aral, Kandır, Yaşar, a.g.k., s.62.

⁴⁴ Erden, M., a.g.k., s.19.

- Devletin ve toplumun görüşlerine uyumlu olmalıdır.
- Tüm örgün eğitimin bir süreç olduğu ve bu sürecin devam ettiği bilinerek hazırlanmalıdır.
- Uygulamanın yapılacak biçimde imkanlara uygun olması sağlanmalıdır.
- İşlevsellik özelliği olmalıdır.
- Esnek olmalıdır.
- Bilimsel olmalıdır.
- Ekonomik olmalıdır.
- Verimlilik en fazla nasıl sağlanacağı hesap edilmelidir.
- Gelişmesi imkanı sağlanacak program olmalıdır.
- Program öğretmenlere yükleyeceği görev ve sorumluluklar belirlenmelidir.

Program yaparken öğretmen Ülkenin ve öğrencilerinin hedeflerine uyumlu olmasına gayret etmelidir. Program araştırmaya ve sonuçlara dayanmalıdır. Değişimler ve gelişimler takip edilerek yapılmalıdır.

Türk Eğitim Sistemini Düzenleyen Esaslar

- ✓ T.C.Anayasası,
- ✓ Eğitim ve öğretimi düzenleyen Yasalar,
- ✓ Hükümet Programları,
- ✓ Kalkınma Planları,
- ✓ Milli Eğitim Şuraları,

Esas alınarak düzenlenir.

Yukarıdaki esaslara göre eğitimin ilkeleri,

- ✓ Eğitim milli olacaktır,
- ✓ Eğitim Cumhuriyetçi olacaktır,
- ✓ Eğitim Laiklik esasına dayanacaktır,
- ✓ Eğitim bilimsel temellere dayalı olacaktır,
- ✓ Eğitimde genellik ve eşitlik olacaktır,
- ✓ Eğitim fonksiyonel ve çağdaş olacaktır.

Şeklinde belirlenmiştir.Okul öncesi eğitim programının içeriğini sosyalleşme başlığına ait beş alt boyutlu ilgili programlar,saldıranlık,paylaşma,işbirliği,nezaket kuralları,sırasını bekleme,başladığı işi bitirme ve karar verme-sorumluluk alma oluşturmaktadır.⁴⁵

3-ÖRGÜN EĞİTİMDE ÖĞRETMENİN GÖREV VE SORUMLULUKLARI

3.1.Örgün Eğitimde Materyaller ve Düzenlenmesi

Öğretmen ,öğrencilerinin davranışları üzerinde çalışır, eğittiği her öğrencinin önceden saptanmış amaçla ulaşmasına yardım eder ve onların istenilen kişi olmasına yardım eder.Öğretmen öğrencinin davranışlarının mimarı olarak görülür.Öğretmenin görevi öğrencilerine ,Milli Eğitimin amaçlarına uygun planlanmış yaşantılar hazırlayarak,onların yaşantıları yoluyla davranışlarında değişmeler oluşturmaktır.Öğretmen bu görevini yerine getirirken şunları yapar:⁴⁶

- Öğrencilerini bütün yönleri ile tanır,
- Öğrencilerini ulaştıracağı eğitim hedeflerini saptar,
- Öğrencilerine öğrenim yaşantılarını düzenler,
- Öğrencileri için öğrenmeye elverişli ortam hazırlar,
- Öğrenim yaşantılarını gerçekleştirir,
- Öğrencilerin öğrenmelerini ölçer ve değerlendirir,

Örgün eğitimde anaokulun havadar,aydınlık,çocukların rahatça hareket edebileceği yer olmalıdır.Mutfağın temizliği,sağlık koşulları uygun dinlenme alanı ve açık havada oyun oynanabilecek bahçe olmalıdır.İyi düzenlenmiş eğitim ortamı kayma,düşme,çarpmayı engeller.Çocuk sayısına göre alan geniş olmalıdır.Alan dar olursa çok gürültü çıkar.Bir mekanda çocuk sayısı 20'yi geçmemelidir.Sınıfta mekan ayrılacak çeşitli amaçtaki etkinlikler,grup çalışmaları ,masa ,sandalye, dolaplar ve aletler çocuklara ayrılan alanın dışında tutulmalıdır.⁴⁷Örgün eğitimde araç,gereç,program ve materyaller kadar önemli olan öğretmendir.Okul öncesi kurumlarda öğretmen çocuklar için anne ve babadan sonra en yakın

⁴⁵ Zembat, Unutkan, Okul Öncesi Dönemde Ailenin Yeri, İstanbul, 2001, s.49.

⁴⁶ Başaran, İ., Eğitim Psikolojisi, Ankara, 1991, s.15.

⁴⁷ Şahin, E., a.g.k., s.74.

kişidir. Ünlü ilim adamı Dreaben'e göre Öğretmenlik bir iş değil yaşam biçimidir. Etkili ve ideal öğretmen nitelikleri:⁴⁸

- Sürekli değişim içinde ve kendini geliştirme isteğinde bulunma,
- Mesleğinde yetişme
- İşini sevmeye,
- Öğrenciyi merkez alma,
- Öğretmen amacını açıkça belirterek uygulamalıdır.

Öğretmenler devamlı kendilerini geliştirerek öğretme işini yapabilirler olduğunca çok malzeme, yaşlarına ve seviyelerine uygun olmalıdır. Sınıf öğrencinin ilgisini çekecek biçimde olmalıdır. Çocukların araç-gereçleri çocukların göz seviyesindeki raflarda sunulmalıdır.⁴⁹

Okul öncesi öğretmenin öğrencinin temel ihtiyaçlarını bilerek eğitime başlamalıdır. Bu ancak öğretmenin kendisini yenilemesi ve deneyimi ile gerçekleşir.⁵⁰ Diğer örgün eğitimde öğretmenlik yapmak ile okul öncesinde öğretmenlik yapmak farklı olmaktadır. Okul öncesinde öğretmen daha dikkatli olmalıdır. Çünkü öğrenci yeni sosyalleşmeye başlamaktadır. Okul öncesi öğretmenin eğitimsel bilgilere yeterince sahip olması çok önemlidir. Malzemeler çocukların görebilecekleri yerde olmalıdır. Çocuk eşya aracılığı ile hareket etmeye başlar, etkinliğini artırır, etki alanını genişletir yani materyaller ve oyuncaklar çocuk için çok önemlidir.⁵¹ Materyaller ve oyuncaklar okul öncesi çocuğun en önemli hayat ve neşe kaynağıdır. Çocuğun Düşünmesi, yaratıcılığı, hayal gücünün gelişmesi, yaratıcılığı, hayal gücünün gelişmesi çocuğun çevresindeki eşya ve oyuncaklarla oynaması, onları tanıması ile mümkündür. Bunları kullanarak, büyüklük-küçüklük, azlık-çokluk, ağırlık-hafiflik, dene, neden-sonuç gibi kavramlar hakkında bilgi edinir. Okulda kullanılacak malzemeler ve oyuncaklar daima çocukların ellerinde bulunduğundan onların uzun süre kullanılabilmesi ve dayanabilmesi için aşağıdaki özellikleri taşıması gerekir.⁵²

- ✓ Materyaller ve oyuncaklar dayanıklı olmalıdır.
- ✓ Materyaller ve oyuncakların rengi çocukların hoşuna gidecek renkte olmalıdır.
- ✓ Çocukların ihtiyaçlarına cevap vermelidir.

⁴⁸ Keskinlik, K., Türk Eğitim Sistemi, s.268.

⁴⁹ Şahin, E., a.g.k., s.75.

⁵⁰ Oktay, A., Unutkan, Ö., a.g.k., s.25.

⁵¹ Şahin, E., a.g.k., s.77.

⁵² Şahin, E., a.g.k., s.78.

- ✓ Materyaller ve oyuncaklar çocukların merakını uyandırmalıdır.
- ✓ Çocuğun etkinliğine uygun olmalıdır.
- ✓ Materyallerin küçük büyük şekilleri olmalıdır.
- ✓ Materyallerin kırıldığında düzenlenmesi mümkün olmalıdır.
- ✓ Çocuğun kullandığı her oyuncak kas kuvvetine uygun olmalıdır.
- ✓ Kullanılacak araç gereç hedefe uygun olmalıdır.
- ✓ Araç gereçlerin genel nitelikleri göz önüne alınarak basitten karmaşığa doğru düzenlenmelidir.
- ✓ Araç gereçler yeterli miktarda olmalıdır.Raf ve dolaplarda korunmalıdır.
- ✓ Araç gereçler hijyenik kurallara uygun olmalıdır.
- ✓ Yıpranan araç gereçler yenilenmelidir.

Materyalleri hazırlamada basitten karmaşığa ,bilinenden bilinmeyene ve soyuttan somuta doğru bir sıralama takip edilmelidir. Okul öncesi çağ çocuklarının yaratıcılığını artırmak için materyal hazırlarken,dikkate alınması gereken ilkeler;⁵³

- ✓ Çocuğa görelilik ilkesi,
- ✓ Amaca uygunluk ilkesi,
- ✓ Güvenlik ilkesi,
- ✓ Kullanışlılık ilkesi,
- ✓ Dayanıklılık ilkesi,
- ✓ Estetiklik ilkesi,
- ✓ Ekonomiklik ilkesi,
- ✓ Özgünlük ilkesi olmalıdır.

Eğitim sisteminin temel öğelerinden biriside ders kitapları,araç gereçler ve öğretim materyalleridir.⁵⁴Talim Terbiye Kurulu tarafından kabul edilen ders kitaplarının yayımlandığı Tebliğler dergisinin her öğretmen tarafından incelenmesi okul yönetimince sağlanmalıdır.İlköğretim ve ortaöğretim kurumlarında ders kitapları ilgili sınıf ve branş öğretmenleri tarafından seçilir,Sınıf ve branş öğretmenleri seçtiği kitap listesini gereği için okul müdürüne sunar.

⁵³ Yıldız, F., Okul Öncesi Dönemde Yaratıcılık Eğitimi, Ankara, 2003, s.40.

⁵⁴ Keskinliç, K., a.g.k., s.214.

Öğreten programı çok iyi bilmelidir.Aileleri çok iyi bilgilendirecek şekilde çocukları gözlemlmeli ve değerlendirip ailelere gereken bilgi verilmelidir.Programda çocuklarla günü gününe uygulamaya çalışmalı.Çocuklarla ilgili notları her gün okul öncesi öğretmeni tutmalıdır.Program sadece okulda değil evde de uygulanması için ortam oluşturulmalıdır.Teknoloji bilimin üretim,hizmet,ulaşım gibi .alanlardaki sorunlara uygulanmasıdır.Bilim ile uygulama arasındaki köprü teknolojidir.Teknolojinin kullanılması örgün eğitimde en verimli sonuç için gereklidir.

Okul öncesi dönemde oyun,çocuğun eğitimde belirlenen hedeflere ulaşmak için istenen davranışların kazanılması için en iyi yoldur.Günlerce,haftalarca kazanılamayan davranışlar oyun ile daha kolay ve istenen sürede elde edilebilir.Çocuklar oyunu çok ciddi bir iş olarak görürler.Çocukların sağlıklı gelişimi,sahip oldukları oyun imkanına sıkı sıkıya bağlıdır.O halde yetişkinlere düşen görev çocukların oyundan yeteri kadar yararlanabilmeleri için onlara gerekli araç gereci ve ortamı sağlamaktır.⁵⁵Eğitim teknolojisinin çağdaş anlamda gelişimi 1960'lı yıllardan sonra olmuştur.Bir insanın bildiklerini başkasına nasıl öğreteceğini kendine sormaya başladığı andan itibaren teknolojik gelişme gündeme gelmiştir.⁵⁶

Öğrenme öğretim etkinliğinde kullandığımız yardımcı kaynaklar araç-gereçlerdir.Araçlar mekanik nitelikteki kullanılan vazgeçilemeyen öğedir tepengöz,bilgisayar gibi araçlar vardır ,gereçler ise aracın kullanılmasında gerekli unsurlardır gereç olmadan araç kullanılamaz bilgisayar programı,asetat kağıdıdır gibi araçlar gereç olmaktadır.Eğitim teknolojimizin mevcut durumu eğitim teknolojileri yönünden değerlendirilmelidir.Eğitim ortamının mevcut özelliği bilinmelidir.Öğretim materyallerinin öğretim ortamına kattığı özellikler bilinmelidir.Öğretimde kullanılan materyallerin özellikleri bilinmelidir.Öğretim materyallerinin geliştirilmesinde kullanılan ilke ve yöntemleri kavramak ve uygulamak gerekir.Öğretim materyallerinin kullanımı etkin şekilde bilinmelidir.Araç gereç kullanımının faydası şunlardır;

- ✓ Zaman ve ekonomiden kazanç sağlar,
- ✓ Fikrin gözünde canlanması sağlanır,
- ✓ Karmaşık anlatımları anlaşılır hale getirir,
- ✓ Öğretimi görsel işitsel hale getirir,

⁵⁵ Demiral, Ö., Eğitici Oyuncak Yapımı, İstanbul, 2001, s.5.

⁵⁶ Web.inonu.edu.tr/makdag/materyal.ppt(28.03.2009)

✓ Öğrencilerin ilgilerinde artış olur,

Eğitim materyalleri eğitim başarısını etkilemektedir.Eğitim materyalleri sosyo- ekonomik koşullarla bağlantılıdır.Eğitim bilimsel ve teknolojik gelişmeleri takip eden teknolojik aletleri kullanmasını bilen ve uygulayan eğitim koşulları gereklidir.Öğrenci ve öğretmenlerin gerek duydukları bilgilere ulaşmanın yollarını öğrenmelidir.Bilgiye ulaşma isteği oluşturulmalıdır.Eğitim teknolojileri genel müdürlüğü eğitim ve öğretim teknolojik gelişmelerle desteklenmelidir.Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü eğitimde teknoloji kullanımının yaygınlaştırılması için planlama,araştırma,projelendirme,geliştirme,izleme ve değerlendirme çalışmaları yapmaktadır.Eğitim Teknolojileri genel müdürlüğü örgün eğitime görsel, işitsel,basılı ve bilgisayar tabanlı eğitim tabanlı eğitim materyali sağlar.Bilgi işlem etkinliği bakanlığa bağlıdır.Öğrenilenlerin hatırlanması için. ⁵⁷ Okuduklarının %10'unu,İşittiklerinin %20'sini,Gördüklerinin %30'unu,Hem görüp hem işittiklerinin %50'sini,Söylediklerinin %70'ini,Yapıp söylediklerinin %90'ını hatırlamaktadır.

Yukarıdaki bu araştırmaya göre alınan materyallerin görsel,işitsel ve uygulama şansı ne kadar fazla olursa öğrenme o kadar verimli olabilecektir.Eğitimde tahta,sıra,masa gibi materyallerde vardır.Eğitimde amaç anlatımı ve anlaşılmayı kolaylaştıracak materyaller tespit edilip ,kullanımları ve ulaşım yolları öğretilmelidir. Materyallerin kullanımı öğretmenlere öğretilmelidir.Öğrenme işlemine ne kadar duyu oranımız katılırsa öğrenme o kadar kolay olacaktır.Bu katılım teknolojik materyallerle mümkündür.En iyi öğretim somuttan soyuta ,basitten karmaşığa doğru olmalıdır. Bu anlayışa uygun materyaller tercih edilendir. En iyi öğrenilen şeyler yaparak öğrenilendir.Öğrencilere uygulama yapabilecek materyal sağlanabilmelidir.

İl Eğitim Araçları ve Donatım Merkezinin Görevleri

- Araç ve malzemelerin dağıtımı
- Bakım ve onarım işleri
- Görsel ve işitsel araçların çoğaltılmasını sağlamak
- Kurs ve seminerler
- Gösteri etkinlikleri sağlamaktır.

⁵⁷ Salihoğlu, Z., Başarılı öğrenci yetiştirme sanatı, İstanbul, 2008, s.29.

Eğitim ortamının zenginleştirilmesi,amaç ve kazanımları destekleyen ortam ve çeşitli materyallerle sağlanabilir.Bu nedenle materyallerin hazırlanmasına büyük önem verilmelidir.⁵⁸

3.2.Örgün Eğitimde Eğitim Planlanması ve Uygulanması

Örgün eğitimde yıllık ve günlük plan olmak üzere iki tür plan uygulayabilmektedir.Bunlar planlanırken;Amaç ve kazanımlar ön planda tutulacaktır.Etkinlikler öğrencinin gelişimsel yapıları ile uyuşması gerekmektedir.Plan yapılırken öğrencinin katılımı ve uygulama imkanları arttırılmaya özen gösterilmelidir.Planda somuttan soyuta doğru gidilmesi gerekmektedir.Eğitim sürecinde kesintinin olmamasına dikkat edilmelidir.Plan yapılırken aktif ve durağan çalışmaların dengesi kurulmalıdır.Planda değerlendirme ölçütleri önceden belirlenmelidir.

Günlük plan çocukların okula gelişlerinden,okuldan ayrılışlarına kadar geçen süre içerisinde o gün içinde belirlenen hedeflerin,kazanılması beklenen davranışların,etkinliklerin,eğitim durumları ve değerlendirmenin bulunduğu süreçtir.Günlük planda meydana gelecek eksiklik tüm planları etkileyecektir.Bu yüzden günlük plan ile yıllık plan uyum içinde olmalıdır.Her öğretmen kendi uygulama kolaylığı oluşturabilecek bir günlük plan oluşturabilir.Plan hazırlarken hedef istenen davranış değişikliğinin belli plan dahilinde gerçekleşmesidir.Programda yer alan hedeflerin ilk sırasında bedensel,psikomotor,sosyal,duygusal gelişimlerinin sağlanmasıdır.Günlük planlarda ders çeşitleri ve uyumları ayarlanarak yapılır.Günlük planlara yeterlilik alanlarında çeşitlilik sağlanması dersin verimini arttıracaktır.Plan hazırlanırken öğrencinin bildiklerini öğrenerek derse başlamak verimli olacağından dersin başında konu ile ilgili öğrencinin bildiklerini öğrenmek ve düşüncelerini almak faydalı olacaktır.Planlarda sadece konu öğretimi üzerinde durulmamalıdır.

Öğrenciye neden-sonuç ilişkisi kurabilme şansı verilmelidir,Yorumlayabilme ve düşünme şansı tanınmalıdır.Konu öğretim içeren planlar istenen davranış değişikliğini oluşturamamaktadır.Öğretmen öğrettiği bilginin ulaşacağı hedeflenen davranış değişikliğinin sonucunu değerlendirebildiği taktirde başarıya ulaşabilme ihtimali artacaktır.Hazırlanan planlar ekonomik,sosyolojik,kültürel uyum içinde olmalıdır.Hazırlanan plan eldeki verileri,ulaşılacak istenen hedefleri,ulaşım yollarını,materyalleri bilerek ve ön planda tutarak hazırlanmalıdır.Hazırlanan planlarda ailelerinde bilgilendirilmesi,okul ile tanıştırılması

---

⁵⁸Oktay,A.,a.g.k., s.102

sağlanmalıdır.Çocuğun yakın çevresi onun gelişimi ve bakımında önemli rol oynar.Çocuğa sağlanan yakın çevrenin etkin olabilmesi,aile üyelerinin tutum ve davranışlarına bağlıdır.⁵⁹Çocukların gelişim özelliklerinin farklı olacağı ön planda tutularak plan yapılmalıdır.Plan orta vasıftaki öğrencilere %60 ,en çalışkanlara%20,en tembellelere %20 gibi yaklaşık oranlarla hazırlanmalıdır.Planda öğrencilerin derse hazırlıklı gelmesi sağlanmalıdır.Planda değerlendirmeye fırsat verecek bölüm olmalıdır.Öğrencilerin derse katılım durumları,ders etkinliğinin öğrencilerin gelişim durumu ile uygunluğu,materyallerin derse uygunluğu ve yeterliliği,ders için ayrılan sürenin yeterliliği,planı aksatan durumların neler olduğu tespit edilerek değerlendirilmelidir.Değerlendirme ölçütleri önceden belirlenmelidir.Planlanan eğitim koşulları, hedef ile uyum içinde olmalıdır.Değişik materyal,yöntem ve koşullar öğretimi kolaylaştıracaktır.Plan öğrencinin araştırmaya yönelik,yaratıcı,ilgi çekici olmasını sağlayacak şekilde hazırlanmalıdır.Planlarda tarihler belirtilmelidir.Tarihlerin azda olsa oynama payı olmalıdır.Ders konularının yapılan planların aracı olduğu unutulmadan ders planı yapılmalıdır.Konular amaca dönüştürüldüğünde plan zarar görecektir.Konunun araç olduğu ve her öğretmenin özgün anlatım ve uygulaması sonucu verimin artacağı amacı plan ve program olduğu unutulmamalıdır.Plan ve programlarda esneklik payı olmalıdır.Plan öğrencileri sınırlamamalıdır,aksine yaratıcı olmalarını sağlanmalıdır.Yıllık plan öğretmen bir eğitim yılı boyunca yapmak istediklerinin dağılımını gösteren plandır.Yıllık plan öğretim yılı başlamadan hazırlanır.Önceden hazırlanmak kesintileri,güçlüklerin ve zorlukların önceden bilinmesi ve önlem alınmasını sağlamak için faydalı olacaktır.Yıllık plan hazırlaması çevrenin koşullarını,ekonomik,kültürel koşullarını ön planda tutulmasını sağlayacaktır.

Yıllık planlarda süreler belirtilerek hareket edilir.Hedefler ve kazanılması gereken davranışlar ile uyum içinde olmalıdır.Konu öğretimi amaç olmadığı için planda konu dağılımı yapılmayabilir.Yıllık planda kavramlar belirtilmelidir.Yıllık planda özel gün ve haftalar belirtilir.Yıllık planda aile katılımına yer verilir.Yıllık planda değerlendirme her gün değil belli aralıklarla belirtilir.Planda ülke beklentileri ön planda tutulur.Kaliteli bir plan eğitim yılının başarısı ile bağlantılıdır.Planın başarı olarak hazırlanması koşulları,çevreyi ve plana uyumu gerçekleştirmek ile olur.

---

⁵⁹ Zembat, R., Unutkan, Ö., a.g.k., s.40.

3.2.1 Örgün Eğitimde Planlama Çeşitleri

Örgün eğitimde üç tür plan vardır; Günlük Plan, Yıllık Plan, Ünite Planı olmak üzere üç tür plan vardır. Daha sonra ders programlarında amaç ve hedef konu öğretmek olmadığı için ünite planı kaldırıldı. Planlama yıllık ve günlük plan olarak iki kısımda ele alınmaktadır.

3.2.1.1-Günlük Plan

Günlük plan çocukların okula gelişlerinden ,okuldan ayrılışlarına kadar geçen süre içerisinde o gün için belirlenen hedeflerin kazanılması beklenen davranışların ,etkinliklerin, eğitim durumları, ve değerlendirme gibi özelliklerin bulunduğu plandır. Planda herhangi bir aksaklık tüm eğitimi etkileyeceğinden plan hazırlanırken çok dikkatli olunmalıdır.⁶⁰ Dersin başladığı andan bitimine kadar geçen sürenin öğretim sürecidir. Günlük plan ile yıllık plan uyum içine olmalıdır. Günlük planda süreç bir bütün halinde olmalıdır. Günlük planlarda hedef ve kazanımlar ön planda tutulmalıdır. Konu amaç edinilmemelidir. Konu amaç edinildiğinde planın hedefinden uzaklaşılır. Günlük planda meydana gelecek aksaklık tüm plan ve programı etkileyeceğinden önemlidir. Her öğretmen kendine kolaylık sağlayacak şekilde günlük plan şekli seçmelidir.⁶¹

Okul öncesi eğitimde günlük plan çizelgesi(08.00-17.00)⁶²

Eğitimde Saatlere göre Planlar

08.00-08.15 Okula geliş

08.15-08.30 Temizlik sağlık kontrolü

08.30-09.45 Serbest zaman etkinliği

09.45-10.15 Toplanma, kahvaltı ve temizlik

10.15-12.00 Eğitim Durumu/Etkinlikler

12.00-13.00 Toplanma, öğle yemeği ve temizlik

13.00-14.15 Dinlenme/uyuma

14.15-14.45 Kahvaltı

⁶⁰ Aral, N., Kandır, A., Yaşar, M., a.g.k., s.70.

⁶¹ Aral, N., Kandır, A., Yaşar, M., a.g.k., s.51.

⁶² Korkmaz, P., Okul Öncesi Eğitimde Program Geliştirme, İstanbul, s.42.

14.45-16.30 Eğitim durumu/etkinlik

16.30-16.40 Toplanma/temizlik

16.40-17.00 Eve gidiş hazırlanması

3.2.1.2-Yıllık Plan

Öğretmenin bir eğitim yılı süresince yapmak istediklerinin dağılımını gösteren plandır. Yıllık plan yılın başında yapılmalıdır. Çocuklar okula başlamadan yapılması ve çevrenin, öğrencilerin yeterliliklerinin bilinmesi planın daha sağlıklı yapılmasını sağlayacaktır. Yıllık planda günlük plandaki gibi her gün değerlendirme yoktur. Yıllık planda karşılaşılabilecek güçlükler önceden belirleneceği için önlem almada yardımcı olur. Yıllık plan çevre özelliklerini hesaba katmalıdır. Okul öncesi eğitimde basitten karmaşığa, kolaydan zora doğru yapılır. Belli aralıklarla ve belli sayıdadır. Yıllık planda aile katılımı önceden belirtilerek koşulları sağlanarak belirtilir. Eğitim amaçlarına ulaşmak için eğitim, öğretim, ders programlarının geliştirilmesi için teknikler geliştirilmektedir. Eğitim bilimlerinin bulgularından yararlanılarak, eğitim amaçlarının saptanması, amaçların davranışlara dönüştürülmesi, eğitim ortamlarının hazırlanması ve öğretim işinin uygulanması ile bu dalda araştırma yapılır. Eğitim programlarının araştırılması ve geliştirilmesi faaliyetlerine dayalı olarak değerlendirilmesi, veriminin artırılması, öğretmen yetiştirme bu alanın önemli konularındandır.⁶³ Yıllık Plan Hazırlarken şunlara dikkat edilmelidir:⁶⁴

- Yıllık planda süre belirtilmelidir,
- Hedefler ve kazanılması gerekenler bir bütün olarak düşünülmelidir,
- Yıllık planda konu öğretimi amaç değildir. Yıllık planda kavramların gösterilmesi önemlidir. Çünkü kavramlar basitten karmaşığa doğru gitmelidir.
- Yıllık planda özel gün ve haftalar belirtilir.
- Yıllık planda aile katılımına yer verilir
- Yıllık planda gezi-gözlem, deney, proje çalışmaları ile etkinliklere yer verilir,
- Yıllık plan bir çerçeve ye ilişkin fikir verir. Tüm eğitim yılını kapsamamaktadır.
- Yıllık planın son basamağı değerlendirmedir. Bütün bir yıl değerlendirilir. Değerlendirmede ölçütler açıkça belirtilmelidir.

⁶³ Fidan, N., Erden, M., a.g.k., s.47.

⁶⁴ Aral. N., Kandır, A., Yaşar, M., a.g.k., s.164.

Kaliteli eğitim kaliteli plan ve programla elde edilmektedir. Programın kaliteli olması çocuğun gelişim düzeyinden haberdar olmak ve hedefin iyi belirlenmesi ile mümkündür. Programlar Türk Milli Eğitimin genel amaçlarına, özel amaçlarına ve ilkelerine uyum içinde olabilmelidir.

4. ÖRGÜN EĞİTİMDE OKUL ÖNCESİ EĞİTİMİN YERİ

4.1. Örgün Eğitimde Ailenin Katılımı

Örgün eğitimde ailenin katılımı çok önemlidir. Aile katılımındaki ilk hedef anne-baba eğitimidir. Okul öncesi eğitim amaçlarından biri olan öğrencilerin öğrenme güdüsünün artırılması okul ve aile iş birliği ile daha da verimli olacaktır. Okulda öğrenilen bilgilerin ailede pekiştirilmesi ve benimsenmesi öğrenme etkinliğini %80 oranında etkilediği gözlenmiştir. Ailenin örgün eğitime katılımı bilgiyi kalıcı hale getirecektir. Okul öncesi dönemdeki yaşantılar çocuğun gelecekte nasıl biri olacağını belirler. Ailenin örgün eğitime katılımı ailenin okulu tanıma şansı doğacaktır, öğretmeninde aileyi tanıma şansı olacaktır. Okulda gerçekleştirilen etkinliklere ailenin katılımı programı daha aktif ve kalıcı olma şansı artacaktır. Her konuya başlamadan önce ailelerle her hafta Cuma günü toplanmalıdır ve yeni konu hakkında aile bilgilendirilmelidir. Ailenin sınıfa katılması ortamı, koşulları görmelerini beklentilerini daha gerçekçi hale getirmelerini sağlar. Aileler çocuklara karşı davranış şekillerini öğrenme avantajları oluşur. Aileler çocuklarına nasıl davranmaları gerektiği, çocuğun yanında nelerin konuşulup, nelerin konuşulmayacağı, hangi durumlarda ne yapılması gerektiği öğretilmektedir. Aile ders programları hakkında bilgilendirilir. Ailelerin bilgilendirilmesi için toplantılar, paneller, seminerler düzenlenir. Bu toplantılarda çocuk ile iletişim, çocuk bakımı gibi bilgilendirme toplantıları yapılır. Ailenin Örgün Eğitime katılımını Engelleyen Faktörler;⁶⁵

- ❖ Öğretmenlerin aile katılımının çok zaman aldığına inanmaları,
- ❖ Öğretmenlerin aileleri okula gelmeleri için teşvik edememeleri
- ❖ Ailelerin okulda sınırlarını aşacaklarına inanarak çekinmeleri,
- ❖ Aile ve öğretmenlerde görülen iş stresi,
- ❖ Ailelerin öğretmen ve öğrenci ilişkisini kiskanması,
- ❖ Ailelere göre okun bürokrasi yapısı olması katılımı engellemektedir,

⁶⁵ Zembat, R., Unutkan, R. a.g.k., s.44.

- ❖ Yöneticilerin olumsuz tutumları
- ❖ Ailelerin okula karşı ilgisizlikleri

Zaman koşulları,ekonomik nedenler,iletişim bozukluğu nedenler arasında sayılabilir.Öğretmenler ev ziyareti yaparak aile ve okul iletişimini arttırmaya çalışılır.Öğrencinin kendini önemsenmesi ile güven duygusunu artırır.Aile ortamının yakından görülmesi öğretmenin öğrenciyi daha iyi tanımasını sağlar ve evde oyuncak köşesi gibi öğretmen ve aile ortak eğitim alıştırmaları yaparak okul öncesi eğitimde gerekli olan ev koşulları oluşturulmaya çalışılır.Aileler okulların karar verme sürelerine aktif katılmalıdır.Böylece aile okulun amaç ve hedeflerin yakından görebilme ve karara ortak olabilme şansını elde edecektir.

Aile katılımını sağlayan üç adet program vardır.Bunlar ⁶⁶;

(1)-Bloomingdale Aile Katılım Programı(ayda 1 defa olan aile katılımıdır.)

(2)-Fospa Aile Katılım Programı(25 hafta süren her hafta 2 saat olan aile programıdır.)

(3)-Aile Katılımı Sosyalleşme Programıdır(5 hafta süren her konu 1 hafta süren programdır.)

Okul öncesi dönemde benlik kişilik oluşumu çok önemlidir.Bunun için aile ve okul ilişkisi çok önemlidir.Çocuğun başarısı okuldaki öğrenme ortamından çok evdeki öğrenme ortamına bağlıdır. Program için el kitapları ,videolar hazırlanmıştır.

Ailenin Programa Katılımını Sağlamak İçin Yapılması Gerekenler

- ❖ -Aileye okulla işbirliğinin faydasının anlatılması,
- ❖ -Ailenin çocuk eğitimindeki öneminin açıklanması,
- ❖ -Ailelere çocuk eğitimi konusunda güvenlerinin artırılması,
- ❖ -Aileye çocuğu ile sağlıklı iletişim ortamı hazırlanması,
- ❖ -Okulun aileye destek olması,
- ❖ -Ailenin uygulanan program hakkında bilgilendirilmesi sayılabilen maddelerdir.Ailelerin okula gelmesini engelleyen etkenlerin ortadan kaldırılmasına çalışılmalıdır.

---

⁶⁶ Zembat, R., Unutkan, P.,a.g.k.,s.45.

Boşanmış aileler ve diğer özel ailelere bilgilendirme toplantıları yapılarak anne ve babaya düşen görevlerde eğitimsel bilgilendirme ortamı oluşturulmalıdır. Böylece çocuk gelişiminde olması gereken eğitim aileleri bilgilendirme ile öğretim işlevinin kalıcı hale gelmesi dolma fikirlerle çocuk yetiştirilmemesinin temelini oluşturacaktır. Aile katılımı ailenin kendisini yetiştirerek okul programına, çocuğa yarar sağlama sürecidir. Örgün eğitimde yapılması gerekenler ise şöyle sıralanabilir; Ailelerin desteklenmesi, eğitime katılması, eğitilmesi sağlanmalıdır. Ev ile Okul arasında iletişimin artırılması, her iki kesimde birbirlerini tanımaları sağlanmalıdır. Okul programlarına, okulun alacağı kararlara ailenin katılımı sağlanmalıdır.

Ailenin katılımı ile bilgi paylaşımı, iletişim kurma ve eğitimi bilen kişilerden eğitimi öğrenme avantajı oluşacaktır. Ailelerle kurulan iletişimde saygı ve dürüstlük çocuğun okulu sevmesine ve başarısını sağlayacaktır. Çocuklar ailelerinin değerlerini benimseyerek büyürler. Onlar için ailenin saygı duyduğu, sevdiği değerler önemlidir onlarda önemser ve değer verirler. Aile okul ile iletişimden, bilgilerin ihtiyaç duyulan bilgiler olmasından yararlanacak ve olumlu değer oluşturmada ve bu değeri çocuklarına hissettirmede eğitime katkısı yaklaşık %80 oranında olumlu etkileyecektir. Ailenin okula sıcak bakmasında okulda selamlaşmanın, telefon görüşmeleri, bülten tahtalarındaki bilgilendirme, aileye gönderilen haber mektupları, Kitapçıklar, Broşürler, Afiş, fotoğraflar vb. bilgilendirme çalışmaları yer almaktadır. Okulda öğretilen bilgilerin evde uygulanması ile kalıcı hale gelmesi gerekmektedir. Aile bu bilgileri uygulama yolları ve benimseme ortamları oluşturulmalıdır. Eğitim daha etkili hale gelecektir, eğitimin sürekliliği sağlanacaktır, aileye çocuğunun hayattaki önemi gösterilecektir, problemleri aza indirecektir, ev ortamı çocuğun gerekli olduğu ev ortamına dönüştürülecektir, aileye ev ortamında etkili olan eğitimler öğretilecektir, çocuğun kapasitesi hem okul hem ev uyumuyla artacaktır. Ailelerin güvenini ve desteğini kazanmak eğitimin daha desteklenmesini sağlayacaktır. Ailenin katılımı ile çocuk daha mutlu, başarılı, uyumlu olacaktır. Çocuk etkinliklere katılımında artış olacaktır. Öğretmen için en büyük avantaj öğrenciyi ve yaşadığı ortamı tanımadır.

Ailenin katılımı ile öğretmen çocuğu tanıma, nerede nasıl yaşadığını bilme avantajı olacaktır. Öğretmen ailenin katılımı ve alınan kararlardaki görüşlerini kullanma şansı olacaktır. Aileler kendi becerilerini tanıma ve anlama şansı yaşayacaklardır, Aileler çocukları ile daha sağlıklı iletişim kuracaklardır, ev ortamında eğitim oluşturmak gibi çok önemli bir işlevi yerine getireceklerdir. Ailelerin okul öncesi eğitim ile bir bütün olduklarını benimsemeleri sağlanacaktır. Kurum ailelerin neler yapabileceğini planlayarak katılımı sağlar ise

kurumun başarısında artış olacaktır.Planlanan bu katılım ailelere açıklanarak öğretilmelidir.Bunun için okulun yapması gerekenler;

Olumlu iletişim kurmak

- ❖ Veli Toplantıları
- ❖ Ev Ziyaretleri
- ❖ Ailenin Okulu ziyareti
- ❖ Ailelerin bilgilendirilmesi
- ❖ Velilerle okul yöneticileri ve öğretmen arasında iletişimin açık ve net olmasına dikkat edilmelidir.
- ❖ Velilere Görev vermek gibi unsurlar yer almaktadır.⁶⁷

Ailenin örgün eğitim içerisindeki yeri istenen oranda olmadığı için aileyi bilgilendirme ihtiyacı için yol ve yöntem aranmıştır. Toplumumuzda hızla gelişen aile yapısı “geniş aile” yerini “çekirdek aileye” bırakmıştır.Ailede artan paylaşma ve iletişim yetersizliği,çocuğu olumsuz yetiştirmiştir.Ataerki ailelerde çocuğun kendisini ifade etme şansı tanınmamıştır.Ailenin eğitime katılımının yanı sıra Ana-Baba Okulu yapılan yanlış eğitimi en aza indirebilmek için 1989 yılında İstanbul Üniversitesi,Eğitim Bilimleri Tarafından başlatılmış bir projedir.Ana-babaların kişisel çabalarını açığa çıkartan,onlara rehberlik eden ve danışma duygusunu kazandıran bir kurum niteliğinde ortaya çıkmıştır.Ana babaların çocuklarına istenilen davranış ve alışkanlıklar kazandırabilmek,kendi kendini denetlemesini öğretmek,duygu ve düşüncesini özgürce ifade etmesini sağlamak amaç edinilmiştir.Son on dört yıl içinde 27 ilde,toplam 17.000 ana-baba bu programdan yararlanarak sertifika almıştır.⁶⁸

Bu çalışma yaygın eğitim içine girmektedir,hamilelikten çocuk gelişimine kadar olan bölümü kapsamaktadır.Aile katılımı Örgün eğitim çalışması içine girmektedir.Ortak yönleri aileleri çocuk gelişimi ve iletişimi konusunda bilgilendirmektir.Çağımızın bilgi çağıdır,bilgiyi kulaktan dolma fikirlerle uygulamayan,çocuk gelişimini bilen kişilerden almak,çocuk büyütmenin önemini benimsemek,çocuk ve aile ile doğru iletişim kurabilmeyi bilmek için aslında ”hayat boyu eğitim” anlayışı ile yola çıkılmalıdır.Bilmeden öğrenmeden çocuk eğitimi başarılı olmamaktadır.Öğrenmek için örgün-yaygın eğitimden yararlanarak çocuk gelişimi ve eğitimi sağlanmalıdır.Aile kendisini yetiştirmeye devamlı hazır

⁶⁷ Zembat, R., Unutkan, P., a.g.k.,s.47.

⁶⁸ Yavuzer, H.,”Ana Baba Okulu Projesi”, Güncel Konular (A.Oktay), İstanbul, 2005.

olmalıdır.Çocuk yetiştirmek için yeterli bilgi ancak bilen kişilerle ortak iletişim kurularak gerçekleşmektedir.Aile örgün eğitimde ne kadar katılımcı olursa eğitim o oranda olumlu sonuç verecektir.Her çocuk bağımsız ,kendine özgü bireydir.Okula giden çocuğun çabası,öğrenme faaliyetinin anne-baba tarafından önemsendiğini bilmelidir.İlkokul çağındaki çocuk övülmek ister.Anne baba bu övgüyü ve iletişimi okuldan daha iyi şekilde öğrenecektir.

Çocuğun okula hazırlıklı oluşunu etkileyen önemli bir faktörde yakın çevre koşullarıdır.Anne ve babanın okul kurumuna verdiği önem,değer ve buna bağlı olarak geliştirdiği tutum kadar çocuğa sunduğu olanaklar da büyük önem taşır.⁶⁹ Eğitimde amaç çocuğun düşünmesini sağlamaktır.Bu amaç için anne-baba ve okul birlikte çalışmalıdır.Okul çağı çocuğunun oyun program planlı ve programlı olmalıdır.Bu plan ve program çocuğunuzu en iyi tanıyan öğretmeninden alınması en sağlıklı karar olacaktır.Ailenin okul ile iletişimi çocuğunda sosyal çevresini genişletecektir,çocuğunuzun diğer arkadaşları ile farklılık azaltacaktır.Okulun aileye öğrettiği oyun çeşitleri çocuğun oyun becerilerini geliştirecektir.Anne-Baba aşırı baskıcı,eleştirel,ihmkar ise çocuk kendisini güvensiz hissedecektir.Bu davranışları bilinçli anne-baba davranışını ve okul bütünlüğünü engeller.Bazı çocuklar okula önem vermezler.Bu tutumun gerisinde,çoğunlukla okul ortamını önemsemeyen ve değer vermeyen ana-baba yaklaşımı yatmaktadır.Bu tür çocuklar ödevlerini yapmazlar.⁷⁰

Anne babanın beklentisi çocuğun gelişim düzeyi ile uygun olmalıdır.Eğer bu durum olmazsa çocukta kaygılı davranışlar görülür.Gelişim ve beklenti dengesi aile ve okul iş birliği ile kurulmalıdır.Çocuğun görevlerini çocuk kendisi yapmalıdır.Aile yol gösterici olmalıdır.Önemli olan çalışmak değil etkili ve verimli çalışmaktır.Aile verimli ders çalışma metotlarını bilmelidir.Çocuğunuzda herhangi bir davranış bozukluğu varsa öğretmenle birlikte davranarak sorunun üstesinden gelmeyi başarmalısınız.Unutmayın bu çağda sorunlar atlatılmasını bildikten sonra kalıcı değildir.Yeter ki bilin,çözüm yolunu öğrenin,öğretmenle iletişim içinde olun.Çocuk davranış modeli olarak anne babayı seçmektedir.Ailenin eğitime olan duyarlılığı oldukça önemli bir faktördür.Duyarlı bir aile çocuğunun eğitim ve öğretime olan ihtiyaçlarını karşılama,okul hayatıyla ilgilenme ,karşılaştığı sorunlarla baş etmesini öğrenmesi için ona destek olmak gibi aileye düşen sorumlulukları ailenin bilen kişilerden öğrenmesi okul-aile iletişiminin önemini ortaya koymuş-

⁶⁹ Yavuzer, H., Okul Çağı Çocuğu, İstanbul, 2006, s.85.

⁷⁰ Yavuzer, H., a.g.k., s.131.

tur.Öğretimde üzerine düşen görevi yaptığında Aile ile birlikte yetiştirilen çocuk istenen niteliklerde olacaktır.

Ailenin en önemli görevi çocuğunun eğitimi için üzerine ne gibi görevler düşüyor bun araştırıp öğrenmelidir.⁷¹Okul aileye düşen görevi öğretecek en güvenilir ve etkin yerdir.Çünkü çocuğunuz okul tarafından tanınmaktadır. Aile sürekli öğretmen ile diyalog halinde olmalıdır.ilkokulda birinci sınıfta haftada en az bir defa,ilkokul son sınıfta ayda en az bir defa,lisede iki ayda bir defa öğretmeni ile görüşülmelidir..Başarısızlıkların nedenleri öğretmen ile görüşülerek çözüm yolu aranmalıdır.Okulun davet ettiği seminer,konferans,piknik gibi kültürel ve sosyal çalışmalara aile katılmalıdır.Gerekirse bir danışmandan yararlanılabilir.Anne babanın okula aktif katılımı uzun vadede toplumsal işleyişi olumlu yönde etkileyecektir.Okul ile iletişimde eleştiri ve önerilere her zaman velilerin açık bir yaklaşım içinde olmalıdır.Aile düzenli aralıklarla okula gelmelidir.

4.2.Okul Öncesi Eğitime Değerler ve Değerler Eğitimi Programları

Programda kazandırılacak davranışlar önceden belirlenir.Çocuğun öğrenmesini sağlayacak olan bu davranışların ne ile nasıl öğretileceği,hangi araç gereç ve öğretim teknikleri kullanılacağı nasıl bir değerlendirilme yapılacağı önceden tasarlanır.⁷²Okul öncesi dönemde çocuklarda değerlerin oluşması gereken bilgilerin verildiği ilk dönemdir.Değerler temelde değişmeyecektir.Temelde oluşan değerler örgün eğitim boyunca devam edecektir.Değerler gelişiminde Piaget çocuklarda iki tür gelişim olduğunu savunmuştur.Birincisi Heteronom,yani başkalarının koyduğu kuralları dışa bağlı olarak benimsemektir.İkincisi otonom yani özerk kişinin kendi koyduğu kurallardır.Heteronom moral gelişimi ilk basamaktır yaklaşık olarak 4 ile 7 yaşları arasındaki çocukları kapsar.Otonom moral gelişimindeki değerler ikinci basamaktadır.Asıl değerler Heteronom değerlerdir ve 4 ile 7 yaş arasını kapsar.

Çocuklar kuralların insanlar tarafından koyulduğunu anlarlar.Okul öncesi eğitimde oyun kurallarının sıradan kurallar olmadığı saygıyı ve anlayışı ortaya çıkardığını öğrenmeye başlar.Kohlberg ,değerlerin oluşmasında okul öncesi dönem ve öğretim sürecinin

⁷¹ Salihoğlu, Z., Başarılı Öğrenci Yetiştirme Sanatı, İstanbul, 2008, s.66.

⁷² Korkmaz, P., Okul Öncesi Eğitimde Program Geliştirme, İstanbul, 2000, s.7.

uyum içinde devam ederek çocukların ahlak,değer anlayışlarının oluşacağını açıklamıştır.Kohlberg'e göre ⁷³

- ❖ Birinci dönem (4-5),ceza-itaat;çocuk cezadan kaçındığı için kurallara uyar.
- ❖ İkinci dönem (6-9),çıkara dayalı alışveriş;çocuk ödüle ulaşmak için kurallara uyar.
- ❖ Üçüncü dönem (10-15),kişilerarası uyum;iyi çocuk evresinde olup başkalarının onayını almak için kurallara uyar.
- ❖ Dördüncü dönem (15-18 yaş),kanun ve düzen;otoriteye,sosyal kurallara ve kanuna, suçluluk ve dışlanma kaygılarından dolayı uyar.
- ❖ Beşinci dönem (18-20 yaş) sosyal anlaşma;davranışlara insanlığın ortak mutluluğu için gerekli olan ahlaki ilkeler yön verir.
- ❖ Altıncı dönem (20 yaş üstü)evrensel ahlaki ilkeler

Değerler eğitimin önemli bir parçasıdır.Değerlerin okul öncesi eğitimde temeli atılır.Değerler şunlardır;-Dürüstlük,Azim,Sorumluluk,ferdiyetçilik,Cesaret,Yardımseverlik,İç kontrol-

içdisiplin,Seven,Neşeli,Kendinegüven,Nezaket,Düşünebilen,Sadık,Tutarlı,Yaratıcı,işbirlikçi,İyi bir değerler eğitimi eğitimin bütün aşamalarında etkili olacaktır.Çocuğun başarısını,arkadaş ilişkisini değerler etkileyecektir. ⁷⁴

4.3.Okul Öncesi Eğitimde Başarıya Götüren Becerilerin Kazanılması

Türk Milli Eğitim sisteminin amaçlarına bakıldığında,kendini gerçekleştirmiş,üretken,psikolojik ve fizyolojik olarak sağlıklı,sosyal becerilere sahip,bilimsel düşünebilme becerisine sahip bireyler yetiştirmenin esas alındığı görülmektedir.Çocuğun kişiliğinin%70'inin hayatın ilk 7 yılında oluştuğu bilinmektedir.Çocuğun öğrenme hızı ve verimliliğinin en yüksek olduğu dönem okul öncesi eğitim önemidir.Bu dönemde yapılan çalışmalar çocuğun hayat boyu süreceği çalışmalardır.İstenmeyen davranışları uygulama sıklığı azalacaktır.Ders hedeflerine daha kolay ulaşılacaktır.Bazı beceriler okul eğitimi ile elde edildiği görülmüştür.Bunlar Rich tarafından açıklanmıştır. ⁷⁵-Kendine güven,Motivasyon,Çaba,Sorumluluk,İnisiyatif,Sebat,Duyarlılık,Takım çalışması,Sağ du-

⁷³ Zembat, R., Unutkan, Ö., a.g.k., s.19.

⁷⁴ Oktay, a.g.k., s.199.

⁷⁵ Zembat, R., Unutkan, Ö.,a.g.k. s.49.

yu,Problem çözüme.Rich'e göre bu unsurlar okul sıralarında kazandırılacak bu bilgiler çocuk için hayat boyu gereklidir.Okullarda bilgi artırıcı yollar gösterilmektedir.⁷⁶

5.TÜRKİYE'DE OKUL ÖNCESİ EĞİTİMİN AMAÇ VE İLKELERİ

5.1.Okul Öncesi Eğitimin Tanımı ve Önemi

Okul öncesi dönemde çocuk yüksek öğrenme potansiyeline sahiptir.Bu potansiyeli açığa çıkarmak ve öğrencinin verimini arttırmak için kaliteli bir okul öncesi eğitim büyük önem taşımaktadır.Okul öncesi eğitim çocuğun doğumdan okula başlayıncaya kadar geçen süreci kapsamaktadır.Çocuğun bedensel,psiko-motor , sosyal-duygusal,zihinsel ve dil gelişimini sağlamaktadır.

Okul öncesi eğitimin amaçları ünlü düşünür Mialaret tarafından üç grupta toplanmıştır.⁷⁷

(1).Toplumsal amaçlar:

- Çalışan kadının çocuklarına bakmak
- Her çocuğa eğitim sağlamak ve onların bireysel gelişimlerine katkıda bulunmak,
- Çocukların birbiriyle ve başkaları ile ilişki içinde bulunmasına ,sosyalleşmesine katkıda bulunmak,

(2).Eğitici olmak

- Çocuğun duygularını eğitmek
- Çocuğun çevreye olan duyarlılığını arttırmak

(3).Gelişimsel amaç

- Çocuğun doğal gelişimini temel alarak gelişimle ilgili tecrübelerine önem vermek.
- Türkiye'de okul öncesi eğitim amaçlarını açıklamadan önce Türk Milli Eğitimin genel amaçlarını belirtmenin yararlı olacağı düşünülmektedir.

---

⁷⁶ Oktay, a.g.k., s.166.

⁷⁷ Çoban,B., Nacar, E., a.g.k. s.3

Eğitim Terimleri Sözlüğünde ise, okul öncesi eğitiminin tanımı şöyle verilmiştir.⁷⁸

- ❖ Doğumdan zorunlu eğitim yaşına değin çocukların gelişim özellikleri, bireysel ayrıntılıkları ve yetenekleri göz önünde bulundurularak onların bedensel, duygusal ve toplumsal gelişmelerine yardım etmek amacıyla aileler ve bazı kurumlar tarafından uygulanan eğitim
- ❖ Okul öncesi çağında bulunan küçük çocuklara özellikle yuvalarda, ana okullarında ya da ana sınıflarında bireysel anlıkların gelişmesi, toplumsal alışkanlıklar kazanmaları ve sorun çözme yeteneklerini artırmaları için verilen eğitim

1739 Sayılı Türk Milli Eğitim Kanunu okul öncesi eğitimini, kapsam olarak, 19. Madde'de şöyle tanımlanmıştır: "Okul öncesi eğitimi, mecburi ilköğretim çağına gelmemi çocukların eğitimini kapsar. B u eğitim isteğe bağlıdır".⁷⁹

Okul öncesi eğimi farklı yaş gruplarında çeşitli kurumlar aracılığı ile yürütülmektedir. Bu kurumlar bazı kamu kuruluşlarına, bakanlıklara, özel kuruluşlara, yerel yönetimlere, vakıf ve üniversitelere bağlı olarak görev yaparlar. Bu kuruluşlar şunlardır:

- ❖ Kreşler: 0-2 yaş arası çocukların daha çok bakım, beslenme ve korunmasına yönelik hizmetler veren kuruluştur.
- ❖ Yuvalar: 2-4 yaş arası çocukların bakım ve eğitimlerini sağlayan kuruluştur.
- ❖ Anaokulları: 3-6 yaş arası çocukların bakım ve eğitimlerini sağlayan kuruluşlardır. Anasınıfları: İlköğretime bağlı olarak açılan, özellikle olumsuz sosyo- ekonomik koşullardan gelen çocukları desteklemek ve ilköğretime hazırlamaktır.
- ❖ Kreş ve Gündüz Bakım Evleri: Başbakanlık Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumuna bağlı olarak açılan ve 0-6 yaş arasını kapsayan , çocukların sağlıklı büyümesini ve bakımını amaçlayan kurumdur.

Milli Eğitim Bakanlığı tarafından Bakanlığa Bağlı bulunan okul öncesi eğitim kurumları şunlardır .

- ❖ Anaokulu: 3-6 yaş çocukların eğitimi amacıyla açılan kurumlar.
- ❖ Ana sınıfı: 4-6 yaş çocukların eğitimleri amacıyla ilköğretim okulları bünyesinde açılan okul.

⁷⁸ Kale, R., Okul Öncesi Dönemde Beden Eğitimi ve Oyun Öğretimi, Ankara, 2003, s.34

⁷⁹ MEB, 36-72 Aylık Çocuklar için Okul Öncesi Eğitim Programı, İstanbul, 1981, s.7

- ❖ Uygulama sınıfı: 3-6 yaş çocukların eğitimleri amacıyla Kız Meslek Liseleri bünyesinde açılan sınıflardır.
- ❖ Özel Türk Ana okulu: 625 sayılı Özel Öğretim Kurumları Kanunu'na göre açılan 3-6 yaş çocuklar eğitim veren kurumlardır.
- ❖ Özel Yabancı Anaokulları: 625 sayılı Özel Öğretim Kurumları Kanunu'na göre yabancı uyruklular tarafından açılan 3-6 yaş çocuklara eğitim veren kurumdur.
- ❖ Özel azınlık Anaokulları: 25 Sayılı Özel Öğretim Kurumları Kanununa göre açılan azınlık vatandaşlarının 3-6 yaş çocukları için eğitim veren kurumlardır.

Okul öncesi dönemdeki çocukların sağlıklı ve mutlu eğitim olanaklarını iyileştirme esnek, yeniliğe açık, mutlu,bağımsız,üretken ve yaratıcı bireyler yetiştirmenin ön koşulu olarak görülür.İyi planlanmış okulöncesi eğitim çalışmaları ile çocuğa ve anne babaya ihtiyaç duydukları hizmetler götürülür.⁸⁰

Okul öncesi eğitim okul aile işbirliği ile aileyi etkilemektedir. Okul öncesi kurumlar Türkçe dil Etkinlikleri ve yaratıcı drama çalışmaları, oyununu önemi, müziğin önemi, fen ve doğa etkinliklerinin önemi,okuma yazma etkinliklerine hazırlık ve çocukları tanıma etkinlikleri üzerinde durulmaktadır. Bu dönemdeki yaşantılar gelecekte çocuğun kişiliğinin oluşmasına, hayata bakışına önemli ölçüde etkili olacaktır.

Sağlıklı ve istenen davranışlarda çocuk yetiştirmek için çocuğun gelişimsel özelliklerini bilmek ve ihtiyaçları doğrultusunda neler yapılacağını bilmeye ve uygulamaya bağlıdır.Okul öncesi eğitim çocuğunuzun bu ihtiyaçlarını yaşına,gelişim düzeyine uygun uygulamaktadır.Çocukların özelliklerini bilmek eğitimde olumlu sonuç için en büyük başarıdır.

Okul öncesi dönemde gelişim hızları çok hızlıdır.Bu dönemde çocuklar kendilerini,başarılarını,yeteneklerini ,ilgi alanlarını bilmezler.Kendilerini yeterince ifade edemezler.Yetişkinler ve okul çocuğa bu dönemde kendisini tanımasını,çevreyi ve toplumu tanımasını,yeteneklerini öğretmeyi sağlar.Başarılı olabilmek için bu davranışların evde anne-baba ve okulda öğretmen tarafından bilinmesi ve pekiştirilmesi gerekir. Okul öncesi eğitimden yararlanmayan çocuklarda gelişim daha geç olmaktadır.Çocuklarda bazı olumsuz izler ömür boyu taşınmaktadır.

Çocuk doğduğu andan anaokuluna gidene kadar ailenin yanındadır.Ailenin iletişim şeklini benimser.Ailenin tutumları çocuğun geleceğini belirler.Bu yüzden ailenin yanında

⁸⁰ Aral, N., Okul Öncesi Eğitim 2, İstanbul, 2001, s.3.

anaokulunda çocuk değişik sosyal çevre,iletişim seçenekleri,gelişimine uygun ortam bulacaktır.Aileler okul öncesi eğitimi tercih ederken çok dikkatli olmalıdır.Eğitim kurumunun fiziksel çevresine,eğitim içeriğine,aktivitelere,eğitimcilerin özelliklerine dikkat etmelidirler.Çocuğun anaokulundan en üst seviyede yararlanması için öncelikle anaokuluna uyum sağlaması gerekmektedir.Anaokulu ile uyumlu olabilmek için eğitimde buna uygun yaklaşımlar oluşturulmalıdır. Ana okulu öğretmeni tarafından programlar hazırlanmalıdır. Aile okul işbirliği sağlanmalıdır. Çocuk anaokuluna giderken kaygılar duyabilir. Eğer bu kaygı iki haftayı geçerse orada bir sorun olduğu manasına gelir. Bu sorun aileden veya okudan,kaynaklanabilir araştırılmalıdır. Sorun devam ederse okul değiştirilmelidir. Yani okul öncesi eğitim devamlı takip edilmelidir.

Okul öncesi eğitim kurumları çocukların gelişimsel özelliklerindeki farklılıkları göz önünde bulundurmalıdır. Çocuğun kendisini ifade etmesini, işbirliği yapabilmesini, değişik davranış ve çevre koşullarını görmesini sağlanmalıdır. Anaokulu çocuğun muhakeme yeteneği geliştirmelidir. Çocuğun zihinsel, duygusal, sosyal gelişimini sağlayacak eğitim verilmelidir. Öğrenmeye karşı istek oluşturacak oyunlar çocuğun karakterini etkiler. Okul öncesi dönemde çocuğun öğrenme hızı en yüksek olduğu dönemdir. Bu dönemde annenin mutsuzluğunu, kırgınlığını çocuk sezer ve ileride güvensiz çocuk oluşumuna neden olur.

Okul öncesi eğitimin nitelikli olması başarıyı artıracaktır.Okul öncesi eğitimde nitelik artırıcı etkenler şunlardır;çocuk oranı,yararlı ve yeterli araç-gereç kaynakları,çocukların eğitiminde görev alan öğretmenin deneyimli olması etkilemektedir.

5.2.Okul Öncesi Eğitimin Genel Amaçları

Okul öncesi eğitimin amaç ve görevleri, milli eğitimin genel amaçlarına ve temel ilkelere uygun olarak,

- (1).Çocukların beden, zihin ve duygu gelişmesini ve iyi alışkanlıklar kazanmasını sağlamak;
- (2).Onları ilköğretime hazırlamak;
- (3).Şartları elverişsiz çevrelerden ve ailelerden gelen çocuklar için ortak bir yetiştirme ortamı yaratmak;
- (4).Çocukların Türkçeyi doğru ve güzel konuşmalarını sağlamaktır.

Okul öncesi eğitim çocuğun kendini tanıması, yeteneklerini kullanmasını öğrenmesi, öğrenmede en verimli çağının kullanılmasının sağlanması okul öncesi eğitimde sağlanmaktadır. Okul öncesi eğitim gören çocukların kendi kişililerinin oluşumunda olumlu farklılıklar olduğu görülmüştür. Okul öncesi eğitim gören çocuk girişimci ,kendi denetimini yapabilen,yeteneklerinin farkına olan ve bu yetenekleri kullanma yollarını bilen ,kültürel değerlerine sahip çıkan,ruhsal ve bedensel yönden sağlıklı bireyler yetiştirmek okul öncesi eğitimde amaç edinilmiştir.Okul öncesi eğitim kurumları olan yuva ve ana okullarının amaçları⁸¹

(1).Çocuğun fiziksel ve motor gelişiminde etkinlik sağlamak.

- Fiziksel ihtiyaçların karşılanması ve sağlığın korunması
- Fiziksel yapının tanınması içi gerekli uyarıcı ortamı sunulması,
- Fiziksel yapının etkin bir biçimde kullanılması,
- Kas gelişimini sağlamak

(2)Çocukta “duygusal güven”i sağlamak.

- Etkin bir sevgi alışverişi ortamının oluşturulması,
- Çocukta kendine karşı olumlu bir tavrın geliştirilmesi,
- Kişiler arası ilişkilerde olumlu tavır alışların sağlanması.

(3)Çocuğun sağlıklı bir sosyalleşme” süreci içinde gelişmesine olanak tanımak.

- Grupla çalışma ve grup içi sağlıklı etkileşim olanaklarının sunulması,
- Sosyal çevrenin tanınması için gerekli etkinliklerin düzenlenmesi
- Kültürel değerlerin özümlemesine ve değerlendirilmesine olanak tanınması; sosyal normlara ya da kurallara uyumun sağlanması,
- Temel alışkanlıkların kazandırılması.

(4)Çocuğun sağlıklı kişilik gelişimine olanak tanımak.

- Benlik kavramının gelişmesi,
- Kendini aldatmama, düşüncelerini ifade etmek olanaklarının sağlanması,
- Bağımsızlığın gelişmesi

---

⁸¹ Korkmaz, P., a.g.k, s.8.

- Öz denetimin ağlanması

(5)Çocukta öğrenme becerisini geliştirmek.

- Uyarıcı çevre koşularının sunulması
- Akıl yürütme yeteneğinin geliştirilmesi,
- Dilin zenginleştirilmesi.

(6)Çocuğa temel okul yaşamının hazırlanması,

- Okul yaşamı için gerekli sosyal becerilerin elde edilmesinin sağlanması,
- Etkin öğrencilik için gerekli zihinsel olgunluk düzeyinin elde edilmesine olanak tanınması⁸²

Ünlü eğitimci Mialaret tarafından okul öncesi eğitimin amaçları üç grupta toplanmıştır.⁸³

(1)Toplumsal amaçlar:

- Çalışan kadınların çocuklarının bakıldığı yer,
- Her çocuğa eğitim sağlamak ve onların bireysel gelişimlerine katkıda bulunmak,
- Çocukların birbirleri ile ve başkaları ile ilişki içinde bulunmasına, sosyalleşmesine katkıda bulunmak,

(2)Eğitici amaçlar:

- Çocuğun duyularını eğitmek
- Çocuğun çevreye olan duyarlılığını arttırmak.

(3)Gelişimsel amaçlar

- Çocuğun doğal gelişimini temel alarak gelişimle ilgili tecrübelerin önem vermek.

Okul öncesi dönemden yüksek öğretime kadar tüm kademelerde hedeflerimiz; yaratıcı, üretken,problem çözebilen,analiz ve sentez yapabilen,öz denetimi gelişmiş ve dili iyi kullanabilen insan yetiştirmektir.⁸⁴

⁸² Başal, H.,Okul Öncesi Eğitim, İstanbul, 2005, s.11.

⁸³ Çelikkaya,H.,Eğitim Sosyolojisi, İstanbul, 1996, s.14.

⁸⁴ Oktay, a.g.k., s.232.

5.3.Okul Öncesi Eğitimin Temel İlkeleri

Okul öncesi dönemde çocuğa sorumluluk duygusu kazandırılır. Okul öncesi eğitim gören çocuklarda disiplinli davranış daha fazla görülmektedir. Disiplin çocuğun sahip olduğu sorumluluklar ile yaşantısındaki hareketlerinin doğal ve sosyal sonuçlarını kabul etmesidir. Eğitimin temeli uyum sağlamak olarak görülmektedir.Bu uyum okul öncesi önemde daha fazla öğrenilir ve benimsenir.⁸⁵

Okul öncesi eğitim çocuğa başladığı işi bitirme özelliğini öğretir. Çocuk sebat etmeyi öğrenir. Sebat ,kendine güvenme,işini yarıda bırakmadan çok çalışmayı öğrenmektir.

Okul öncesi eğitimde çocuğa duyarlı olmak öğretilir. Yani bireylere karşı şefkatli, düşünceli, benci olmayan çocuk yetiştirmek okul öncesi eğitimin amaçlarındandır.

Okul öncesi eğitim çocuklara takım çalışmasını öğretir, paylaşmayı öğretir. Problem çözebilme yeteneğinin kazanılmasını sağlar. Çocuğun sağlıklı karar alabilme yetisi geliştirilir.

Okul öncesi eğitim çocuğun çalışmaya istekli olmasını sağlar. Okul öncesi eğitim kendine güven duymayı öğretir. Çocukların bir konu üzerine motive olabilme yeteneği geliştirir.Okul öncesi eğitimin temel ilkeleri şunlardır;

Okul öncesi eğitim dönemini kapsayan 0-6 yaş, çocukların bedensel,zihinsel ve sosyal gelişmelerinin en hızlı olduğu dönemlerden biridir.Bu dönemde ,çocuğun yetenek ve becerilerini geliştirmek için ona rehberlik etmek,çevredeki olaylara karşı uyar-mak,entelektüel bir hava sağlamak,çocuğun yaptıklarını ve düşündüklerini izlemek,doğru davranışları pekiştirmek gerekir.Bu da ancak iyi eğitim görmüş ana babanın yanında ya da planlı eğitim uygulayan bir okul öncesi eğitim kurumunda mümkün olur.Ülkemizde,özellikle kentsel bölgelerde eğitim görmüş kadınların büyük bir kısmının hem aile ekonomisine katkıda bulunmak,hem de toplumda kendilerine belli bir statü sağlamak amacıyla ev dışında çalışmaya başlamaları; gecekondu ve kırsal bölgedeki kadınların ise eğitim düzeylerinin düşük olması okul öncesi eğitimin önemini kurumları,arttırmaktadır.Okul öncesi eğitim kurumları ,çocuğun sağlıklı gelişesi için gerekli olan

⁸⁵ Aksası, S., Okul Öncesinde Drama ve Yoluyla Sanat Eğitimi., Ankara, 2005, s.3

fiziki ve sosyal çevreyi sağlar.Burada çocuklar akran grupları içinde kendini tanımasını,kendini kabul ettirecek güç ve becerileri geliştirmesini,ayrıca birlikte yaşama kurallarını öğrenir.Grup çocuğun yaşantısını doldurur,doyumunu sağlar.Bu kurumlar çocuğun bedenini kullanma,oyun oynama,merakını giderme,hayalini açığa vurma ve bağımsızlığını kazanma gibi temel gereksinmelerini karşılar.⁸⁶

Bir yaş grubunun genel gelişim özellikleri o yaş grubundaki tüm çocuklar için ortaktır; ancak her çocuğun kendine özgü olduğu da unutulmamalıdır.

Okul öncesi eğitim bazı temel ilkelere dayanmaktadır. Bu ilkeler şunlardır:

- (1)Okul öncesi eğitim çocuğun gereksinimlerine ve bireysel farklılıklarına uygun olmalıdır.
- (2)Okul öncesi eğitim çocuğun psikomotor, sosyal-duygusal, dil ve bilişsel gelişimini desteklemeli, öz bakım becerilerini kazandırmalı ve onu ilköğretime hazır duruma getirmelidir.
- (3)Okul öncesi eğitim kurumlarında çocukların gereksinimlerinin yanı sıra çevrenin ve okulun olanakları da göz önünde bulundurulmalıdır.
- (4)Etkinlikler düzenlenirken çocukların gereksinimlerinin yanı sıra çevrenin ve okulun olanakları da göz önünde bulundurulmalıdır.
- (5)Eğitim sürecinde çocuğun bildiklerinden başlamalı ve deneyerek öğrenmesine olanak tanınmalıdır.
- (6)Çocukların Türkçeyi doğru ve güzel konuşmalarına gereken önem verilmelidir.
- (7)Okul öncesi dönemde verilen eğitim ile çocukların sevgi, saygı, işbirliği, sorumluluk, hoşgörü, yardımlaşma,dayanışma, ve paylaşma, duygu ve davranışları geliştirilmelidir.
- (8)Eğitim, çocuğun kendine saygı ve güven duymasını sağlamalı, ona öz denetim kazandırmalıdır
- (9)Oyun bu yaş grubundaki çocuklar için en uygun öğrenme yöntemidir. Tüm etkinlikler oyun temelli düzenlenmelidir.

---

⁸⁶ Erden, M., a.g.k., s.127

(10)Çocuklarla iletişimde, onların kişiliği zedeleyici şekilde davranılmamalı, baskı ve kısıtlamalara yer vermemelidir.

(11)Çocukların bağımsız davranışlar geliştirilmesi desteklenmeli, yardım gereksinim duyduklarında yetişkin desteği, rehberliği ve güven verici yakınlığı sağlanmalıdır.

(12)Çocukların kendilerinin ve başkalarının duygularını fark etmesi desteklenmelidir.

(13)Çocukların hayal güçleri, yaratıcı ve eleştirel düşünme becerileri, iletişim kurma ve duygularını anlatabilme davranışları geliştirilmelidir.

(14)Programlar hazırlanırken aile ve içinde bulunulan çevrenin özellikleri dikkate alınmalıdır.

(15)Eğitim sürecine çocuğun ve ailenin etkin katılımı sağlanmalıdır.

(16)Okul öncesi eğitimde çocuğun gelişimi ve okul öncesi eğitim programı düzenli olarak değerlendirilmelidir.

(17)Okul öncesi eğitimde değerlendirme sonuçları çocukların, öğretmenin ve programın geliştirilmesi amacıyla etkin olarak kullanılmalıdır.⁸⁷

Türkiye’de okul öncesi eğitimde okullaşma oranı 1999-2004 yılları arasında aşağıdaki gibidir.

1999-2000 Eğitim-Öğretim yılında %10.2

2000-2001 Eğitim-Öğretim yılında % 10.3

2001-2002 Eğitim-Öğretim yılında % 11

2002-2003 Eğitim-Öğretim yılında %13.02

Türkiye’de Okul öncesi eğitimdeki okullaşma oranları böyleyken ,diğer bazı ülkelerde 3-5 yaş arası çocukların okul öncesi eğitimden yararlanması oranları Meksika’da %70; Fas’ta %34; Ürdün’de %27; Suriye’de %9; Doğu Avrupa Ülkelerinde en az %50; Avrupa Birliği Ülkelerde her birinde genellikle bu oranlar %70’in üzerindedir.Belçika’da %100;Hollanda’da %99; Federal Almanya’da %91; Fransa’da %83; Avusturya’da %70;

87

[http://okulweb.gv.tr/09/11/257440/anasinif/OKUL%20%C3%96NCES%C4%B0%20E%C4%9E%C4%B0T%C4%B0T%C4%B0M%C4%B0N%20AMA%C3%87LARI..doc\(30.03.2009\)](http://okulweb.gv.tr/09/11/257440/anasinif/OKUL%20%C3%96NCES%C4%B0%20E%C4%9E%C4%B0T%C4%B0T%C4%B0M%C4%B0N%20AMA%C3%87LARI..doc(30.03.2009))

İsviçre’de %68 civarındadır.Türkiye’de okul öncesi eğitim 2003-2004 yılları arasında artış göstermeye başlamıştır.⁸⁸

Milli Eğitim Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında 3797 Sayılı Kanunun 9.maddesine göre 2 Temmuz 1992 tarihinde Okul Öncesi Eğitimi Genel Müdürlüğü kurulmuştur.⁸⁹ Önceleri ilköğretim genel müdürlüğe ele alınan okul öncesi eğitim bölümünün genel müdürlüğünün kurulması gecikmiş ancak önemli bir adımdır.

Walsh anaokuluna devam eden ve etmeyen eşleştirilmiş iki grup üzerinde yaptığı araştırma’da; altı ay süren anaokulu eğitiminin anaokuluna devam eden çocuklarda çeşitli yönlerden daha fazla gelişme sağlandığını bulmuştur.Bu gelişim,çocukların bağımsız, girişken, kendine güvenen,kendini ifade etme ve çevredeki objelere daha fazla ilgi duyma gibi niteliklerinde görülmüştür.Allen ve Masling’in anaokuluna devam eden ve etmeyen ilköğretim birinci ve ikinci sınıf öğrencileri üzerinde sosyometrik değerlendirme ölçekleri ile yaptıkları bir araştırmada ,çocukların sosyal durumları incelenmiştir.Bu iki grup arasında,ilkokul ikinci sınıf düzeyinde anaokuluna devam eden çocuklar lehine önemli bir fark görülmüştür.Anaokuluna devam eden çocukların grup ve sınıf arkadaşları tarafından sınıfta daha fazla prestij sahibi,daha bağımsız hareket edebilen ve zihin gücü yönünden daha üst düzeylerde görüldükleri ortaya çıkmıştır.⁹⁰Frobel’e göre ana okulunun amacı , öğrenmeye ilgi uyandırmaktır.

Anaokulu çocuğun yeteneklerini ortaya çıkarmaya çalışır.⁹¹Okul öncesi dönem çocuğu ,kendine ait işleri başarma konusunda yol almıştır,yeterliliklerinin ve günlük yaşam becerilerinin gelişmesi ile meşguldür.Arkadaş ilişkileri ve sosyal becerileri giderek artan düzeyde önem kazanmaktadır.Fakat hala dikkat merkezi ailedir.Çocukta ben merkezli düşünce hakimdir.Çocuğun kurallara ilişkin bilgileri,onun dürtü ve eylemleri üzerindeki kontrolünden daha hızlı şekilde gelişmiştir.Okul öncesi çocuk gerçek ile fanteziyi ayırt edemez.Bu yüzden olumlu ebeveyn yaklaşımı gerekir.Çocuk dikkatini kendini geliştirmeye yöneltmiştir.Arkadaşları ile ilişkileri önem kazanmaya başlar.⁹²

Okul öncesi Eğitim Öğretmenliği Anabilim dalında okuyan öğrencilerin 2002 yılında %51’i genel lise mezunu,%28.4’ü Kız Meslek Lisesi Mezunu ve Ticaret Lisesi Mezunu

⁸⁸ Başal, a.g.k., s.49.

⁸⁹ Akyüz,, a.g.k., 327.

⁹⁰ Başal, a.g.k., 49.

⁹¹ Yavuzer, H., Çocuğu Tanımak ve Anlamak , İstanbul , 2007, s.60

⁹² Yavuzer, H., a.g.k., s.60

olduğu belirlenmiştir.⁹³ Ülkemizde okul öncesi eğitim oran yaklaşık %23 oranlarındadır. Giderek okul öncesi oranlarında artış görülmektedir. Artış nedenleri aşağıdaki nedenler sayılabilir.

- Çocuk eğitimi ve gelişimi konusunda artış olmaktadır.
- Yaşamın ilk yıllarının çocuğun tüm yaşantısındaki etkinliğin bilincine varılması,
- Ailelerin eğitim eksiklerini okul öncesi kurumun kapatması,
- İlköğretime hazırlık okul başarısını artırması gözlenmiştir,
- Kadınların iş yaşamında daha fazla yer almaları,
- Geniş aileden “çekirdek” aileye geçişin çocuk yetiştirmede bilgi ve deneyime olan ihtiyacı artırmıştır,
- Vatandaşlara eğitimde imkan eşitliği sağlamak ilkesi göz önünde tutulmuştur,
- Mimari yapının giderek değişmesi ve oyun alanlarının azalması.⁹⁴

İnsan kendini tanımalıdır. İnsanın tüm hareketlerinin oluşması ve bu hareket için gerekli gaye çevreye uyma çabası ile gerçekleştiğini araştırma sonucu ile ünlü psikolog Alfred Adler tarafından söylenmiştir. İnsanın ruhsal hayatını gayelerinin belirleyeceği ve gayelere ulaşmak çevreye uyma çabası ile gerçekleşmektedir. İnsanın gayelerinin belli olmaması, etkinliklerini belirleyen, değiştiren ve sürekliliğini sağlayan bir gaye bulunmadıkça hiç bir insanın düşünmesi, istemesi, ve hayal kurması düşünülemez. İnsanın gaye oluşumunda eğitici oyuncakların önemli bir yeri vardır. Çevremizde bulunan pek çok eşya ve malzemeden eğitici oyuncak olarak yararlanmak mümkündür.⁹⁵ Bir durum organizmanın çevreye uyumak ve tepkide bulunmak zorunda olmasından ileri gelmektedir. Bir insanın gayesini bilmek, aynı zamanda dış dünya ile ilgili bir takım bilgiler edinmek, o insanın hareket ve davranışlarının ne anlama geldiğini ve bütün bunların o insanın gayesine ulaşmak için yapmış olduğu hazırlıklar olarak ne gibi değer taşıdığını anlamamızı sağlar.⁹⁶

İnsanın gaye edinmesi kendisini ve çevresini tanıması ile oluşur. Bu tanıma işlemi en etkili olarak okul öncesi eğitimde gerçekleşir. Bu yüzden okul öncesi eğitim kişinin yönlendirilmesinde çok önemlidir. Alfred Adler'e göre kişi davranışları okul öncesi dönem ile yetişkin dönem çok büyük benzerlik ve yönelim göstermektedir. Okul öncesi dönemde kişisel eğilimler ile yetişkin dönemdeki eğilimler aynı yöndedir. Okul öncesi eğitim bu

⁹³ Başal, a.g.k., s.56.

⁹⁴ Başal, a.g.k., s.13.

⁹⁵ Dirim, A., Okul Öncesi Eğitimde Eğitici Oyuncak Örnekleri, İstanbul, 2001, s.5.

⁹⁶ Adler, A., İnsan Tabiatını Tanıma, İstanbul, 2007, s.17.

eğilim ve istekleri,başarıları ortaya çıkarma,geliştirme,kişinin kendini tanınmasına katkıda bulunma yönünden çok büyük destek sağlamaktadır. Yaşamın ilk altı yılında gelişme ve öğrenmenin olağanüstü hızlı bir şekilde oluşturduğu,ileri yaşlardaki öğrenmeye temel oluşturduğu, bilimsel araştırmalarla ortaya konmuştur.⁹⁷Cooper Smith araştırma bulgularına göre ;benlik saygısı yüksek çocukların ana babaları, çocuklarını kabul eden çevreyi çocuğa göre düzenleyen ve onlara serbest ve uymak zorunda oldukları kuralları tanımlayan beklentilerine uygun davranan anne babalar oldukları gözlenmiştir.⁹⁸

Mialeret'e göre okul öncesi eğitimden beklenen sonuçlar şunlardır:⁹⁹

Kişiliği tam olarak geliştirmek.

- Çocuğun heyecan ve duygu istemlerini karşılamak,Çocuğun topluma katılma,bir grup içinde yaşama başkaları ile ilişki kurma istemlerini karşılamak,
- Çocuklara bakmak ve anneye yardımcı olmak,
- Çocuğun bedensel gelişimini ve kas gelişimine yardımcı olmak,
- Çocuğun konuşma yolu ile içini dökmesini sağlamak,
- Çocuğu ilkokula hazırlamak,
- Çocuğa ahlak,din, ve vatanla ilgili bilgi vermek,bazen de ona yurttaşlık öğretmektir,

---

⁹⁷ Öztürk, F., Okul Öncesi Dönemde Müzik Eğitiminde Drama,Ankara,2002, s.20

⁹⁸ Yavuzer, H., Okul Çağı Çocuğu., İstanbul ,2006,s.26.

⁹⁹ MEB, a.g.k. s.7.

II.BÖLÜM

OKUL ÖNCESİ EĞİTİMDEKİ TARİHİ GÖRÜŞLER SEÇİLMİŞ ÜLKE UYGULAMALARI VE KARŞILAŞTIRILMASI

1.OKUL ÖNCESİ EĞİTİMİN TARİHİ SEYRİ

1.1.Dünyadaki Okul Öncesi Eğitimin Tarihi Seyri

Dünya’da okul öncesi eğitimi etkileyen değişik görüşler vardır.Her okul öncesi eğitim programı aynı amaca göre yapılanmamıştır.Bazı programlar çocuk gelişimi,bazıları anne – baba gelişimi ,bazıları ise öğretmen gelişimi üzerine ağırlık vermişlerdir.Okulöncesi eğitimin gelişimini etkileyen temel görüşler şunlardır.

- Jean Jaques Pousseau (1712-1778)
- Pestalozzi (1746-1827)
- Frobel (1782-1852)
- Maria Montessori (1870-1952)
- Jean Piaget (1896-1980)
- Lev Semenovich Vygotsky (1896-1934)
- Davranışçı Yaklaşım
- Çoklu Zeka Kuramı (Howard Gardner-1943)
- Ekolojik Kuram

Okul öncesi kavramı çocuk gelişimi ile başlamıştır.Çocuk gelişimi konusunda ilk çalışmalar yapanlar tıp doktorları ile sosyal reformcular olmuştur.Orta çağda Avrupa’da doktorlar beş yaşından küçük çocukların sağlığı ile ilgilenmeyi ebelerle bırakmışlardır.Bunun nedeni,sadece ebelerle aynı düzeyde tutulmaktan endişe etmeleri değil, aynı zamanda 5 yaşından küçük çocuklara bir şey yapılamayacağına inanmış olmalarıdır.Bir çocuk 5 yaşına kadar hayatta kalmışsa,daha sonraki yaşamını garantilemiş olmaktadır.Ancak,18 .yüzyılda bir tıp doktoru olan James Cadogon,küçük çocukların bakımsızlıktan öldüklerini belirtmiş ve annelere yönelik temizliği,bakımı ve beslenmesi konusunda bilgiler veren ça-

lışmalar yapılmıştır.18.yüzyılda Avrupa'da endüstri devrimi sonucu sosyal reformcular,maden ocakları ve fabrikalarda çalışan çocukların ürkütücü durumunu incelemişlerdir.Reformcular son derece kötü şartlarda çalışan bu çocukların bakıma muhtaç olduklarını belirtmişlerdir.Ashley Cooper ,kız ve on yaşından küçük erkek çocukların maden ocaklarında çalışmalarını yasaklayan bir kanun senatodan çıkmasını sağlamıştır.¹⁰⁰

Okul öncesi eğitimi etkileyen kişilerden biri olan Jean Jacques Rousseau(1712-1778,) ocuğa sunulan fiziksel etkinliklerde yaparak ve yaşayarak öğrenme yöntemini,eğitimin en temel fonksiyonu olarak ileri sürmüştür.çocuğa sunulan sert tutumların çocuğun yeteneklerini ve içsel eğilimini yok ettiğini,çocuğun gelişimsel güçlerinin özgür bir ortamda gelişmesi gerektiğini savunmuştur. 1762 yılında yayınladığı "Emile" adlı yapıtında ;çocukluğun,insan yaşamının kendin özgü çok önemli yeri olduğunu ve yetişkinlikten ayrı düşünülmesi gerektiğini ve çocuğun eğitiminde kullanılacak eğitim yöntemlerinin,çocuğun gelişimindeki doğal aşamalara uygun olması gerektiğini vurgulamıştır.Yaşadığı dönemin eğitim ve yönetime ağdaş eğitimin anlayışı ile yaşam tarzına karşı çıkararak eğitim düşüncesinin gelişmesinde ve ağdaş eğitimin temel prensiplerinin ortaya konmasında görüşleri ile etki yapmış bir düşünürdür.

ocukta var olan kapasiteyi arttırmakla işe başlanmalıdır.Eğitim öğrenmeden zevk alan,sürekli öğrenme isteğine sahip birey yetiştirmelidir.Öğrenme sadece bilişsel alanla ilgili değildir.Kişiliğin gelişmesi ile ilgilidir.Tabiata göre yapılan eğitim abartıya kaçmamalıdır.Eğitim insan tabiatı ile uyum içinde olmalıdır.¹⁰¹

Kendi çocuğu üzerinde araştırma yaparak bilimsel çalışma sunmuş olan Johann H.Pestalozzi'nin (1742-1827) 1774 yılında kendi çocuğu üzerinde gözlemlerine dayanarak yaptığı çalışma, ocuk gelişimi ile ilgili ilk bilimsel kanıt olarak kabul edilmektedir.Eğitimin herkese uyabilecek şekilde ve pratik amaçlı olması gerekir.çocuğun kafaca ve bedence yeteneklerini göz önünde bulunduran yepyeni bir sistem ortaya koymuştur.çocuğun potansiyelini arttırmaktır amaç.

İlk anaokulu aan bilim adamı Feriedrich W.A.Frobel'dir.Frobel (1782-1852), Okul öncesi eğitimin gerekliliğine inanarak ilk eğitim yeri aan Alman eğitimci J.J Rousseau'dan etkilenmiş, bir süre Pestalozzi ile birlikte çalışmıştır.Ayrıca kendisinden bir asır önce yaşamı olan Comenius'un da görüşleri etkisinde kalmıştır.Frobel ,annelerin so-

¹⁰⁰ Gürüz, a.g.k., s.113.

¹⁰¹ Oktay, Gürkan, Zembat ,Unutkan, a.g.k.,s.10.

rumluluğuna terk edilecek anaokulları görüşünü, eğitimcilerin üstlenmesi gereken toplumsal bir olgu olarak ele almıştır. Froebel çocuğun eğitiminde oyunun ve dilin önemini vurgulamıştır. Gelişimin devamlı olduğunu vurgulamıştır. İlk defa 1837 yılında Almanya’da okul öncesi eğitim çalışmalarına başlamış ve 28 Haziran 1840 yılında Almanya’da “Kindergarten” (Çocuk Bahçesi) adını verdiği ilk bahçeyi açmıştır. Froebel’in öğrencisi olan Carl Schurz’da 1855 yılında Amerika’da ilk ana okulunu açmıştır. Maria Montessori uzmanlık çalışmalarında zihinsel özürlü çocuklarla ilgilenmiş. Roma’da 1898’de kendi deneyimiyle, ilk “Çocuk Evi”ni açmış ve burada çocuğa önceden hazırlanmış çevrede, kendi seçeceği sorumluluklar doğrultusunda, davranış ve çalışma özgürlüğü tanımaya çalışmıştır.¹⁰²

Eğitim ile sosyal ilerleme arasındaki ilişkiyi kurmuş olan John Dewey (1859-1952) Eğitimi ruhsal ve toplumsal olmak üzere iki şekilde gösterir. Eğitim bir toplumun sosyal ilerleme ve reformunu yansıtır. Dewey baskı ve disiplin yoluyla eğitimi reddeder. Gerçek eğitimin amacını çocuğun çevresine uymasına yardımcı olmak olarak tanımlar. Eğitim anlayışının özü aktiviteye dayanır. Problem çözme berisinin kazandırılması önemlidir.¹⁰³

Çocuk ile yetişkin arasındaki farkı açıklayan Maria Montessori (1870-1952) Organizmanın ve aklın birbirinden ayrılmayan bir bütün olduğu savunur. Çocuğun yapısının yetişkinden ayrılması gerektiğini savunur. Çocuğun yaparak öğrenmesi gerekir. Montessori yönetiminin temel dayanakları;¹⁰⁴

- Çocuğa saygı
- Özümleyici akıl
- Hassas dönemler
- Hazırlanmış çevre
- Kendini eğitime şeklinde sıralanabilir.

Froebel ve Montessori’den sonra diğer ülkelerde de okul öncesi kurumları açılmaya başlamıştır. İlk “yuva” 1911’de Londra’da Margeret ve Rachel McMillan tarafından açılmıştır. McMillan kardeşlerin ilk uygulamaları, Londra’nın yoksul bir kesiminde, beş yaşın altındaki çocukların sağlık ve genel bakımlarının düzeltilmesi doğrultusunda olmuş-

¹⁰² Başal, a.g.k., s.41.

¹⁰³ Oktay, Gürkan, Zembat, Unutkan, a.g.k. s.14.

¹⁰⁴ Oktay, Gürkan, Zembat, Unutkan, a.g.k. s.16.

tur.Çocukların zihinsel ve sosyal gelişimlerinin sağlıklı ilişkisini gözleyen McMillan kardeşler daha sonraki yıllarında çalışmalarında eğitsel etkinliklere yer vermişlerdir.İlk yıllarda ,yuva ve anaokullarının pek çoğu üniversite ve kolejlerin laboratuvar okulları olarak açılmıştır.20. yüzyılın başlarında,sosyal bilimler alanında yapılan araştırmalar,okul öncesi eğitime katkıda bulunmuşlardır.Amerika’da Yale Üniversitesinde Arnold Gesell ve arkadaşlarının 1920-1930 yılları arasında yaptığı çalışmalar,çocuklardaki fiziksel ve motor gelişim aşamalarına dikkati çekmiştir.¹⁰⁵

Harriet Johnson, okul öncesi eğitiminde ,fiziksel gelişim için gerekli araç ve gereçlerin çeşitleri üzerinde yeni öneriler getirmiştir.Johnson’ a göre ,çocukların büyük ve küçük kas gelişimleri için,oluşturulacak fiziksel çevre zihinsel gelişiminde güçlendirir.Erikson,çocukluk döneminde kazanılan güven duygusunun, çocuğa ileri yıllarda güçlü bir özerklik ve girişimcilik duygusu kazandırdığını ileri sürmüştür. Birinci ve İkinci Dünya Savaşlarından sonra başta bulunan yöneticiler okul öncesi eğitimi kurumlarını;kimsesiz kalan çocukların olumsuz çevre koşullarından daha az etkilenmelerini sağlamak,endüstrinin gereksimi olan kadın gücünden yararlanmak ve çocukluk yıllarındaki deneyimlerin toplumsal yönelim üzerinde etkili olduğunu kavramak gibi nedenlerle desteklemişlerdir.Çalışan kadının sayısının 1960’lı yıllarda artması sonucu,Amerika’nın öncülük ettiği uluslar arası okul öncesi eğitimi yaygınlaştırma kampanyası başlatılmıştır.¹⁰⁶

Çocukların zihinsel becerileri üzerinde duran Jean Piaget (1896—1980)Çocukların dünyaları yetişkinlerden çok farklıdır.Çocukların kendilerine has zihinsel işleyişleri ve bakış açıları vardır.Çocukların zihinsel işleyişleri belli dönemlere doğrudur.Zihinsel dönemleri birbiriyle ilişkili dört faktörden etkilenir.¹⁰⁷

- Olgunlaşma
- Tecrübe
- Sosyal etkileşim
- Dengelenme

Çocukların düşünce biçimlerini her yönü ile inceleyen Piaget, çocukların doğru ve yanlışla ilişkin yargılarının yaşlarına bağlı olarak değiştiğini gözlemlemiştir.Piaget çocukları Ahlak gelişimlerini incelerken;çocukların oyunun kurallarını nasıl oluşturu-

¹⁰⁵ Başal, a.g.k., s.19.

¹⁰⁶ Yörükoğlu, A., Çocuk Ruh Sağlığı., İstanbul, 1996, s.72.

¹⁰⁷ Oktay ,Gürkan ,Zembat, a.g.k., s.18.

lup,nasıl uyguladıklarını gözlemlemiş ve kuralların değişebileceği ya da görmezden gelineceği şartları incelenmiştir.Piaget çocukların oyunlarındaki kurallara uyma davranışının gelişiminde şu aşamaları saptamıştır.¹⁰⁸

Duygusal devinim dönemi (0-2 yaş)

Ben-merkezcil dönem (2-7 yaş)

Başlangıç halinde işbirliği dönemi (7-11 yaş)

Gerçek işbirliği dönemi (11 yaş üzeri)

Piaget'e göre zihinsel gelişimin üç basamağı öğretmenler için özellikle önemlidir.

- Sezgisel Düşünme (4-7 yaş)
- Somut işlemler (7-11 yaş)
- Soyut işlemler (11-15 yaş)

Bilgi çocuklara verilmez .Çocuklar tecrübelerinden öğrenir.Bu yüzden çocuklar devamlı hareket halindedir.Piaget'e göre okul öncesini kapsayan dönemde görülen egosantrizim aşaması dışa bağlı dönem içerisinde yer alır.Bu dönemde çocuğun zihinsel olarak düşüncesi ben merkezlidir.Kendini henüz dış dünyadan bağımsız olarak algılayamaz.Ben merkezci bir bakış açısına sahip olduğu için otoritenin görüşünü kendi görüşünden ayıramaz.İlk ahlakal basamak olan bu evrede,çocuk kuralara harfiyen, tartışmasız uyar,otorite ve cezaya boyun eğer.¹⁰⁹

Sosyal ve Psikolojik eğitim üzerinde duran Lev Semenovich Vygotsky (1896-1934)Çocuğun kültürel gelişimi sırasında her işlemin iki kere ,iki farklı boyutta ortaya çıktığını söyler.Bir işlem;¹¹⁰

- Önce sosyal ,kişiler arası boyutta
- Daha sonra da kişisel,psikolojik boyutta görülür.

Tüm yüksek zihinsel işlemlerin sosyal temelleri vardır,bunlar daha sonra içselleştirilirler.Ona göre en önemli araç dil , yüksek zihinsel işlemlerin düzenlenmesinde ve düşünceler.

¹⁰⁸ Aral, N.,Bulut, Ş.,Baran,G.,Çimen, S., Çocuk Gelişimi 2,İstanbul, 2001 , s.90.

¹⁰⁹ Zembat, R., Unutkan, P., a.g.k., s.17.

¹¹⁰ Başal, a.g.k., s.38

nin gelişiminde etkilidir.Çocuk çevresindeki sosyal-kültürel ortamlarla etkileşim yoluyla öğrenir.Bilişsel gelişimin temelinde işbirliği vardır.Yetişkin problemi çözmeye çalışan çocuğa yeni yollar öğretmelidir.Öğretmen ve yetişkin işbirliğine çok önem verir.Okulun sosyal ve kültürel çevre ile işbirliği içinde olmalıdır.Anne babalara sınıf etkinliklerinde görev verilmesini önermektedir.

Davranışçı Yaklaşım,insan davranışını ölçülebilir ve gözlenebilir hale getirmişlerdir.Davranışçı yaklaşımda Klasik ve Operant şartlanma olmak üzere iki kısımda ele alır.Hayvanların öğrenmesi ile insan öğrenmesinin açıklanabileceğini açıklamıştır.Organizmada gözlenen davranışında değişme gözlenmemişse öğrenme gerçekleşmemiştir

Howard Gardner-1943 Çoklu Zeka Kuramı İnsanlar dil zekasına ,mantık-matematik zekasına ,müzik zekasına,kişiler arası zekaya,içe dönük zekaya,naturalist zekaya göreceli olarak sahiptir.Ancek bu zekalar herkeste aynı güçte değildir.Bireyler eğitimle zekalarını arttırabilir.Zeka alanlarının gelişmesinde üç önemli faktör rol oynar.¹¹¹

- Biyolojik kalıtım
- Kişisel yaşam geçmişi
- Kültürel ve Tarihsel Temel

Ekolojik Kuram; Çocuğun gelişmesinin biyolojik temellerine önem verir. Çocuğun biyolojik yaratılışının, gelişimi biçimlendirmek için çevresel etmenlerle etkileşim içinde olması gerektiğini vurgular.Bu kurama göre çevrenin her tabakası çocukların gelişimi üzerinde güçlü bir etkiye sahiptir ve aşağıda sıralanmıştır.

➤ Mikro sistem

Bireyin içinde yaşadığı çevredir.Bu ortam ,aile, arkadaşlar, okul, ve komşulardan oluşur.Bu ortamda çocuk sistemde yer alan öğelerle doğrudan etkileşim içindedir.Birey bu ortama katkıda bulunur,Sadece alıcı olarak kalmaz.¹¹²

¹¹¹ Başal, a.g.k., s.38.

¹¹² Oktay, Gürkan ,Zembat ,Unutkan, a.g.k., s.27.

➤ Mezosistem

Ekolojik kuramın ikinci seviyesidir. Mikrosistemler arasındaki ilişkileri veya çeşitli yapılar arasındaki ilişkileri ifade eder. Anne babası tarafından yeterli ilgi görmeyen ve ya reddedilen bir çocuğun öğretmenleri ile olumlu ilişki kurması da oldukça güçtür.

Ekosistem

Sistemin iş, sağlık, sosyal, vb. yaşantılar söz konusudur. Bir kadının iş ilişkisinin evde eşi ve çocuğu ile olan ilişkisini etkilemektedir.

➤ Makro sistem

Bireyin içinde yaşadığı kültürdür. İnançlar, gelenek, yasa, değerler, vb. gibi kuşaktan kuşağa aktarılan tüm ürünlerdir. Kültürlerarası çalışmalar, bir veya daha fazla kültürü karşılaştırarak ,çocuk gelişiminin evrenselliği hakkındaki bilgilerdir.

Kronosistem

- Çevrede meydana gelen olayların, modellerin yaşam süreci ve sosyal-tarihsel koşullarla aktarılması demektir. gelişme ne çevre şartları tarafından kontrol edilebilir ne de yaradılış tarafından sürdürülebilir. Çocuklar çevrelerinin hem ürünü hem de üreticisidir.

Okul Öncesi Eğitim Programı Oluşturulurken ortak görüşler ile okul öncesi çağı çocuğun temel gelişim özellikleri aşağıda sıralanmıştır¹¹³

- Çocuk merkezli eğitim
- Yapılandırılmamış esnek program
- Yaş
- Gelişim Düzeyi
- İlgi ve ihtiyaçlar
- Bireysel Farklılıklar
- Çevre
- Gerçek Yaşam deneyimlerine yer verilerek çocuğun yaşama hazırlanması
- Aktif öğrenme
- Bilinçli ve iyi planlanmış bir şekilde verilen yetişkin desteği

¹¹³ Oktay, A., Gürkan, T., Zembat., R., Unutkan., Ö., a.g.k., s.35.

- Aile katılımı
- Gözlem ve değerlendirme
- Okul Öncesinde Yer Alan Tüm Etkinlikler
- Tüm gelişim alanlarına yönelik amaç ve kazanımlara programlarda yer verilmesi

Okul Öncesi Çağı Çocuğunun Temel Gelişimsel Özellikleri¹¹⁴

- Bedensel
- Zihinsel
- Duygusal
- Ahlak
- Cinsel
- Sosyal
- Dil

1.2. Türkiye’de Okul Öncesi Eğitimin Tarihi Seyri

Türkiye’de okul öncesi eğitim Cumhuriyet öncesi ve sonrası olmak üzere iki grupta incelenir. Bunlar Cumhuriyet Öncesi ve Cumhuriyet Sonrasıdır.

➤ Cumhuriyet Öncesi Dönem

Türk toplumlarında (Karahanlılar dönemi) 10. yüzyıldan sonra ilk kez planlı, düzenli ve güçlü bir örgün eğitim kurumu olan medreseler ortaya çıkmış ve kısa zamanda her tarafa yayılmıştır. Selçuklular’da örgün eğitim olarak ,medreseler, mektepler, yaygın eğitim olarak da iş başında ve iş dışında esnafın eğitimiyle uğraşan Ahilik teşkilatı ile Atabeglik adıyla şehzadeleri yetiştiren önemli kurumlar bulunmaktadır. Osmanlılar da ilköğretim kurumu olarak sıbyan mektepleri vardır. Hemen hemen her mahallede ve köyde bulunduğu için halk dilinde mahalle mektepleri adında anılırdı. Beş altı yaşındaki kız erkek çocukları okuduğu bu okullar, tanzimattan sonra iptidai, daha sonra da ilk mektep adını almıştır.¹¹⁵

Türkiye’de okul öncesi eğitimin tarihçesi Fatih Sultan Mehmet’e kadar uzanır. Vakıflar aracılığı ile kurulan, eğitim kurumları arasında yer alan “Sıbyan Okulları” bir anlamda ilk okul öncesi eğitim sayılır. Osmanlı döneminde yerli halk için olmamakla birlikte azınlıklar ve yabancılar için büyük kentlerde anaokullarının açıldığı görülür. Eğitimci Satı Bey

¹¹⁴ Zembat, R., Unutkan, Ö., Okul Öncesi Dönemde Çocuğun Sosyalleşme Ailenin Yeri, İstanbul, 2001, s.13.

¹¹⁵ Keskinlik, K., Türk Eğitim Sistemi, Ankara, 2007, s.39.

II.Meşrutiyetin başlangıç tarihi 1908 yılından önce bazı illerde “Özel Ana Mektepleri” açıldığını ileri sürer.Bu tarihten sonra “bazı özel Ana Mektepleri” açıldığını ileri sürer”.Resmi ana mektepleri” Balkan savaşıdan sonra açıldığı görülmüştür.Satı Bey İstanbul Beyazıt'ta “özel bir “çocuk yuvası yapmıştır”.Bir süre sonra bu çocuk yuvasına İstanbul'un asikrotrat ailelerinin çocukları devam etmeye başlamıştır.Okullarda maddi cezanın verilmediği,ödüllendirildikleri vurgulanmıştır.Eğitimci Kazım Nami Duru da Meşrutiyet dönemi'nde Avusturya'ya giderek Çocuk bahçesi öğretmeni yetiştiren okulları gezmiş ,dönüşte Selanik'te Bir anaokulu sınıfı açmıştır.1913-1917 yılları arasında İmparatorluk sınırları içerisinde resmi anaokulları açılmıştır. En büyük engeller eğitim uygulamalarını yapacak eğitimcilerin bulunamayışı olmuştur. ¹¹⁶

Karahanlılar döneminde Türklerin oluşturduğu bilim ve kültür ortamında yetişen ve bu ortamı geliştirenlerden olan Kaşkarlı Mahmut, 1072*1074 yıllarında Araplara Türkçe öğretmek amacıyla yazdığı Divan-ü Lügat-it Türk adlı dev eseriyle,Türkçe'nin ilk lugatını düzenleyen ve onu öğreten olarak eğitim tarihimizde önemli bir yer tutar.Kutadgu Bilig'in çeşitli yerlerinde çocuk eğitime ilişkin görüşler ileri sürülmüştür. ¹¹⁷

Osmanlılar, Selçuklularda ve öteki İslam ülkelerindeki mektep,küllap denen ilköğretim düzeyindeki okulları aldılar.Vakfiyelerde bunların adı Darüttalim,Mektep,Mektephane, Muallimhane, Darüilm şeklinde geçer.Halk ise bunlara Mahalle mektebi, Sıbyn mektebi derdi.Tanzimat'tan sonra yeni isimler verilecektir.Bu okullar her mahalle ve köyde var olduğu görülmüştür.Genelde camilere bitişik olarak yapıldığı görülmektedir.Bu okulları devlet adamları ya da varlıklı kişiler vakıf yoluyla kurarlar ve giderleri vakıf geliri ile karşılanır. ¹¹⁸

1914 yılında Eğitim Bakanlığı bütçesi hazırlanırken çocuk Bahçesi denilen okulların açılması için bütçeye ödenek konmuştur ve on okulun açılması planlanmıştır.Emrullah Efendi'nin nazırlığında 1913 yılında çıkarılan “Tedrisat-ı İptidaiye Kanununu Muvakkatı” ile anaokullarının ülkenin her yerine yaygınlaştırılması emredilmiştir.Bu Kanunda öğrencilerin yaşları,öğretim teknikleri,ders araçları ve okulun kuruluşuna dair temel esaslar da verilmiştir.Bu kanunda Ana Mektepleri ve Sıbyan sınıfları'nın ilköğretime bağlı olduğu görülmüştür.Tedrisat-ı İptidaiye Kanununda adı geçen “ana mektepleri” ne öğretmen yetiş-

¹¹⁶ Dilaver, H., Can., N., Sarıtaş, M.,Helvacı, M.,Keskinkılıç, S.,Keskinkılıç, K., Yücel, F., Türk Eğitim Sistemi, Ankara, 2007, s.39

¹¹⁷ Akyüz, Y., Türk Eğitim Tarihi, s.35.

¹¹⁸ Akyüz, a.g.k., s.88.

tirmek üzere 1915 yılında “İstanbul Darülmuallimat” ına bağlı öğretmen okulu açılmıştır.Öğretim süresi bir yıl olan bu okullarda,Türkiye’de ilk olarak okul öncesi eğitim alanı için öğretmen eğitimi çalışmaları başlamıştır. “370 mezun veren bu okul 1919 yılında kapanmıştır.Bu okulun programı çocuklara dini eğitim veren programa göre ayarlanmıştır.1915 yılında ”Ana Mektepleri Nizamnamesi”(Ana okulları tüzüğü tır.).¹¹⁹Bu okullar dört ve yedi yaş arası çocuklara eğitim vermek üzere ilkokullara bağlı ya da bağımsız olarak açılması düşünülmüştür.Osmanlı Devleti’nin içinde bulunduğu zorluklar ve savaş nedeniyle;daha sonraki yıllarda ,okul öncesi eğitim ailelerin denetimine bırakılmıştır.¹²⁰

23 Eylül 1913’te çıkarılan Tedrisat-ı İptidaiye Kanun-ı Muvakkatı ile rüştiyeler iptidailerle birleştirilerek ilkokul niteliğindeki altı yıllık iptidailer oluşturulmuş ve 1869’dan beri gerçekleştirilemeyen zorunlu ilköğretim ilkesinin hayata geçirilmesi yönünde önemli bir adım atılmıştır.Aynı kanunla getirilen Tedrist-ı İptidaiye vergisiyle maarif bütçesi düzenli birgelir kaynağına kavuşturulmuş ve devlet okullarının açılmasında yerel halkın katkısı esas tutulmuştur.Evkaf Nezaretine bağlı sıbyan okulları bu dönemde hızla düşmüştür.Bu dönemde 4-6 yaş için okul öncesi eğitim kurumlarının ilki 2 Mart 1915’te açılmış ve bu okulların öğretmenlerinin yetiştirilmesi için Darülmuallimat içinde ayrı bir şube açılmıştır.1909-1915 yılları arasında bir çok alanda meslek okulu açılmıştır.1911’de orta düzeyde teknik insan gücü yetiştirmek amacı ile Kondüktör Mekteb-i Alisi,1922’de Nafia Fen Mektebi adını almıştır.Ticaret ve Sanayi Mektepleri adı altında birleştirilmiş ve bu okullardaki bu okullardaki eğitim ortak bir yönetmelikle yeniden düzenlenmiştir.İlköğretimde eğitim dört yıldır.Her ilin ihtiyaç duyduğu alanlar ön planda tutulacaktır.Bu okulların 1913 tarihli Vilayetler Hususi İdaresi Kanunuyla il özel idarelerine bırakılmıştır.¹²¹

Padişahların vakfiyelerine bağlı okulları vardı.Fatih, kendi mekteplerine yetim, yetim bulunmazsa fakir çocukların alınacağını vakfiyesine belirtmiştir.II.Bayezıtın vakfiyesinde de aynı şart yazılıdır.Fakat zorunlu olmayan bu okullara bir mahallede 5-6 yaşlarındaki kız erkek her çocuk gidebilir,3-4 yıl öğrenim görebilirlerdi.¹²²

1908 yılından önce var olan ana okulları, devletin konuya el atmasıyla resmi olarak 1914’de açılmaya başlamıştır.1915 de Ana Mektepleri Nizamnamesi yayınlanmış-

¹¹⁹ Kandır, A., Aral, N., Yaşar, M., a.g.k., s.23.

¹²⁰ Aral, Kandır, Yaşar,a.g.k., s.24.

¹²¹ Gürüz, K., Yirmi Birinci Yüzyılın Başında Türk Milli Eğitim Sistemi, İstanbul, 2008 s.28.

¹²² Akyüz, a.g.k., s.89.

tır.Cumhuriyet başlangıcında, 38 ilde 80 anaokulu bulunuyordu. 1928 yılında Harf İnkılabı yapılarak okuma-yazma seferberliğinin başlatılmasıyla çalışmalar ilköğretime kaydırılmıştır.Kendi imkanları ile çalışmalarını sürdüren anaokulları,1937-1938 öğretim yılında kapanmıştır.¹²³

1913-1914 öğretim yılında İstanbul Darülmuallimatı içinde bir Ana Muallime Sınıfı açıldı ve 15 yatılı ve 8 gündüzlü Müslüman kız öğrenci alındı.Bunlar parasız okuyorlardı.Bu kurum Mart 1914'te Ana Muallime Mektebine dönüştürüldü.Bu Ana Muallime mektebi 5 Ekim 1919 da kapatılmıştır.Okul öğrenim yaptığı beş yıl içinde 370 bayan anaokulu öğretmeni yetiştirdi.Kapatılma nedeni I.Dünya savaşı ortamının olumsuz etkisi olmuştur.¹²⁴

Atatürk Sonrası Dönem şöyle sıralanabilir¹²⁵

Cumhuriyet ilan edildiği tarihte,38 ilde 80 anaokulu bulunuyordu ve bu okullarda toplam olarak 5.880 öğrenci eğitilmekteydi.1928 yılında "Harf İnkılabı"nın yapılması,her Türk vatandaşını okul-yazar duruma getirmek çabası,devleti tüm gücüyle ilköğretime yüklenmek zorunda bırakılmıştır.Bu nedenlerle anaokulu ve anasınıflarına ayrılan ödenekler ilköğretim hizmetlerine aktarılmıştır.Çalışmalarını sürdüren okullar 1937-1938 yılında kapanmıştır.Okul öncesi Eğitim önemi,çeşitli Eğitim şuraları ve Eğitim Komisyonları'nda vurgulanmıştır,ancak işlerlik kazanamamıştır.1927-1928 öğretim yılında Ankara'da öğretim süresi iki yıl olan Ana Öğretmen Okulu açılmıştır.1930-1931 öğretim yılında bu okul İstanbul Kız Öğretmen Okulu'na nakledilmiştir.1933 yılına kadar faaliyet gösteren bu okul da kapatılmıştır.Kız Enstitüleri ve Pratik Kız Sanat kulları açılmıştır.Bu okullarda el becerileri,ev-yönetimi derslerinin yanı sıra işlenen genel bilgi dersleri içinde,çocuk bakımı ve eğitimi dersi yer almıştır.1934-1935 yılları arasında öğretmen yetiştirmek amacıyla, Ankara'da Kız Meslek Öğretmen okulu,dört yıllık Kız Teknik Öğretmen Okulu'na dönüştürülmüştür.Çocuğunu evde bırakacak kimsesi olmayan çalışan annelere yardım amacıyla 1940 yılında anaokulu yönetmeliğinin fabrikalarda uygulanması bir tamimle illere iletilmiştir.Ancak maddi imkanlar bunu yaşatamamıştır.

Okul öncesi eğitimi ile ilgili önemli gelişmeler 1960 yılından sonra dikkati çeker.Okul öncesi eğitimi alanında kuramsal eğitim bakımından yavaşta olsa da kademe kademe

¹²³ Dilaver, H., Türk Eğitim Sistemi ve Sorunları, İstanbul, 2007, s.27-65

¹²⁴ Akyüz, a.g.k., s.283.

¹²⁵ Akyüz, a.g.k., s.328.329.

önemli hareketlerin başladığı görülür.5 Ocak 1961 tarih ve 222 sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanununda okul öncesi eğitim ile ilgili maddeler bulunmaktadır.1992 yılında yürürlüğe giren Milli Eğitim Bakanlığının Teşkilat görevleri hakkındaki 3797 sayılı Kanunla Okul Öncesi Eğitimi Genel Müdürlüğü kurulmuştur.Yedinci Milli Eğitim Şura çalışmalarından sonra 16 Haziran 1962 tarihinde, “Anaokulları ve Sınıfları Yönetmeliği” yayınlanmıştır.¹²⁶

Kurtuluş savaşında bazı öğretmenlerin cepheye koşarak düşmanla mücadele ettiklerini, bazılarının şehit düştüğünü görüyoruz.Örneğin Maraş Lisesinin genç matematik öğretmeni Hayrullah Efendi, Fransız işgal ve zulümleri üzerine beş on arkadaşı ile dağa çıkmış,düşmanla çalışırken şehit düşmüştür.1921 başlarında düzenli ordu kurulanana kadar öğretmenlerden yer yer Kuva-yi Milliye denen milli direniş için silahlı örgütlenme ve mücadeleye katılan çoktur. 1921 yılında tüm azınlık okulları kapatılmıştır.¹²⁷

Cumhuriyet dönemi eğitimin temel özellikleri şunlardır.¹²⁸

Dönemin siyasal, ekonomik, hukuki, kültürel değişimleri gerçekleştiğinde toplumun %10’u bile okur yazar olmadığı için, bunların kitlelere benimsetilmesi ve kökleştirilmesinde eğitimin onayabileceği rol her zamankinden fazla anlaşılmiş ve eğitime bu nedenle önem verilmiştir.

Atatürk ,bizzat kendisi “başöğretmen” unvanı ile ,eline tebeşiri alarak, kara tahta başında halka ders vermiş, kitlelerin eğitim düzeyinin yükselmesi için büyük çaba harcamıştır.Bu hareketiyle, Atatürk, öğretmen ve eğitimcilerle çok değerli bir destek vermiştir.

Eğitimde genel olarak sayısal bakımdan önemli gelişmeler sağlanmıştır.1924’te çıkarılan Tevhit-i Tedrisat kanunu ile tüm okullar Eğitim Bakanlığına bağlanmış ve medreseler kaldırılmıştır.

Eğitim Laikleştirilmiştir.

Eğitim demokratikleştirilmiştir.

Özellikle tarih ve dil konularında milli bir amaca yönel başlamıştır.

Latin harfleri kabul edilmiştir.

¹²⁶ Aral ,Kandır ,Yaşar , a.g.k., s.26.

¹²⁷ Akyüz, a.g.k., s.322.

¹²⁸ Akyüz, a.g.k., s.328-329

Kadın eğitimine önem verilmiştir.

Kurtuluş savaşının kazanılması ve 1938'e kadar Atatürk'ün varlığı ,tüm halka ve öğrencilere güven ve şevk vermiştir.

İlkokul öğretmenlerinin maaşı 148 yılından itibaren Devlet bütçesinden verilmiştir.

Köy eğitimine önem verilmiştir.

Atatürk inkılaplarına bağlı birey yetiştirmek amaç olmuştur.

1940 yılına kadar Halk eğitimine özellikle ağırlık verilmiştir.

1945 yılından sonra eğitim bilimlerinde Avrupa etkisinde çıkılıp ABD etkisine girilmiştir.

Eğitimin gelişmesi için batılı eğitimcilerden yardım alınmıştır.

1961'de eğitim planlanmasında danışılan Devlet Planlama Teşkilatı kurulmuştur.

Eğitim sorunlarının konuşulduğu şuralar yapılmıştır.

Öğrencileri yetenekleri doğrultusunda ve Ülkenin gerçekten ihtiyacı olan mesleklere ve teknik eğitime yönlendirmeyi başaramamıştır.

Eğitim ve öğretimde “şekilsel” tutum ve davranışlara fazla yer verilmiştir.

Zaman zaman hükümetler kendi istediklerini eğitime fazlasıyla yansıtmışlardır.

Çok partili döneme geçilince ihtiyaç olmayan yerlere okul açılmıştır.

Öğretmen yetiştirmede nitelik gözetilmemiştir.

Öğretmenlik mesleği ,toplumda layık olduğu düzeye yükselmemiştir.

Kitle iletişim araçları eğitim ve öğretime destek ve katkıda bulunmamıştır.

Öğretim yöntemleri ve öğrenci disiplini geçmişten gelen etkiler ezbercilik kısmen sürüp gitmiştir.

Tablo 1. Resmî ve Özel Ana Okulları ve Ana Sınıflarında Sayısal Gelişimi

Öğretim yılı	Okul Sayısı	Artış Yüzdesi	Erkek	Kız	Toplam	Öğretmen
1932-33	92	-	1.990	1.905	3.895	32
1940-41	51	55,4	889	801	1.690	60
1950-51	52	1	941	819	1.760	71
1960-61	64	12,3	1.535	1.195	2.730	104
1970-71	112	17,5	2.299	1.902	4.201	185
1988-89	3.437	300	53.404	50.527	103.931	6.391
1997-98	7.532	219	95.859	85.599	181.458	10.186
2000-01	9.249	12,2	135.481	123.225	258.706	16.563
2003-04	13.692	14,8	186.912	171.587	358.499	19.122

Kaynak: Yahya Akyüz'ün Türk Eğitim Tarihi kitabından alınmıştır.

Okul öncesi gelişim Cumhuriyetten günümüze yavaş bir gelişim göstermiştir. Milli Eğitim Temel Kanunu 1973 tarihli, okul öncesi eğitimi “mecburi ilköğretim çağına gelmemiş çocukların isteğe bağlı eğitimi “ biçiminde tanımlar ve bu eğitimin amaç ve görevlerini ,milli eğitimin genel amaçlarına ve Temel ilkelerine uygun olarak şöyle belirtir.¹²⁹

- Çocukların beden,zihin ve duygu gelişimini ve iyi alışkanlıklar kazanmasını sağlamak,
- Onları Temel eğitime hazırlamak,
- Şartları elverişsiz evrelerden ve ailelerden gelen çocuklar için ortak bir yetişme ortamı yaratmak,
- Çocukların Türkçeyi doğru ve güzel kullanmalarını sağlamak,

¹²⁹ Akyüz, a.g.k., s. 346.

Bugün özellikle büyük Kentlerde ve Endüstri merkezlerinde okul öncesi hizmetlere olan istek artmaktadır.Bu durum sadece çalışan anneleri değil ,tüm anne-babaların okulöncesi bakım ve eğitimin önemi konusunda giderek bilinçlenmesinden ileri gelmektedir. 2006'da okul öncesinde ülkede okullaşma oranı %19.4'tür.Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planında hedeflenen %25'ik orana ulaşılammıştır.Bu çok yetersiz olduğu gibi bu alanda fiziki,sosyal ortam standartları henüz gelişmeye muhtaçtır ve rehberlik, denetleme görevlerini yapacak yeterli sayıda personel yoktur.¹³⁰

T.C. Anayasaları devletin eğitim-öğretimle ilgili temel görevlerini belli başlıklar halinde düzenlemiştir.1982 Anayasasında bu temel görevler 10,24,42,62,13,131,132 maddeler kapsamında ele alınmıştır.¹³¹

Eğitim ve Öğretimi Düzenleyen Yasalar:

- Tevhid-i Tedrisat Kanunu (430 sayılı)
- Milli Eğitim Temel Kanunu (1739 Sayılı)
- İlköğretim ve Eğitim Kanunu (222 Sayılı)
- 8 Yıllık Kesintisiz İlköğretim Kanunu (4306 Sayılı)
- Çıraklık ve Mesleki Eğitim Kanunu (3308 Sayılı)
- Özel Öğretim Kanunları (625 sayılı)
- Mili Eğitim Bakanlığı Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun (3797 Sayılı)

1.2.3.Okul Öncesi Eğitimin Tarihçesinden Çıkarılacak Sonuç

Okul öncesi eğitimin Tarihçesinden çıkarılacak sonuç ve öneriler aşağıdaki gibidir.¹³²

- Okul öncesi eğitimi yaygınlaştırmak için sürekli kaynak bulunmasına çalışılmalıdır.
- Halk eğitim merkezlerinde anasınıfının açılması zorunlu hale getirilmiştir.
- Bu kurumların açılmasında sosyo-ekonomik düzeyi düşük yerleşim yerlerine öncelik verilmelidir.
- Okul öncesi eğitim kapsamındaki 60-72 aylık bölüm kademeleri olarak zorunlu eğitim kapsamına alınmalıdır.
- Okul öncesi eğitim alanında özel sektörü teşvik edici yasal düzenlemeler yapılmalıdır.

¹³⁰ Akyüz, a.g.k., s.346.

¹³¹ Dilaver, a.g.k., s.,47.

¹³² Dilaver, a.g.k., s.65.

- Anne-Çocuk eğitimi için sivil toplum kuruluşları yaygınlaştırılması ve desteklenmelidir.
- Bu kurumlar yaygınlaştırılırken, okul öncesi öğretmenleri yetiştiren kurumların kontenjanı artırılıp ihtiyaçlarının karşılanmasına çalışılmalıdır.

Türkiye’de 48-72 grubunda okul öncesi eğitimde okullaşma oranı 2003 yılından beri %11’den %25’e çıkmasına rağmen Avrupa ülkelerine göre bu oran çok düşük düzeyindedir. Bu oranı arttırmak için ilköğretim kurumlarındaki anasınıflarında zorunlu olarak ikili öğretime geçilmiş mobil öğretim vb. modeller uygulanmaya başlanmışsa da, okullardaki fiziki alanlar nitelik ve nicelik olarak yeterli değildir. Yeterli hale gelmesinde sorunlar yaşanır. Okul öncesi eğitimde 2012-2013 de okullaşma oranı %50 olarak hedeflenmiştir.

2.OKUL ÖNCESİ EĞİTİM İLE İLGİLİ GÖRÜŞLER

2.1. High/Scope Eğitimi Yaklaşımı

Okul öncesi eğitimde ilgili Amerikalı eğitimci high/scope ‘göre;¹³³

Amerika’da geliştirilmiş olan bir okul öncesi eğitim programıdır. Dr. David Weikart tarafından, 1970 yılında Amerika’da kurulmuştur. Amaç programla ilgili çalışmaları yürütmek programı yaygınlaştırmaktır. İlk uygulamada zihinsel vurgu esas alınmıştır. Daha sonra sosyal ve duygusal amaçları içermiştir. Bu programın öncüleri programdan ders alan planlayıp yürüten öncüler öğrencileridir. Bu program Piaget’in gelişim teorisinden etkilenmiştir. Piaget’e göre büyümek ve gelişmek için çeşitli girişimlerde bulunmak gerekir. Bu programın dayandığı etkin öğrenme ilkesidir. Etkin öğrenme için çeşitli materyal olmalıdır. Öğrenen birey materyalleri istediği gibi duyu organlarını kullanarak incelemelidir. Etkin öğrenme yaparak öğrenmedir.

- Bu programda öğretmenin amacı, etkin öğrenmeyi geliştirecek ortam sağlamalıdır. Çocuklara düşünmeleri hakkında yardımcı olmaktır. Yetişkinler, çocukların etkin öğrenciler haline gelebilecek bir ortam oluşturmak amacıyla, önceden bildirilmeyen hiçbir değişikliğin olmadığı tutarlı bir günlük program uygular. Programda özel

¹³³ Aral, Kandır, Yaşar, a.g.k., s.32.

amaçlar, dil,yaşantı,temsil,sınıflama,serileştirme,sayı,geçici ilişkiler ve zaman ölçümleri vardır.High /Scope programının bir günü şöyle zamanlanır , Planlama zamanı, zamanı, büyük grup zamanı, bahçe zamanı gibi çeşitli etkinlik zamanlarına böler.Bu programda yetişkin çocukları arkadaş olarak görmektedir.Yetişkin ile çocuk bu programda eşittir.Yetişkin etkin öğrenme imkanları sağlamaya çalışır ve onlara saygı gösterir ve destekler.Yararları şöyle sayılabilir. .

- Çocukların kendilerine saygı duymaları ve başkalarına saygı duymaları sağlanır.
- Çocukta problem çözme yeteneği geliştirilir.
- Çocukta yaratıcılık, girişimcilik, görüşlerini rahatlıkla ileri sürme yeteneklerini geliştirir.
- Yetişkin destek sayesinde çocukların kendilerine olan güvenlerini ve yeni şeyler deneme ve istek ve arzularını artırır.
- Programda sınıf düzeni ve günlük plan sayesinde sorumluluk duygusu ve kontrol duygusu pekişir.

2.2.Head Start Yaklaşımı

Head Start Yaklaşımı ,1965 Yılında düşük sosyo-ekonomik koşullardan gelen okul öncesi çocukların duygusal,sosyal, psikolojik ,sağlık ve beslenme ile ilgili ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla,sekiz haftalık yaz programı olarak yapılmıştır.Head Start dört bölümden oluşur.Bu bölümler şunlardır.

- Eğitim:
- Sağlık
- Ebeveyn Katılımı
- Sosyal Hizmetler

Head Start Programı kurum merkezli ve ev merkezli olmak üzere iki kısma ayrılır.

Kurum merkezli Head Start programı:Bu Program çocuğun deneyim kazanmasını sağlar ve deneyim yoluyla ilerlemesini sağlar.Bu programda yaratıcı düşünmeyi geliştir-

mek, Yaşantılar yoluyla problem çözmeyi öğrenmek, Problemlere çözüm buldukça güven kazanmak, olumlu benlik tasarımı ve sosyal yeterlilik kazanmak¹³⁴

Ev Merkezli Head Start Programı

Head start ebeveyni çocuğu etkileyen birinci faktördür. Ev ortamı ise çocuğu etkileyen ikinci faktör olarak düşünülmektedir. Bu programda beslenme, sağlık, psikolojik ve sosyal hizmetler vardır. v merkezli programda çocuğun kendine özgü gelişim özellikleri dikkate alınır. Çocuğun tüm gelişim alanlarında aile yetiştirilir. Gelişim için araç-gereç sağlanır, evde oyuncak yapımı anne babaya öğretilir. Bu program da eğitimci haftada bir veya iki kez eve gider aileye eğitimi destekleyici kartlar bırakılır.

2.3. Montessori Yaklaşımı

Montessori Programında çocuklara araştırma, deneme, hata yapma ve hatalarını kendi kendilerine düzeltmeleri için fırsatlar tanınır. Duyu organlar ile materyallerin, şekillerin ve renklerin bilinmeyen özelliklerini keşfetmek için çocuklara özgür bir ortam sağlanmalıdır. Bunun için çocuğa uygun ortam hazırlanmalıdır. Çocuklar için oluşan engelleri ortadan kaldırmalıdır. Çocuklarla birlikte çalışır, oynar, düşünür. M. Montessor, eğitimin doğumdan itibaren başladığını, yaşamın ilk yıllarının bedensel, zihinsel ve kişilik gelişimi yönünden çok önemli olduğunu belirterek ilk 6 yılı duyarlılık dönemi olarak adlandırmıştır ve çok iyi değerlendirilmesi gerektiğini belirtmiştir. 1906'da Roma'da bir çocuk evi yapmıştır. Oyunu çocuğun temel işi olarak görmüştür. Çocukların kendi başlarına yaptıkları işle kişilik ve bağımsızlık kazanacağını belirtmiştir¹³⁵.

Montessori'ye göre çocukluk , yetişkinliğe gidişte geçici bir yol olmayıp, insanlığın bir başka kutbudur. Montessori ye göre üç gelişim boyutu çok önemlidir Bunlar:¹³⁶

- Hareket gelişimi
- Duyuların gelişimi
- Dil gelişimi

Çocuk özgü ortamda kendini ifade eder ve geliştirir.

¹³⁴ Çoban, B., Naçar, E., "Okul Öncesi Eğitimde Eğitsel Oyunlar" İstanbul, 2006, s.63.

¹³⁵ Çoban, B., Naçar, E., a.g.k., s.63.

¹³⁶ Aral, Kandır, Yaşar, a.g.k., s.39.

Montessori duyuların eğitiminde şunları hedefler

- ❖ Benzerlikleri fark etme ve bunları eşleştirme yeteneği
- ❖ Bir dizi nesne arasındaki zıtlıklar ve farklılıkları ayırt etme yeteneği
- ❖ Birbirine şekli, renk, doku, ağırlık, gibi yönlerden oldukça benzeyen nesnelere arasında ayırtma yeteneği kazanmak

2.4. Reggio Emilia Yaklaşımı

Reggio Emilia Çocuk çevresi ve akranları ile iletişim kurarak öğrenir. Çocuklar böylece kendi benliğini ve başkalarının benliğini yapılandırmaya katkıda bulunur.

- Çocuklar arasındaki etkileşim yaşamın ilk yılı boyunca en temel deneyimler arasında yer alır. Etkileşim, her bir çocuğun içinde var olan ihtiyaç, istek ve hayati bir gerekliliktir.
- Çocukların küçük gruptaki etkileşimi, diğer çocuklarla daha sık dinamik ilişkiler kurar.
- Çocukların kendi kendilerine öğrenmeleri ve bilgiyi kendi kendilerine oluşturmalarıdır. Yetişkinlerin yardımı ile yapılan etkileşimdir.
- Çocukların kendi kendilerine öğrenmeleri ve bilgiyi kendi kendine oluşturmalarıdır,
- Çocuklar arasındaki etkileşim sosyal, duygusal, iletişimsel ve bilişsel davranışları etkiler,
- Çocukların tek başına yaptığı çalışmalar ulaştıkları deneyimlerden farklıdır.
- Çocukların daha çok işbirliği ve karşılıklı alışveriş yapabilmesi için yaş ve gelişimsel düzey yönünden çok farklı olmamaları gerekir.
- Bu programın en önemli özelliği öğretmenin öğreneni olarak görülmesidir. Reggio okullarında okul duvarları resimlerle kaplıdır.¹³⁷

2.5. Çocuktan Çocuğa Eğitim Yaklaşımı

Çocuktan çocuğa yaklaşım 1978 yılında Uluslararası Çocuk yılı öncesinde tanıtılmıştır. Çocuktan çocuğa programı Londra Üniversitesi'nde başlatılmıştır. Küçük çocuğun büyük kardeşi tarafından bakımı üstlenilmiştir. UNICEF ve Dünya Sağlık Örgütü gibi kuruluş-

¹³⁷, Aral, Kandır, Yaşar, a.g.k., s.41.

lar, bebek ve çocuk ölümlerinin ve hastalıklarının önlenmesi ,sağlıklı eğitimin verilmesi amacıyla çocuktan çocuğa eğitim yaklaşımını başlatmıştır.Bu programda sağlık,beslenme,temizlik,zihinsel ve sosyal gelişim ,kazalardan korunma konuları aktif katılımcı bir yaklaşım ister aktivite ve materyaller programın uygulandığı yörenin özelliklerini taşır.

Çocuklara verilen eğitimin küçük kardeşe ve diğer çocuklara ,aileye ve topluma yaygınlaştığı düşünülmektedir.Çocuktan çocuğa yaklaşımın yararları şunlardır.Bu çocuklar geleceğin anne babaları olacakları için,bu yaşlarda verilen eğitim onları geleceğe hazırlamada yardımcı olur.

Çocuklar yeni yöntem ve bilgileri arkadaşlarına ,anne babalarına ve toplumun diğer üyelerine aktarır.Bu eğitim çocukları toplumda aktif kılar.

2.6.Açık Okul Öncesi Eğitim Yaklaşımı.

Çocuklara düzenlenmiş yaşantılar sunmayı hedefleyen bir okul yerleşimi olmayıp,belli zamanlarda toplanma esasına dayanır.Eğitimin her yerde olabileceği görüşünü savunur.Açık sınıflarda çocuklar kendi kendilerine öğrenir,ilgi ve eğilimleri doğrultusunda istedikleri etkinlikleri seçerler.Açık eğitimde öğretmen iyi bir planlayıcıdır.Program planının uygulanmasında çok önemlidir.Öğretmen nispeten pasiftir.Öğretmen doğrudan olmasa bile çocuğa rehberlik eder.Açık okul öncesi eğitim okul duvarlarını yıkmakta ve öğrenme dünyasını "bütün dünya" olarak düşünmektedir.Açık eğitimde çevre,karar vermeye ve bilgi elde etmeye yarayan olanaklarla doludur.Açık eğitimde ,çocuğun anaokulundaki günü ,bahçede serbest oyunla başlar Daha sonra ,öğretmenle sabah görüşmesine sıraya girer.Bu toplantının ardından çocuklar seçtikleri serbest aktivitelerde bulunurlar.

3.OKUL ÖNCESİ EĞİTİM UYGUAMALARININ TÜRKİYE'DE KARŞILAŞTIRILMASI

3.1.ABD

ABD,3.615.211 mil kare geniş bir alana sahip olan bir ülkedir.On üç Amerikan kolonisininin 4 Temmuz 1776 yılında İngiltere'ye karşı ayaklanarak yayınladığı “Bağımsızlık Bildirisiyle “kurulmuştur.İlk yazılı anayasaya 1787 yılında sahip olmuştur.ABD'deki eğitim sisteminin geçirdiği tarihsel süreç aşağıdaki evrelerden oluşmaktadır,Bunlar: ¹³⁸⁾

- Koloni Devri
- Uluslaşma Devri
- Kentleşme ve Metropolitan Deneyim
- Endüstrileşme ve Mesleki Eğitim
- Devlet Okulları Akımı

ABD kurulmadan önce eğitim öğretim ekinlikleri kilisenin kontrolünde yapılmaktaydı.ABD de 1960 a kadar eğitim öğretimin yaygınlaştırılması,yani eğitilmiş nüfus oranının yükselmesi için çalışıldı.1910 dan 1960 a kadar 17 yaşındaki gençlerin okullaşma oranı %35 den %70 e yükseldi.1960 yılı itibari ile Avrupa ülkeleri 180 milyon nüfusla 101.000 yüksek eğitim görmüş nüfusa sahipken,ABD aynı yılda 190 milyon nüfusla 450.000 yüksek eğitilmiş nüfusa sahiptir.Okullaşma oranı Avrupa ülkelerinde %4 iken Sovyetler Birliğinde%8.2 ve ABD'de %19.6 olarak gerçekleşti.Okul basamakları 1910' dan beri 8-5 veya 6-3-3 yıllık aralıklarla sıralansa da kesin bir çizgi yoktur.

ABD'de okul öncesi eğitimin temel amacı, 4-5 yaşındaki çocuklara güven duygusunu kazandırmak ve onları formal eğitime hazırlamaktır.Okul öncesi eğitim uygulamalarında ev ile aile arasında bir bağlantı kurmaya,iyi bir çalışma ve oynama alışkanlığı kazandırılmaya çalışılır.Okul öncesi eğitim parasızdır ve bir öğretmene yaklaşık 18 öğrenci düşmektedir.Okul öncesi çağdaki okullaşma oranı %55-95 arasında değişmektedir

Okul öncesi eğitim nursery school,prekindergarten ve kindergarten adlı okullarda yapılır;3-5 yaş arasını kapsar ,bazı eyaletler dışında zorunlu değildir.ABD de her elli yılda öğrenci sayısı yaklaşık bir kat artar.USDE verilerine göre ABD de 2003-2004 yıllarında eğitim için toplam 851 milyar dolar harcanmıştır.Bunun 526 milyar doları okulöncesi,ilköğretim düzeyindeki, 325 milyar doları ise yükseköğretim düzeyine harcanmıştır.Okul öncesi,ilk ve

¹³⁸ Erdoğan, İ., “Çağdaş Eğitim Sistemleri” İstanbul, 2006, s.96

ortaöğretim düzeyindeki kamu okullarında yapılan harcama 490 milyar dolardır.Bunun %8,7 si federal kaynaklardan, %48,7 si eyalet kaynaklarından, %42,8 i yerel yönetimlerce sağlanır. ¹³⁹

3.2 Fransa

Eğitim sistemi merkeziyetçi bir yapıya dayanmaktadır.Eğitimden sorumlu en yüksek birim Milli Eğitim Bakanlığıdır.Tüm eğitim personelinin ücretleri devlet tarafından ödenir.Eğitimde program ve yönetmelikler ağırlıklı olarak merkezi birimler tarafından düzenlenmektedir.Milli Eğitim Bakanlığında sonra en etkili birim “Yüksek Eğitim Konseyi”dir.Orta öğretimde okullaşma oranı 1966 da % 38.4 ,1980’de % 49 ve son yıllarda % 99 a ulaşmıştır. ¹⁴⁰

Fransız milli eğitim sisteminde en erken iki yaşında okula başlanmaktadır.Okul öncesi program bir ila dört yıl arasında sürmektedir.Fransa’da okul öncesi eğitim zorunlu değildir.Okul öncesi eğitim ecoles maternelles adlı anaokullarında veya ilköğretim okullarındaki okul öncesi eğitim sınıflarında yapılır.Zorunlu eğitim altı yaşında başlar 11 yıl sürer. Okulöncesi ve ilköğretim öğretmenliği sınavlarına girebilmek için ,en az lisans düzeyinde diplomaya sahip olmak gerekir .Sınavdan başka mülakatta da başarıklık olmak ve deneyimlerini içeren bir dosya sunmak şarttır.Zorunlu olmamakla birlikte sınava hazırlanırken üniversite bünyelerindeki Institut Universitaire de Formation des Maitres(IUFM) adlı birimlerde bir yıllık eğitimi tamamlamaları gerekir.Devlet okullarında eğitim ücretsizdir. ¹⁴¹Fransa’da çocukların ilkokula başlamadan 1-2 yıl önce eğitimden geçerler.Okulöncesi eğitimin amacı yetersiz koşullarda bulunan ve annesi çalışan çocukları ilkokula hazırlamaktır. ¹⁴²

Fransa’da okulöncesi eğitim kurumları ilk defa 1771 yılında “Pastör okulları” adıyla Vosges’de açılmıştır.Nüfusu 2000 ‘i aşan bütün yerleşim birimlerinde okulöncesi kurumlar açılmak zorundadır. Nüfusun daha az olması durumunda ise okulöncesi eğitim ilkokullara bağlı olarak sunulur.Okul öncesi eğitim kurumlarının bakımı ve harcamaları belediyeler tarafından sağlanır.Okulöncesi kurumlara devam eden çocuklar 5 yaşına geldiklerinde okuma,yazma ve hesap yapabilmeyi öğrenir.Bazı okulöncesi eğitim kurumlarında yabancı dil dersi verilir.5-6 yaş öğrencilerinin devam ettiği sınıf,anaokulu ve ilkokul arasında geçişi sağlar.Fransa’da okulöncesi eğitim kurumlarına,çocuğun toplumsal ve zihinsel gelişimini

¹³⁹ Gürüz, a.g.k., s.385.

¹⁴⁰ Erdoğan, a.g.k., s.194.

¹⁴¹ Gürüz, a.g.k., s.369.

¹⁴² www.anaokulu.com

sağlayan,onlara sunulan eğitim olanaklarını eşit duruma getiren,yani eğitimde fırsat eşitliğini sağlayan kurumlar olarak bakılır.Bu nedenle okulöncesi düzeyde okullaşma oranı oldukça yüksektir.1970’de 3-4 yaşındaki çocukların %80 i,5yaşındaki çocukların %95’i okula devam etmekteydi.2 yaşındaki çocuklarında %20 si okulöncesi eğitim almaktaydı.1992 yılı itibari ile altı yaş grubundaki okullaşma oranı %98’dir.1980/1981 verilerine göre 3-6 yaş çocuklarının %97.3 ünün,5 yaş çocukların %100 ünün,3 yaş çocuklarının %90’ı ve 2 yaş çocuklarının %36 sının “Ecole Maternelle” e kayıtlı oldukları görülmektedir.Okulöncesi eğitimdeki bu oranlar diğer Avrupa ülkeleri arasında en yüksek değerlerdir.Fransa’da okulöncesi kurumlarının gelişmesinin altında yatan başka bir neden de 1900 ‘de sanayileşmeyle birlikte kadınların da toplumsal ve ekonomik yaşama katılması sonucu çocukların bakımı konusunda ortaya çıkan ihtiyaçtır.Anaokullarına ,özellikle 1960 sonrası Fransa’ya sömürge ülkelerden göç eden işçi çocuklarının Fransızca’yı öğrenebilmeleri ve Fransız kültürü ile kaynaşabilmelerini sağlaması açısından daha fazla önem verilmeye başlanmıştır¹⁴³.

3.3.Japonya

Japonya ,binlerce küçük ada ile birlikte Hokkaido, Honshu, Shikoku ve Kyushu adlı dört büyük adadan oluşan ve 377.708 km kare alan üzerinde 125.6 milyon kişinin yaşadığı bir ülkedir.Japonya bugün oldukça gelişmiş bir eğitim sistemine sahiptir.Japonya’da ulusal bütçenin %12’si eğitime ayırmaktadır.Japon öğrenciler oldukça başarılıdır.1975 de liseyi bitiren öğrencilerin %97 si okulu bitirmiştir.Japon eğitim sisteminde yaklaşık %40 öğrencinin yükseköğretime devam ettiği görülmektedir.Okulöncesi eğitim çağında da okullaşma oranı çok yüksektir.1979 verilerine göre 3-5 yaş arası nüfusun %64’ü okulöncesi eğitim kurumuna gitmektedir. Japon eğitiminde manevi değerlere çok önem verilmektedir. “yaşlılar için Saygı günü”,”Kültür Günü” gibi günlerde okullar tatile girer.Yılda toplam olarak 240-250 gün okula gitmektedir.Japonya da eğitim 1947 yılından beri dokuz yıl zorunlu süre olarak uzatıldı.Bakanlık okutulacak program standartlarını her on yılda bir denetler.Üniversiteye devam eden öğrencilerin %23’ü bayandır.Okulöncesi eğitim,ana okullar ve gündüz bakım evlerinde sunulmaktadır.Eğitim Bakanlığının gözetiminde olan anaokullarında,3-5 yaşlarındaki çocuklar günde 5 saat eğitim alırlar.Gündüz bakım evleri ise Sosyal Güvenlik Bakanlığınca ,çalışan anneler için kurulmuş olup,Bebeklikten itibaren 5 yaşına kadar olan öğrencileri kabul eder ve günde 8 saat çalışır.Japon çocukların önemli bir yüz-

---

¹⁴³ Erdoğan,a.g.k., s.210.

desi okulöncesi eğitim almaktadır.3 yaş grubunun %40'ı,4-5 yaş grubunun %92'si anaokuluna ve kreşlere devam etmektedir.¹⁴⁴

Japonya'da okul öncesi eğitim yochien zorunlu değildir.2006 yılı itibari ile Japonya'da 13.949 anaokulu,23.123 ilköğretim okul,11.035 alt orta öğretim okulu ve .418 ortaöğretim okulu vardır.Öğrenci sayıları şöyledir ;okulöncesi 1.738.766;ilköğretim 7.197.458;alt ortaöğretim 3.626.415; üst öğretim 3.605.242.Özel okulların kayıtlı öğrenci sayısına göre çeşitli eğitim kademelerindeki payları şöyledir:Okulöncesi %79,6;ilköğretim %9,9;alt ortaöğretim %6,8;üst orta öğretim %29,6;teknoloji koleji %4;iki yıllık yüksek okul %92,7;üniversite %73,7;uzmanlık iş öğretim okulu %96,2;iş öğretim okulu %99,3 okulöncesi,ilk ve ortaöğretim düzeyindeki okulların ve yükseköğretim kurumlarının yönetim ve işletilmesi ise milli vilayet düzeyinde yerel veya belediye düzeyinde yereldir.Her bir vilayette valinin başkanlığında bir vilayet eğitim kurulu vardır.Japonların eğitimde bu kadar başarılı olmalarına rağmen Nobel ödüllerinin 758 nobel ödül sayısının sadece 12 tanesini Japonya almıştır.Bu eğitimde yaratıcı olunmadığını göstermektedir.Bu eksiklik üniversite hazırlık biçiminden kaynaklandığı tahmin edilmektedir.¹⁴⁵

3.4.Almanya

Prusya,on sekizinci yüzyılda sekiz yıllık zorunlu ücretsiz eğitimi ilk uygulayan ülkelerden biridir.Volkschule adlı okullarda erken dönem sanayi toplumu işgücünün gerektirdiği okuma ,yazma ve aritmetiğin yanında ,ahlak,görev anlayışı,disiplin ve itaat eğitimini vermektedir.Öğretmenliğin 1810'dan itibaren devlet sertifikasına bağlanması ile Alman eğitim sisteminde ciddi kalite artış dönemi de başladı. Sistemi eyaletten eyalete farklılık gösterir.Alman eğitim Okulöncesi eğitim Kindergarten eğitim zorunlu değildir.Okulöncesi eğitim yaş genellikle üçtür.Okulöncesi eğitimin süresi 1-3 arasında değişmektedir.İsteğe bağlı okulöncesi eğitim vorschulklassen iki yaşında başlar.¹⁴⁶Almanya'da Anaokullarının amacı;çocuğu toplumun sorumlu bir üyesi olarak yetiştirmektir.Okulöncesi eğitim kurumları çocuğun ve ailenin ihtiyaçlarına göre hizmet etmektedir.¹⁴⁷

¹⁴⁴ Erdoğan, a.g.k., s.171.

¹⁴⁵ Gürüz, a.g.k., s. 417.

¹⁴⁶ Gürüz, a.g.k., s.344.

¹⁴⁷ www.anaokullari.com

3.5.İngiltere

Bugünkü modern İngiliz eğitim kurumları,kökenleri on beşinci ve on altıncı yüzyıla kadar uzanan ve on sekizinci yüzyılda kurumlaşmaya başlayan “Gramer Okulları”na dayanır.Bu okullar arasında en başarılıları “Halk Okulları” olarak ün kazanmıştır.Winchester,Eton,Rugby ve Harrow gibi okullar örnek başarılı “Halk okulları” arasında sayılır.On sekizinci yüzyılda fakir halk tabakalarına eğitim imkanı veren Anaokulları ve Yetimler için açılan okullar bulunmaktaydı.Bu dönemde Robert Raikes tarafınan Metodist Kalkınma Hareketinin etkisiyle sayıları 1000 in üzerinde olan “Pazar okulları” açılmıştır.İngiliz okulları,1660 yılından yani Restauration devrinden itibaren merkeziyetçilikten uzak bir yönetim gelişmiştir.1817 yılında İlköğretim Kanunu kabul edildi.Üç tip okul bulunuyordu Birinci sınıf okullar,ikinci sınıf okullar, üçüncü sınıf okullar.Infant school 5-7 yaş arası okul halinde,junior school 7-11 yaşlar,senior shcool 11-15 yaşlar okullarına dönüştürüldü.1944 yılında çıkarılan kanun ile eğitim millileştirilmiştir. 1991 yılında UNESCO’nun rakamlarına göre okulöncesi eğitimdeki okullaşma oranı %49 dur.Ortaokul ve lisede %85,Yükseköğretimde %64 dür.¹⁴⁸

Okulöncesi eğitim hizmetleri için 3 sektör vardır.Resmi,gönüllü sektör ve özel sektör.Genelde resmi sektörler parasız,gönüllü ve özel sektörler ise yapılan hizmete ve ailenin imkanlarına göre ücretlidir.3ayrı bakanlık okul öncesi eğitimden sorumludur.Eğitim ve iş bulma bakanlığı,sağlık banlığı ve sosyal hizmetler bakanlığı.¹⁴⁹

Okulöncesi eğitim (ISCED 0) zorunlu eğitim kapsamı dışındadır.Başlangıç yaşı 3-4 ve süresi bir veya iki yıldır.Bu okulun adı genellikle nursery school ¹⁵⁰

3.7.Türkiye

Türk öğrenciler Dünya’daki öğrenci sayısının %1,43ünü,Türk öğretmenler ise toplam öğretmenlerin%1,08’ini oluşturmaktadır.Okulöncesi eğitim kademesindeki öğrenci sayısı ve UNESCO’ya göre %7 ,DPT’YE GÖRE %20 Olan okullaşma oranına göre %38 düzeyindeki dünya ortalamasının gerisindedir.Eğitimin kalitesini belirleyen öğrenci/öğretmen oranıdır.Bu oran Türkiye’de İlköğretim kademesi için 26 olup Dünya ortalamasının gerisinde-

¹⁴⁸ Erdoğan, a.g.k., s.218.

¹⁴⁹ www.anaokulu.com/dunyad.okulöncesi.egitim.html

¹⁵⁰ Gürüz, a.g.k., s.314.

dir.Öğrenci /öğretmen oranı OECD ülkeleri için2003 yılındaki ortalama değeri 16'dır.ICED1-ISCED6 kademelerdeki toplam öğrenci sayısına göre dünyanın yirmi milli eğitim sistemi içinde il sırada Hindistan 242745.504 öğrencisi ile yer almakta ,ikinci sırada Çin 239.809.003 öğrenci ile yer almaktadır,üçüncü sırada ABD gelmektedir,Türkiye 14. Sırada yer almaktadır.¹⁵¹

Tablo 2:Anaokullarında Okul,Öğrenci ve Mezun sayıları

EĞİTİM KADEMESİ	OKUL SAYISI	ÖĞRENCİ SAYISI	ÖZEL OKUL PAYI %	ÖĞRETMEN SAYISI	ÖĞRENCİ/ ÖĞRETMEN ORANI	MEZUN SAYISI
OKUL ÖN- CESİ	2.821	550.146	11,6	20.910	26	-

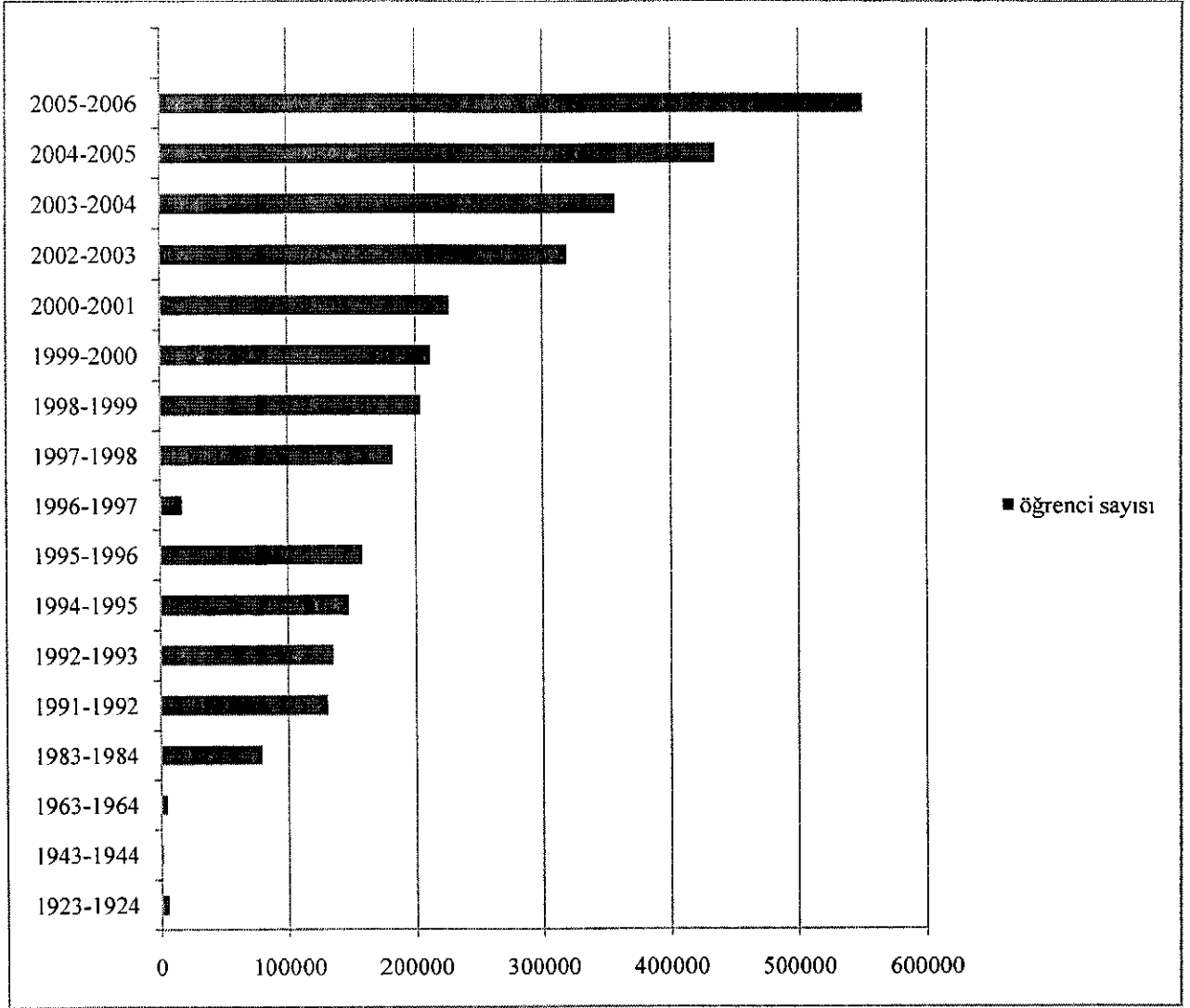
Kaynak: Kemal Gürüz'ün Yirmi Birinci Yüzyılın Başında Türk Milli Eğitimi Sistemi adlı kitabından alınmıştır.(MEB 2006)

Ayrıca 15.718 anasınıfı vardır,Halk eğitim merkezleri,meslek eğitim merkezleri,pratik kız sanat okulları,olgunlaşma enstitüleri,özel eğitim,Kuran Kursları,motorlu taşıt sürücü kursları, ve özel dershaneleri içermektedir.Rakamlar 2004-2005 verilerine aittir.

¹⁵¹ Gürüz,a.g.k.,s.114.

Tablo 3:Okulöncesi Eğitim Kurumlarındaki Öğrenci Sayıları

Kaynak:a)1923-1998 DİE (1990;1993;2007); B)1999-2006:MEB (2006)

Küçük çocukların eğitilmesi düşüncesi M.Ö.400 yıllara kadar uzanır.1782-1852 yılları arasında yaşayan büyük düşünür ve eğitimciler,çocuk eğitimi üzerinde önemle durmuşlardır ve günümüze ışık tutan görüşler ortaya koymuştur.1816 yılında 3-6 yaş arasındaki çocuklar için ana okulları açılmıştır.

Osmanlı Devleti döneminde Sıbyan Mekteplerinin açıldığı görülmektedir. 1915 yılında Ana Mektepleri Nizamnamesinin yürürlüğe girmesi ile ülkemizde ana okulları açılmaya başlanmıştır. Cumhuriyet ilan edildiği tarihte 80 anaokulunda 5.580 çocuk ve 136 öğretmenin mevcut olduğu bilinmektedir. 1960 yılında okul öncesi eğitim alanında öğretmen yetiştirmek amacıyla Kız Teknik Yüksek Öğretmen Okulunda çocuk gelişimi ve eğitimi bölümü açılmıştır. 1961 yılında yürürlüğe giren 222 Sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanununda okul öncesi eğitim kurumlarına ,zorunlu ilköğretim çağına gelmemiş çocukların eğitildiği ve isteğe bağlı bir ilköğretim kurumu olarak yer verilmesinden sonra, okulöncesi eğitim ile ilgili çalışmalara hız verilmiştir. 1962 yılında Anaokulları ve Anasınıfları Yönetmeliği çıkarılmıştır. Bundan sonraki dönemlerde okul öncesi eğitimin önemi ve yaygınlaştırılması Hükümet programlarında Kalkınma planlarında eğitim komisyonlarında ve Milli Eğitim Şuralarında ele alınmıştır. 1973 yılında yürürlüğe giren 1739 Sayılı Milli Eğitim Temel Kanunuyla Türk Milli Eğitim Sistemlerinin genel yapısı içinde okul öncesi eğitime ,örgün eğitim içinde yer verilmiştir.¹⁵²

3.8 Uygulamaların Karşılaştırılması

Türkiye’de 48-72 ay grubunda okul öncesi eğitimde okullaşma oranı son üç yılda %11’den %25’e çıkmasına rağmen Avrupa ülkelerine göre bu oran çok düşük düzeydedir. Bu oranı arttırmak için ilköğretim kurumlarındaki anasınıflarında zorunlu olarak ikili eğitime geçilmiş; mobil öğretim vb. modeller uygulamaya başlanmışsa da, okullardaki fiziki alanlar nitelik ve nicelik olarak yeterli değildir. Yeterli hale getirmek için kaynak aktarımında sorunlar yaşanmaktadır. Okulöncesi eğitim ,zorunlu eğitim çağı kapsamında bulunmamaktadır. Temel neden olarak ;mekan,öğreten yetersizliği ve paralı olmasıdır. Bu yaş grubu çocukların beslenme ,giyim ve eğitim maliyeti giderlerinin velilerce karşılanamaması, çocukların okula gönderilmesi konusunda sıkıntılara yol açmaktadır. MEB dışındaki kurum ve kuruluşlara bağlı özel ve resmi okulöncesi eğitim kurumlarının denetimleri MEB’ da yapılamamaktadır, bu durum nitelik sorununu ortaya çıkmaktadır.¹⁵³

¹⁵² www.ooegm.meb.gov.tr/22tarihce.asp

¹⁵³ Keskinliç, a.g.k., s.63.

Tablo 4:Okulöncesinde: Öğrenci Öğretmen Sayıları

ÜLKE COĞRAFİ BÖLGE	ÖĞRENCİ SAYISI	ÖRET- MEN SAYISI	ÖĞRENCİ/ ÖĞRET- MEN ORANI	OKULLAŞMA ORANI	KIZ ÖĞRENCİ ORANI	ÖZEL OKULLARIN PAYI
Arap Ülke- leri	2.624.756	133.070	20	16	46	67
Orta ve Doğu Avrupa	9.176.406	1.028.22	9	58	47	-
Orta Asya	1.481.534	137.790	11	27	48	-
Doğu Asya ve Pasifik	33.487.688	1.222.864	27	40	47	-
Latin Ame- rika ve karaipiler	18.945..985	898.536	21	61	49	-
Kuzey Amerika Batı Avru- pa	19.410.469	1.226.903	16	79	48	31
Güney ve Batı Asya	31.114.334	796.210	39	33	48	-
Sahra Altı Afrika	7.358.687	249.453	29	13	49	-
Dünya	123.599.859	5.693.060	22	38	48	-
Hindistan	24.309.999	600.391	40	34	49	4
Çin	20.039.061	-	-	36	45	--
ABD	7.242.728	387.640	19	60	48	40
Brezilya	5.585.662	297.404	19	55	49	27
Meksika	3.635.903	163.282	22	81	50	10
Rusya	3.434.238	490.146	7	67	47	2
Japonya	3.047.169	102.034	30	84	49	65
Tayland	2.774.799	-	-	92	49	-

Fransa	2.466.267	137.174	18	113	49	13
Almanya	2.316.687	-	-	99	48	59
TÜRKİYE	434.721	20.910	26	7	48	11,6

Kaynaklar:Türkiye, 2004-2005 verileri,MEB (2006).Diğerleri ,2004 yılı verileri,UNESCO verilerinden derlenmiştir.

UNESCO verisi 4 Kasım 2006 tarihli Radikal gazetesinde yer alan bir haberde atıfta bulunulan DPT raporlarındaki verilere göre ,2003-2004 öğretim yılında %13, olan okulöncesi eğitim kademesindeki okullaşma oranı,2005-2006 öğretim yılında %19,9'a yükselmiştir.

Ülkemizde 3-5 yaş arasındaki mevcut nüfus 2006 verilerine göre 3.890.000 nüfusa sahiptir Türkiye 3-5 yaş arasındaki çocukların sayısıdır.21.Yüzyılın her kademesinde öğrenci nüfusunun azalacağı beklenmektedir.Eğitime teşvik etmek ve kaliteyi arttırmak hedef olmalıdır.Okullaşma oranı bakımından halen dünyaya göre en geri olduğumuz kademe okulöncesi eğitimidir.Bu kademe yani okulöncesi eğitimde 2025 yıl için önerilen okullaşma oranı hedefi,halen dünya ortalaması olan %40 değeridir.Okulöncesi kademe öğrenci başına harcamanın 2004 yılındaki OECD 5.117 dolardır.Ülkemizde bunun yarısı düzeyinde bir harcama yapılacağı ve okulöncesi kademesindeki özel kurum payının 2025 yılında %30 olacağı varsayıldığı takdirde,okulöncesi için kamu kaynaklarından yapılması gereken toplam harcama miktarı 2,5 milyar dolardır. 2025 yılında Milli Eğitim Bakanlığının ve Yükseköğretim kurumunun toplam bütçeleri bugünkü kurdan yaklaşık 69,5 milyar dolar olacağı tahmin edilmektedir.Bugünkü toplam bütçenin yaklaşık üç katına çıkacağı tahmin edilmektedir.

Tablo 5:Türk Milli Eğitim Sisteminin 2025 yılındaki yapısı ile 2006 yılındaki yapısının öğrenci sayılarına göre karşılaştırılması aşağıda gösterilmiştir.

Okul Türü	2006	2025
Okulöncesi	550.148	1.450.000
<i>İlköğretim</i>	<i>10.673.935</i>	<i>11.600.000</i>
Ortaöğretim	3.258.254	4.950.000
Lisans	922.912	970.000
Doktora	32.575	100.000

Kaynak: Kemal Gürüz,"Yirmi birinci Yüzyılın başında Türk Milli Eğitim Sistemi" ,İstanbul, 2008,s.198,

Milli Eğitim Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında 3797 Sayılı Kanunun 9.maddesine göre 2 temmuz 1992 tarihinde Okulöncesi Eğitimi Genel Müdürlüğü kurulmuştur.Önceleri Milli Eğitim Bakanlığı İlköğretim Genel Müdürlüğü bünyesinde bir şube müdürlüğünce ele alınan okul öncesi eğitimi ile ilgili bir genel müdürlüğünün kurulması gecikmiş ancak önemli bir adımdır.1996-1997 Eğitim Öğretim yılında 6830 okul öncesi eğitimi kurumunda 198.979 çocuğa 9622 öğretmenle okul öncesi eğitim hizmeti verilmektedir.Böylece 5-6 yaş çağ nüfusu olan 2.583.000 çocuktan ancak %7.6'sı okul öncesi eğitim görmektedir.Türkiye'de 1999-2004 yılları arasında okulöncesi eğitimde okullaşma oranı şu şekildedir.¹⁵⁴

1999-2000 Eğitim Öğretim yılında %10,2

2000-2001 Eğitim Öğreti yılında %10,3

2001-2002 Eğitim Öğretim yılında %11

2002-2003 Eğitim Öğretim yılında %11,7

2003-2004 Eğitim Öğretim yılında %13,02

VII.Beş Yıllık Kalkınma Planında 2000-2001 öğretim yılı için hedeflenen okul öncesi eğitimde okullaşma oranı %16 olarak belirlenmesine rağmen,2002-2003 Eğitim Öğretim

¹⁵⁴ Başal, a.g.k., s.49.

yılında 11.314 okulöncesi eğitim kurumunda 18.921 öğretmenin 320.038 çocuğa eğitim verilmiştir.okulöncesi eğitimde okullaşma oranı %11,7 ye ulaşmıştır.Türkiye de okullaşma oranı böyle iken diğer bazı ülkelerde 3-5 yaş arası çocukların okulöncesi eğitimden yararlanma oranları Meksika da%70;Fas ta %34; Ürdün de %27; Suriye de %9;Doğu Avrupa Ülkelerinde en az%50;Avrupa Birliği Ülkelerinde %70 üzerindedir(Belçika %100;Hollanda; %99 Federal Almanya %91;Fransa %83;Avusturya %70;İsviçre %68)ABD de 3-5 yaş arası okullaşma oranı %63 dolaylarındadır.Türkiye de okulöncesi eğitim kurumları çoğunlukla şehir merkezlerindedir. Bölgelere göre sayısal farklılıklar aşağıdaki gibidir.¹⁵⁵

---

¹⁵⁵ Başal, a.g.k.,50

Tablo 6:Bölgelere Göre Okulöncesi Dönemde Okul/Öğrenci/Öğretmen sayısı

BÖLGELER	OKUL SAYISI	ÖĞRENCİ TOPLAM	SAYISI ERKEK	KIZ	ÖĞRETMEN SAYISI
Marmara Bölgesi	2440	71.831	37.849	33.962	3699
Ege Bölgesi	1777	42.058	21.943	21.115	2382
Akdeniz Bölgesi	1505	35.902	16.504	17.398	1916
İç Anadolu Bölgesi	1909	44.634	23.453	21.161	2745
Karadeniz Bölgesi	1418	28.346	14.738	13.603	1675
Doğu Anadolu Bölgesi	904	15.407	8336	7071	905
Güney Doğu Anadolu Bölgesi	600	18.214	9726	8486	996
Toplam	10.554	256.392	134.551	121.841	14.520

Kaynak:MEB Araştırma ,Planlama ve Koordinasyon Dairesi Başkanlığı,Ankara,2006,s.95

Akdeniz bölgesinde Kız öğrenci sayısı Erkek öğrenci sayısından fazladır.Türkiye'nin diğer bölgelerinde Erkek öğrenci sayısı kız öğrenci sayısından fazladır.Milli Eğitim Başkanlığına bağlı olan okul öncesi eğitim kurumlarının dışında Başbakanlık Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu,Üniversiteler,bankalar,gönüllü kuruluşlar,fabrika ve iş yerleri ,Sosyal Sigortalar Kurumu,çeşitli hastaneler,askeri kuruluşlar,dernekler,vakıflar vb. bir çok kurum ve kuruluşlar bünyesinde okulöncesi eğitim kurumları faaliyetlerine devam etmek-

tedir.Türk Milli Eğitiminde okullaşma oranının en düşük olduğu kademe okulöncesi-
dir.Yapılan araştırmada Okul Öncesi Eğitimi Öğretmenliği Anabilim dalında okuyan öğ-
rencilerin %51 i genel lise mezunudur,%28.4 Kız Meslek Lisesi ve Ticaret mezunu olduğu
belirlenmiştir.¹⁵⁶

Tablo 7:2006-2007 Öğretim Yılı Okulöncesi Eğitimde Okul Türüne Göre Öğrenci Ve Öğretmen Sayıları

Eğitim Kademesi	Okul Kurum Sayısı	Öğrenci Toplam	Sayısı Erkek	Kız	Öğretmen Sayısı
Okulöncesi Eğitimi	3.222	640.849	334.252	306.597	10.016
Okulöncesi (Resmi)	1.267	580.336	302.224	278.112	4.580
Bağımsız Anaokulu	786	80.767	42.572	38.195	3.217
Anasınıfı	16.792	482.212	250.696	231.516	13.018
657 S.K.191.Mad.göre açılan	481	17.357	8.956	8.401	1.363
Okulöncesi (özel)	1.742	60.513	32.028	28.485	4.270
Anaokulu	583	19.401	10.185	9.216	1.888
Anasınıfı	661	16.999	9.052	7.947	1741
Şhçek	1.372	24.113	12.791	11.322	3.548

Kaynak: Kadir Keskinçilç'in editörlüğünü yaptığı Türk Eğitim Sistemi . Anka-
ra,2007,s.57 (17.453 resmi ve özel anasınıfı okul sayısına dahil edilmemiştir.)

Temel Eğitim Kanunu'nun 18. Maddesine göre "Türk Milli Eğitim Sistemi,örgün eği-
tim ve yaygın eğitim olmak üzere,iki ana bölümden oluşur.Örgün eğitim,okulöncesi eğiti-
mi,ilköğretim,ortaöğretim ve yükseköğretim kurumlarını kapsar.Yaygın eğitim ,örgün eği-
tim yanında veya dışında düzenlenen eğitim faaliyetlerinin tümünü kapsar".Örgün eği-
tim;Okulöncesi eğitimi, ilköğretimi,ortaöğretimi ve yükseköğretimi kapsar.Okulöncesi

¹⁵⁶ Başal, a.g.k., s.56

eğitim okul çağına gelmemiş çocukları kapsar.Okulöncesi eğitim isteğe bağlıdır.Okulöncesi eğitiminin amaç ve görevleri,milli eğitimin genel amaçlarına ve emel ilkelere uygun olarak,¹⁵⁷

- Çocukların beden,zihin ve duygu gelişimin ve iyi alışkanlıklar kazandırmasını sağlamak;
- Çocukları ilköğretime hazırlamak;
- şartları elverişsiz çevrelerden ve ailelerden gelen çocuklar için ortak bir yetiştirme ortamı yaratmak;
- Çocukların Türkçeyi doğru ve güzel konuşmaları sağlamaktır.

Türk Milli Eğitiminin Temel ilkeleri;

- ✚ Genellik ve Eşitlik
- ✚ Ferdin ve Toplumun ihtiyaçları
- ✚ Yöneltme
- ✚ Eğitim Hakkı
- ✚ Fırsat ve İmkan Eşitliği
- ✚ Süreklilik
- ✚ Atatürk İnkılap ve İlkeleri ve Atatürk Milliyetçiliği
- ✚ Demokrasi Eğitimi
- ✚ Bilimsellik
- ✚ Planlılık
- ✚ Karma Eğitim
- ✚ Okul ve Ailenin işbirliği
- ✚ Her Yerde Eğitimidir

---

¹⁵⁷ Erden, a.g.k., s.57.

III.BÖLÜM

TÜRKİYEDE Kİ OKUL ÖNCESİ EĞİTİMİN PLANLANMASI, PROGRAMLANMASI VE YAYGINLAŞTIRILMASI

1.OKUL ÖNCESİ EĞİTİMİN PROGRAM VE PLANLANMASI

1.1 Okul Öncesi Eğitimin Planlanması

Çocukların okul öncesi eğitiminde daha yaratıcı, esnek, yeniliğe açık bireyler olmalarının ön koşulu çocukların sağlık ve eğitim olanaklarının iyileştirilmesi ile mümkündür. Okul öncesi dönemdeki çocukların sağlık ve eğitim olanaklarını iyileştirme esnek, yeniliğe açık, mutlu, bağımsız, üretken ve yaratıcı bireyler yetiştirmenin ön koşulu olarak görülür. İyi planlanmış okul öncesi eğitim çalışmaları ile çocuğa ve anne-babaya ihtiyaç duydukları hizmetler götürülebilir.¹⁵⁸ Okul öncesi eğitim programı ile ilgili etkinliklerin zamanını, sırasını ve hangi araç-gereç ve kaynaklarla nasıl gerçekleştirileceğini planlamak zorundadır. Öğretim etkinliklerinin sağlıklı ve verimli işlenmesini sağlamak amacıyla eğitimin planlanması gereklidir. Çocuğa eğitim yoluyla kazandırılmak istenilen özellikler, toplumun gerçeklerine, çocuğun ilgi ve ihtiyaçlarına, konu alanına göre belirlenir. Plan yaparken çocuklar arasındaki bireysel ayrılıklar ve gelişim özellikleri dikkate alınır. Eğitim planları yıllık, günlük plan olmak üzere hazırlanır.¹⁵⁹

Günlük Plan: Ünitelerin bir günde uygulanacak olan konu ve etkinlikler, hedefler, davranışlar, eğitim durumları, değerlendirme etkinliklerinden meydana gelen ayrıntılı plandır. Öğretmen günlük planı uygularken katı kurallardan kaçınmalıdır. Planda belirlenen konularla ilgili sorular cevaplanmalıdır, çocukların merakları doyurulucu eğitim yapılmalıdır. Öğretmen çocukların merak ettikleri konuları deftere not almalıdır. Günlük plan hazırlanırken fazla ayrıntıdan kaçınılmalıdır.

Okul öncesi eğitimde Günlük plan anlayışına göre hazırlanan program High/Scope programıdır. High/Scope Programında Günlük Planlama zamanı, günün başında yaklaşık on beş dakikalık bir zaman dilimidir. Burada öğretmen, sınıfındaki çocuklarla bir araya gelerek onlarla sırasıyla, "Bugün ne yapmak istiyorsunuz?" şeklinde soru sorarak o gün için ne yapmak istediklerine yönelik planlarını öğrenir. Planlama zamanı, çocuklara fikirlerini ye-

¹⁵⁸ Aral, N., Kandır, A., Yaşar, M., a.g.k., s.3.

¹⁵⁹ Korkmaz, P., "Okul Öncesi Program Geliştirme" İstanbul, 2000, s.14.

tişkinlere açıklamaları için tutarlı ve yapılandırılmış bir fırsat verir. Kendilerini, karar alıp uygulayabilen bireyler olarak görebilmelerini sağlar.¹⁶⁰

Okul Öncesi Eğitimde Günlük Plan Örneği

Günlük Plan Örneği

Okulun Adı:

Tarih:

Öğretmen Adı:

Seçilen Konu: Çantalar

Yaş Grubu:

Kavramlar: Küçük-Orta-Büyük

Yavaş-Hızlı

Renk kavramı

Şekil kavramı

Günlük planın değerlendirilmesinde ise o gün öğrenme süreci ile belirlenen amaçlara ne ölçüde ulaşılabileceği belirlenmelidir ve sonraki planlamalar için gerekli ipuçları kaydedilerek kullanılmalıdır. Bu değerlendirmenin yapılmasının amacı problemi tanımak, çözümünü öğrenmek ve diğer çözüm yollarını keşfetmektir. Öğretmen bu sapmayı yaparken:¹⁶¹

- (1)-Sınıftaki bireysel ve grup olarak etkinliklere katılma durumu,
- (2)-Çocukların eğlenerek öğrenme durumu,
- (3)-Etkinliklerin düzeyinin gruptaki çocukların yaş, gelişim düzeyi, ihtiyacı ve bireysel özelliklerine uygunluğu,
- (4)-Hedeflenen amaçları kazandırmadaki uygunluk ve yeterliliğini,
- (5)-Etkinlikler için belirlenen sürenin yeterliliği,
- (6)-Günlük planı aksatan özel durumların neler olduğu,
- (7)-Farklı değerlendirme yöntem ve tekniklerini kullanarak çocukların kazanımları elde edip etmediğini belirtmelidir.

¹⁶⁰ Aral, N., Kandır, A., Yaşar, M., a.g.k., s.29.

¹⁶¹ MEB, a.g.k. s.79

Psikomotor Alan

Hedef-1 Bedensel koordinasyon gerektiren hareketleri yapabilme

Kazanılması Beklenen Davranışlar

- (1)-Sözel yönergelere uygun olarak yürüme
- (2)-Bir engel üzerinden sıçrayarak atlama

Hedef-2 El ve göz koordinasyonu gerektiren hareketleri yapabilme

Kazanılması Beklenen Davranışlar

- (1)-Nesneleri uygun şekilde takma,çıkarma
- (2)-Küçük kas hareketini gerektiren bazı araçları kullanma
- (3)-Değişik araçlar kullanarak şekiller çizme
- (4)-Değişik malzemeleri değişik şekillerde katlama
- (5)-nesneleri yeni şekiller oluşturacak şekilde bir araya getirme
- (6)-Değişik malzemeleri istenilen nitelikte kesme

Sosyal-Duygusal Alan

Hedef-3 Kendi kendini güdüleme

Kazanılması Beklenen Davranışlar

- (1)-Kendi isteğiyle bir işe başlama
- (2)-Başladığı işi bitirme çabası gösterme

Hedef-6 Başkaları İle İlişkilerini Yönetebilme

Kazanılması Beklenen Davranışlar

- (1)-Grup etkinliklerine kendi isteği ile katılma
- (2)-Grupta sorumluluk almaya istekli olmak
- (3)-Aldığı sorumluluğu yerine getirmek
- (4)-Gerekli durumlarda nezaket sözcüklerini kullanmak

Hedef -7 Çevresindeki Olgular ve Olayların Estetik Özelliklerini Fark Edebilme

Kazanılması Beklenen Davranışlar

- (1)-Algıladığı olay ve olguların estetik özelliklerini kendi sözcükleri ile anlatma

Bilişsel ve Dil Alanı

Hedef- 4 Verilen Nesne, Olay Ya Da Varlıkları Çeşitli Özelliklerine Göre Gruplayabilme

Kazanılması Beklenen Davranışlar

- (1)-Verilen nesnelere şekillerine göre gruplama
- (2)-Verilen nesnelere boyutlarına göre gruplama
- (3)-Verilen nesnelere dokunsal duyumlarına göre gruplama
- (4)-Verilen nesnelere kullanım amaçlarına göre gruplama
- (5)-Verilen nesnelere elde edilme özelliklerine/yapıldığı malzemelere göre gruplama

Hedef 12-Verilen Bir Problem Durumunu Çözebilme

Kazanılması Beklenen Davranışlar

- (1)-Problemin ne olduğunu söyleme
- (2)-Probleme çeşitli çözüm yolları önerme

Hedef 15- Belli Bir Nesne, Varlık Ya Da Olayı Tanımlayabilme Kazanılması Beklenen Davranışlar

(2)-Nesne, varlık ya da olaya ait belli başlı özellikleri söyleme

Özbakım Becerileri

Hedef 3.Sağlıklı Yaşayabilmek İçin Gerekli Temizlik Kurallarını Uygulayabilme

Kazanılması Beklenen Davranışlar

(1).Gerektiğinde,el ,yüz ve vücudun diğer kısımlarını uygun biçimde yıkama

(2). Tuvalet gereksiniminin giderilmesine yönelik uygun işleri yapma

(3).Temizlikle ilgili malzemelerin doğru kullanma

(4).İçinde bulunduğu çevreyi temiz tutma

Yıllık Plan: Bir öğretim programında yer alan hedefler, ünite etkinlikleri, değerlendirme çalışmalarının, öğretim yılı içinde ne zaman, hangi araç gereç ve kaynaklardan yararlanılarak öğretileceğinin tasarlanıp düzenlendiği plandır.Yıllık plan,bir öğretim yılı içinde yapılacak tüm öğrenme etkinliklerinin planlanmasını içerir.Öğretmenin program uyarınca belirlediği amaçlar ve kazanımların,kavramların,aile katılımı çalışmalarının,alan gezilerinin,belirli gün ve haftalarında yapılacak etkinliklerin,etkinliklerin aylara göre dağılımını gösteren öğretmen tarafından hazırlanan okul yönetimine verilen çalışma planıdır.

Öğretmen,Milli Eğitim Bakanlığı Tebliğler Dergisi'nde çıkan yönergeye ve eğitim programına uygun olarak planı kendi başına veya diğer öğretmenlerle hazırlayabilir.Hazırlanan Plan okul Müdürü tarafından onaylandıktan sonra uygulamaya koyulur.¹⁶²

1.1.1.Okul Öncesi Eğitimde Yıllık Plan

Yıllık plan,öğretmenin bir eğitim yılı süresince yapmak istediklerinin (hedefler ve kazanılması beklenen davranışlar, kavramlar, gezi-gözlem gibi ön hazırlık gerektiren etkinlikler, özel gün ve haftalara ilişkin etkinlikler ve eğitim programına ailelerin nasıl katılacağını içeren etkinlikler)dağılımını gösteren plandır.

¹⁶² MEB “36-72 Aylık Çocuklar İçin Okul Öncesi Eğitim” YA-PA ,2006

Yıllık planın eğitim yılı başında hazırlanması gerekmektedir.Çocuklar okula başlamadan yıllık planın hazırlanması, öğretmenin karşılaşacağı güçlükleri daha önceden kestirebilmesini sağlayacağından,önlemler almasına yardımcı olacaktır.Programda objektif ve bilimsel değerlendirme süreçleri esas alınmalıdır.Bunlar;¹⁶³

- Okul öncesi eğitimde Yıllık plan hazırlarken dikkat edilmesi gerekenler şunlardır
- Yıllık planda süre belirtilmelidir,
- Hedefler ve kazanılması beklenen davranışlar yıllık planın ilgili basamağında bütün olarak ele alınır.
- Konu öğretimi amaç olmadığı için konu dağılımı gerekli değildir.
- Kavramlar basitten karmaşığa doğru planda belirtilir,
- Planda özel gün ve haftalar belirtilir.
- Planda aile katılımına nasıl yer verileceği belirtilir,
- Yıllık planda gezi,gözlem,deney,proje çalışmaları belirtilir,
- Değerlendirme, yıllık planın son bölümüdür.Uygulamalar sonucu daha sonraki çalışmalar belirtilir.Her gün değil belli aralıklarla yapılır.

Planlama ,belirli bir amaca ulaşmak için eldeki olanakların ve bunların nasıl kullanılacağını önceden saptanması olarak açıklanır.Plan esnek olmalıdır,özellikle okul aile işbirliğini dikkate almalıdır.Plan öğretmenin kendine güvenini artırır,yaptığı işten haz duyar,öğretmenin çocukları kontrolünü sağlar,öğretmenin düzenli çalışmasını sağlar,çocukların kişisel gelişimine katkı sağlar,çocukların bilgi ve beceri kazanmasını sağlar.

---

¹⁶³ Acun, S., Erten,G., a.g.k., s.40.

YILLIK PLAN

OKULUN ADI:

YAŞ GRUBU:

EĞİTİM ÖĞRETİM YILI

hedef kazanılması beklenen Davranışlar	Ay	Kavramlar	Gezi Gözlem	Özel gün ve haftalar	Aile katılımı	Değerlendirme
	Eylül	<ul style="list-style-type: none"> • Uzak-yakın • Büyük-küçük • Şekil kavramı • Renk kavramı • Sayı kavramı • Temiz kirli	02.10.2002 Tarihinde fen ve doğa etkinlikleri içerisinde oluşturulacak albüm için aile fotoğrafı istenir.		24.09.2002 tarihinde yapılacak ilk veli toplantısı için duyuru yapılır. Veli toplantısında kullanılmak üzere ihtiyaç belirleme formu	
	Ekim	<ul style="list-style-type: none"> • Büyük-küçük • Yaşlı –genç • Renk kavramı • Şekil kavramı • Sayı kavramı • Sayı kavramı • Sıcaklık ısı		Hayvanları koruma	ilk grup toplantısının tarihi ve konusu belirlenir. İhtiyaç belirleme formundan yararlanılarak broşür hazırlanır	

Kaynak:Kız Meslek Liseleri için Okul Öncesi Eğitim;Suna Acun,Gülay Erten..

Öğretmenin çocuklarla karşılaşmadan yıllık plan hazırlığı yapması,bazı kaynaklara göre eleştirilmektedir.Çünkü,öğretmen,çocukların gelişimsel özelliklere göre farklılık gösterebilecek yöntemlere(programı nasıl uygulayacağını) yıllık planda belirtmemelidir.Öğretmen okulun çevresini göz önüne alarak,yıllık planında bulunduğu yıl içinde Okul Öncesi Eğitim Programında belirlenmiş olan hedefleri ve kazanılması beklenen davranışları,kavramları,özel gün ve haftaları,gezi-gözlem ve aile katılımı gibi ön çalışma gerektiren etkinliklerin tarihlerini ve hazırlıklarını belirtmektedir.Bu durumda ,hazırlıkları sistemli bir şekilde gösterilen yıllık planın yapılması için çocuklarla karşılaşması zorunlu değildir.Yıllık plan Okulöncesi eğitimde “basitten karmaşığa,yakından uzağa,somuttan soyuta

“İlkesinin eğitim programlarında kullanımını kolaylaştıracaktır. Yıllık Plan hazırlamanın yol ve yöntemi vardır. Bundan dolayı yıllık plan hazırlarken aşağıdaki ilkeleri göz önünde bulundurmak faydalı olacaktır. Bunlar; ¹⁶⁴

- Yıllık planda süre belirtilmelidir. Ancak süre, hedeflerin ve kazanılması beklenen davranışların eğitim-öğretim yılı içindeki dağılımını gösterecektir. Şekil değil, kavramlar, özel gün ve haftalar, aile katılım etkinlikleri ve gezi-gözlem gibi etkinliklerin hazırlıklarına ilişkin dağılımı gösterecek şekilde yıllık planda yer almalıdır. Çünkü hedefler gelişimsel özellik taşıdığından, öğretmen henüz çocuklarla karşılaşmadan hangi hedeflere öncelik vereceğini hangi hedefleri ne sıklıkta kullanacağını eğitim öğretim yılı başında günlere göre hedefleri dağıtarak karar veremez.
- Hedefler ve kazanılması beklenen davranışlar yıllık planın ilgili basamağında bir bütün olarak düşünülür.
- Günlere göre hedef ve kazanılması beklenen davranışların dağılımı yapılmadığı için, öğretmen araç olarak seçtiği konulara da yıllık planı hazırlarken karar vererek belirtmek durumunda değildir. Buna, günlük plan hazırlarken o gün için seçtiği hedefleri ve davranışları bütünleştirerek seçeceği Konya göre karar verebilir. Konu öğretimi amaç olmadığına göre yıllık planda konu dağılımı yapılmasına gerek yoktur.
- Yıllık planda kavramların belirtilmesi, öğretmenin ne zaman hangi kavrama, ne kadar sıklıkla yer verdiğini, hangi kavrama yer vermediğini, hangi kavramların basitten karmaşığa doğru sıralandığını göstermesi kolaylaştırması açısından önemlidir.
- Yıllık planda özel gün ve haftalar da belirtilir. Böylece öğretmen, hedeflerini ve davranışlarını ve günlük planda seçeceği konuyu, özel gün ve haftaları göz önüne alarak belirlediğinde, fırsat eğitiminden yararlanmış olur.
- Yıllık plan eğitim programına aile katılımının nasıl sağlanacağı yer almalıdır.
- Yıllık planda gezi gözlem deney, proje çalışmaları ile etkinliklerin ön hazırlıklarına ilişkin kısa açıklamalar belirtilmelidir.
- Değerlendirme, öğretmenin uyguladıklarının sonucu daha sonraki çalışmalarda yapmak istediği değişiklikleri ve yeni düzenlemeleri her gün değil belli aralıklarla yapmalıdır.

¹⁶⁴ Aral ,N.,Kandır,A., Yaşar, M., a.g.k., s.162.

1.2.Okul Öncesi Eğitimde Hedeflerin Kazanılması

Günlük Plan ,çocukların okula gelişlerinden,okuldan ayrılışlarına kadar geçen süre içerisinde o gün için belirlenen hedeflerin,kazanılması beklenen davranışların,etkinliklerin,eğitim durumları ve değerlendirme gibi özelliklerin bulunduğu plan-dır.Bu özelliklerin her birinde meydana gelebilecek bir aksaklık programın tümünü etkileyeceğinden,program hazırlama basamakları ise bu özellikler uygun bir şekilde bütünleştirilmelidir.Günlük plan hedefleri çocuğun gelişim özellikleri ve eğitim ilkeleri dikkate alınarak düzenlenmiş bir eğitim ortamında,planlanmış eğitim yaşantıları sayesinde kazanılması beklenen davranış değişiklikleri olarak tanımlanmaktadır.

Çocukta eğitim yoluyla kazandırılabilen nitelikteki istenilen bilgiler(bilgiler,beceriler,tutumlar,ilgiler,alışkanlıklar) hedefleri ifade eder. Hedefler;çocukları bedensel,psiko-motor,sosyal-duygusal-bilişsel ve dil gelişimleri yönünden istenilen düzeye getirmek için saptanmakta ve programın ilk basamağını oluşturmaktadır.Programda yer alan her bir basamağın eğitim açısından büyük olmakla birlikte,diğer tüm basamaklar hedefler üzerine inşa edildiği için ,hedefler eğitim programlarında ayrıca önem taşır.Okulöncesi eğitim programı,gelişimsel hedefler üzerine kurulmuştur.Okul Öncesi eğitimde Çocukların gelişim alanlarına göre göstermesi gereken yeterlilikleri içeren hedeflere "gelişimsel hedefler" denir. Hedefler gelişimsel özelliklerine göre şu şekilde sıralanır.¹⁶⁵

- Kendisinin Farkında Olmanın Gelişimi ile İlgili Hedefler
- Psiko-motor Becerilerin Gelişimi ile İlgili Hedefler
- Özbakım Becerilerinin Gelişimi ile İlgili Hedefler
- Duygusal Özelliklerin Gelişimi ile İlgili Hedefler
- Sosyal Becerilerin Gelişimi ile İlgili Hedefler
- Bilişsel Becerilerin Gelişimi ile İlgili Hedefler
- Dil Becerilerin Gelişimi ile İlgili Hedefler
- Estetik ve Yaratıcılığın Gelişimi ile ilgili Hedefler

Yapılan araştırmalarda konunun amaç edinilmemesi gerekirken öğretmenlerin konuyu amaç edindikleri gözlenmiştir.Bu durumun düzelmesi için Bakanlık bir komisyon kurmuştur.Kurulan komisyon yeni bir program hazırladı. 2002 yılında yapılan program ile 1994 programı arasında önemli farklılıklar bulunmamaktadır.Günlük eğitim progra-

¹⁶⁵ Aral, N., Kandır, A., Yaşar, M., a.g.k, s.71.

mında sadece bir yeterlilik alanını temsil eden hedeflere değil, aynı gün arklı yeterlilik alanlarını temsil eden hedeflere yer verilmelidir.Okul öncesi eğitimde Günlük plan yapılırken öğrencinin bir tek yeterlilik alanına değil,birden fazla yeterlilik alanına yönelik hedefleri bütünleştirerek planlamak,gerek çocuk açısından öğretmenin hazırlığı açısından ekonomik kullanması açısından önemlidir.Gelişimsel hedeflerin bir özelliği de eğitim yılı süresince,öğretmenin günlük eğitim programında dilediği hedefleri, dilediği sıklıkta tekrar edebilme fırsatının bulunmasıdır.Bir hedefin eğitim yılı boyunca ne kadar sıklıkta alınabileceği belirtilmez.Öğretme çocukların arasında farklılık oluşturacak etkenlerin etkisiyle günlük eğitim programında yer verdiği hedefleri çocuklara kazandırmaya kadar,değişik yöntemler kullanma koşulunu da göz önüne alarak,istediği kadar tekrarlayabilir.

Çocuğun günlük yaşantı sırasında gösterdiği tüm davranışlar hedeflere yönelik değildir,yani hedeflenen davranışları ifade etmemektedir.Öğretmenin hedefleri kazandırmaya yönelik eğitim programı dahilinde düzenlendiği öğrenme yaşantılarının sonucunu değerlendirmesi kısaca bu yaşantıların ne işe yaradığını anlayabilmesi ancak çocuğun istedik davranışlar göstermesi ile mümkündür.Öğretmen doğrudan hedefleri gözleyemez fakat hedeflere ulaşp ulaşmadığını çocuğun kazanmasını beklediği davranışlarla gözler.Kazanılması beklenen davranışlar, hedefler doğrultusunda gösterilen ve kalıcı izli,mevcut davranma biçiminden farklı olan davranışlar olarak tanımlanır.36-72 aylık çocukların eğitimleri için belirlenen hedeflere ulaşmak için kazanılması gereken davranışlar,Okul Öncesi eğitimde Pikomotor Hedefler¹⁶⁶;

Bedensel;

Belli mesafeye sürünerek gitme

Değişik yönlerde yuvarlanma

Sözel yönergelere uygun olarak yürüme

Belli bir yüksekliğe tırmanma

Tırmanılan yükseklikten uygun şekilde inme

Belli bir yükseklikten atlama

---

¹⁶⁶ Aral, N.,Kandır, A., Yaşar., M., a.g.k., s.75-86

Belli bir engel üzerinden sıçrayarak atlama

Sözel yönergelere uygun olarak koşma

Pedal çevirme hareketini koordineli olarak yapma

Nesnelerle Hareket;

Farklı pozisyonlarda atılan nesnelere kolları ile yakalama

Çeşitli nesnelere belli bir mesafedeki atma

Hareket halindeki nesnelere durdurma

Farklı büyüklükteki topu belli bir ritimle zıplatma

El Göz Koordinasyonu Gerektiren Hareketler;

Küçük nesnelere toplama

Toplanan nesnelere parmaklarını kullanarak bir kaba boşaltma

Çeşitli malzemeleri kaba boşaltma

Nesneleri uygun şekle takma, çıkarma

Küçük kas hareketi gerektiren beceriler yapma (ev işleri, öz bakım vs.)

Değişik araçlar kullanarak şekil çizme

Değişik malzemeleri katlama

Nesneleri değişik şekil oluşturmak için bir araya getirme

Nesneleri değişik malzemelerle bağlamak

Değişik malzemeleri istenilen şekilde katlamak

Denge Gerektiren Hareketler;

Sözel yönergelere göre değişik hıza yürümek

Zemin üzerine çizilen değişik şekiller üzerinde yürümek

Tek ayak üzerinde belli bir süre yürümek

Çift ayakla sıçrayarak belli bir mesafeyi dengeli bir şekilde gitmek

Belli bir yükseklikteki zeminde yürüme

Belli bir yükseklikte zemin üzerinde ellerindeki nesnelere yürüme

Belli bir mesafeyi topuk-parmak ucu teması ile yürüme

Büyük Kas Hareketi;

Kollarını bacaklarını kullanarak nesnelere itme,çekme ve döndürme

Çeşitli ağırlıktaki nesnelere kaldırma

Çeşitli ağırlıktaki nesnelere taşıyarak belli mesafeye gitmek

Küçük Kas Hareketi;

Belli nesnelere sıkma

Yumuşak materyallere şekil vermek

Yumuşak materyallere nesne kullanarak şekil vermek

Sosyal Duygusal Alan;

Duyularını fark etmek

Duyularını söylemek

Duyularının nedenlerini söylemek

Duyularının sonuçlarını söylemek

Duyularını müzik,dans ve benzeri yollarla ifade etmek

Duyularını Kontrol Etmek;

Olumlu duygu ve düşüncelerini uygun şekilde ortaya koyma

Rahatsız edici duygu ve düşüncelerini uygun şekilde ortaya koyma

Yetişkin denetiminin olmadığı durumlar da gerektiği gibi davranma

Gerekli durumlarda kararlılık gösterme

Yeni ve alışılmamış durumlara uyum sağlama

Kendi Kendini GÜdüleyebilmek;

Kendi isteği ile bir işe başlama

Başladığı işi bitirme çabası gösterme

Başkalarının Duygularını Fark Etme;

Başkalarının duygularını ifade etme

Başkalarının sıkıntı ve mutluluklarını paylaşma

Canlılara Ve Farklı Özellikte Olan Kişilere Karşı Olumlu Tavrı Gösterme;

Canlıların yaşama hakkına özen gösterme

İnsanların farklı özelliklerini kabul etme

Başkalarıyla İlişkilerini Yönetebilme;

Grup etkinliklerine kendi isteği ile katılma

Grupta sorumluluk almaya istekli olma

Aldığı sorumluluğu yerine getirme

Gerektiğinde lideri izleme

Gerektiğinde liderliği üstlenme

Grup etkinliklerinde grubun görüş ve amaçlarını benimsediğini gösterme

Kendine ve başkalarına ait farklılıkları dikkate alarak çözüm yolları önerme

Alınan kararlara bağlı kalma

Gerekli durumlarda nezaket sözcüklerini kullanma

Toplumsal Yaşamın Nasıl Sürdüğünü Fark Edebilme;

Toplumda farklı rollere sahip kişiler olduğunu söyleme

Aynı kişinin farklı rollerinin olduğunu söyleme

Kendi kültürünün belli başlı özelliklerini söyleme

Kendi kültürünün dışında farklı kültürler olduğunu söyleme

Farklı kültürlerin belli başlı kültürel özelliklerini söyleme

Atatürk İle İlgili Etkinliklere İlgili Gösterme;

Atatürk ile ilgili etkinliklere katılma

Atatürk ile ilgili etkinliklerde aldığı sorumlulukları yerine getirme

Çevresindeki Olgu Ve Olayların Estetik Özelliklerini Fark Edebilme;

Algıladığı olay ve olguların estetik özelliklerini kendi sözcükleri ile anlatma

Çevresindeki olgu ve olayların estetik özellikleri ile özgün düşüncelerini etkinliklerinde gösterme

Başkalarının olay ve olgularla ilgili düşüncelerini alma

Çevresinde rahatsız edici durumları (kirlilik,düzensizlik,dağınıklık) fark etme

Çevresini kendi estetik görüşüne uygun olarak değiştirmek.

Çevresini düzenlemede farklı yolları deneme

Estetik Özellikler Taşıyan Özgün Ürünler Oluşturabilme;

Müziğe uygun özgün arka söylemek

Estetik bedensel hareketlerle dans etme ,yürüme

Resim,el işi vb. sanat etkinliklerinde özgün ürünler yapma

Özgün bir şiir,öykü vb. söyleme

Çeşitli Sanat Dallarındaki Eserlerin Özelliklerini Fark Edebilme;

Eserlerin özelliklerini algıladığı şekilde söyleme

Eserlerin özellikleri konusunda kendi görüşlerini söyleme

Yaşamın İyileşmesinde Ve Korunmasında Sorumluluk Alabilme;

yaşamın sürdürülebilmesi için gerekli olan kaynakları verimli kullanma

Günlük yaşamdaki kurallara uyma

Canlıların bakımını üstlenme ve koruma

Bilişsel Alan Ve Dil Alanı;

Gözlem yapabilme

Değişik durumlarda gözlemlediklerini söyleme (boyut,renk ,biçim vb.)

Gözlenen durumlarla ilgili sonuçları söyleme

Verilen Nesne, Durum, Olay ,Sayı Ya Da Sözcükleri Hatırlayabilme;

Bir bütünlük içinde yer alan olay, nesne ya da öğeleri söyleme

Verilen nesnelerin içinden eksilen ya da eklenen bir nesnenin adını söyleme

Verilen, nesne ,durum yada olayı belli bir süre sonra yeniden ifade etme

Sayıları ritmik olarak sayma

Verilen Nesne, Olay Ya Da Varlıkları Çeşitli Özelliklerine Göre Eşleştirme;

Verilen nesnelere renklerine göre eşleştirme

Verilen nesnelere şekillerine göre eşleştirme

Verilen nesnelere boyutlarına göre eşleştirme

Verilen nesnelere sayılarına göre eşleştirme

Verilen Nesnelere Miktarına Göre Eşleştirme

Verilen nesnelere dokunsal duyumuna göre eşleştirme

Verilen nesnelere kullanım amaçlarına göre eşleştirme

Verilen nesnelere elde edilmiş şekillerine/yapıldığı malzemelere göre eşleştirme

Verilen Nesne, Olay Ya Da Varlıkları Çeşitli Özelliklerine Göre Gruplayabilme;

Verilen nesnelere renklerine göre gruplara

Verilen nesnelere şekillerine göre gruplama

Verilen nesnelere boyutlarına göre gruplama

Verilen nesnelere miktarına göre gruplama

Verilen nesnelere dokunsal duyumlarına göre gruplama

Verilen nesnelere kullanım amaçlarına göre gruplama

Verilen nesnelere kullanım amaçlarına göre gruplama

Verilen nesnelere kullanım şekillerine göre gruplama

Verilen nesnelere elde edilmiş şekline göre gruplama

Verilen Nesne, Durum Ve Olayları Çeşitli Özelliklerine Göre Sıralayabilme;

Verilen nesnelere renk tonlarına göre sıralama

Verilen nesnelere boyutlarına göre sıralama

Beli sayıdaki nesnelere sayılarına göre sıralama

Verilen durum, olay ve canlıları oluşum ya da büyüme aşamalarına göre sıralama

Verilen Nesnelere Sayabilme ;

Söylenilen sayı kadar nesneyi gösterme

Gösterilen belli sayıdaki nesneyi doğru olarak sayma

Sayılarına göre nesnelere miktarlarını az ya da çok olarak söyleme

Tek Basamaklı Sayılarla Basit Toplama Ve Çıkarma İşlemleri Yapabilme;

Nesnelere kullanarak tek basamaklı sayılarla toplama yapma

Nesnelere kullanarak tek basamaklı sayılarla çıkarma yapma

Günlük Yaşamda Kullanılan Belli Başlı Sembolleri Tanıyabilme;

Gösterilen sembolün anlamını söyleme

Verilen açıklamaya uygun sembolü gösterme(sayı,geometrik,şekil,logo,trafik işaret vb.)

Mekanda Konum Kavramı İle İlgili Verilen Yönergeleri Uygulayabilme;

Nesnenin mekandaki konumunu doğru olarak söyleme

Verilen yönergeye uygun olarak kendisini doğru yere yerleştirme

Verilen yönergeye uygun olarak nesneyi doğru yere yerleştirme

Bir bütünün parçalarını uygun yerlere yerleştirme

Zamanla İlgili Bazı Kavramlar İle Belirli Etkinlikler Arasında İlişki Kurabilme;

Zamanla ilgili kavramları anlamına uygun şekilde kullanma

Belli etkinliklerin süresine ilişkin yönergeye uygun davranma

Belli Durumlarla Ve Olaylarla İlgili Neden-Sonuç İlişkisi Kurabilme;

Verilen bir olayın olası nedenlerini söyleme

Verilen bir olayın olası sonuçlarını söyleme

Verilen Bir Problem Durumunu Çözebilme;

Problemin ne olduğunu söyleme

Probleme çeşitli çözüm yolları önerme

Çözüm yolları içinden en uygunlarını seçme

Seçilen çözüm yollarını deneme

Denenen çözüm yollarının geçerli ve geçersiz yanlarını söyleme

En uygun çözüm yoluna gerekçeleri ile karar verme

Çeşitli Durumlarda Kullanılan Sözcüklerin Anlamlarını Kavrayabilme;

Sözcüğün tümce içindeki anlamını kendi ifadesiyle açıklama

Eş anlamlı sözcüklere örnek verme

Zıt anlamlı sözcüklere örnek verme

Türkçeyi Dil Bilgisi Kurallarına Uygun Olarak Kullanabilme;

Tümcelerinde öğeleri doğru olarak kullanma

Türkçedeki ekleri doğru olarak kullanma

Belli Bir Nesne, Varlık Ya Da Olayı Tanımlayabilme;

Nesne, varlık ya da olayı adlandırma

Nesne, varlık yada olaya ait belli başlı özellikleri söyleme

Dili Etkili Bir Şekilde Kullanabilme;

Nesne ,durum ya da olayı anlaşılır şekilde açıklama

Aynı anlama gelebilecek düşünceleri farklı sözcüklerle açıklama

Sözcüleri farklı yapıda sözel ürünler oluşturacak şekilde kullanma

Sesleri ayırt edebilme

Verilen sesin kaynağını söyleme

Verilen sesin özelliğini söyleme

Verilen sese benzer sesler çıkarma

Belli durumlarda kendi sesini uygun kullanma

Atatürk'ün yaşamı ve kişiliği ile ilgili özellikleri fark edebilme

Atatürk'ün hayatı ile ilgili özelliklerini söyleme

Atatürk'ün kişisel özelliklerini söyleme(çocuk sevgisi,vatan sevgisi, çalışkan olmak,lider özelliği,demokratik olmak)

Atatürk'ün Türk Toplumunu İçin Önemi ni fark edebilme;

Atatürk'ün yaptığı işlere örnek verme

Atatürk'ün düşüncelerini söyleme

Öz Bakım Becerileri;

Giysilerini giyip çıkarma ile ilgili davranışları gösterebilme

Uygun giyeceği seçme

Üzerindeki giysileri kendi kendine çıkarma

Seçtiği giyecekleri kendi kendine giyme

Giyeceklerini doğru şekilde giyme

Dengeli Beslenme İle İlgili Davranışları Gösterebilme;

Verilen yiyecekleri ayırım yapmadan yeme

Yeterli miktarda yiyecek yeme

Sağlığı olumsuz etkileyen yiyecekleri yemekten kaçınma

Yiyecekleri uygun zamanlarda yeme

Sağlıklı Yaşayabilmek İçin Gerekli Temizlik Kurallarını Uygulayabilme;

Gerektiğinde ,el yüz ve vücudun diğer kısımlarını uygun biçimde yıkama

Tuvalet gereksiniminin giderilmesine yönelik uygun işleri yapma

Temizlikle ilgili malzemeleri doğru kullanma

Yiyeceklerin temizliğine dikkat etme

İçinde bulunduğu çevreyi temiz tutma

Sağlıklı Yaşayabilmek İçin Dinlenmeyle İlgili Davranışları Gösterebilme;

Yorulduğu durumlarda dinlendirici bir etkinliğe katılma

Dinlenme ya da uyku için gerekli hazırlıklar yapma

Belirlenen saatte dinlenme/uyuma

Kendini Kazalardan Ve Tehlikelerden Koruyabilme;

Tehlikeli olan durumlara ve kazalara örnek verme

Tehlikeli olan durumlardan ve kazalardan kaçınma

Herhangi bir tehlike anında yetişkinlerden yardım isteme

1.3.Okul Öncesi Eğitimde Program

Okulöncesi eğitim kurumlarında düzenli,başarılı, verimli tüm etkinlikleri içinde toplayan,çocuğun gelişimine yardımcı olan,okula ve çevreye uygun, amaca hizmet eden çalışmalarını düzenlemek için yapılan işlemler topluluğuna program denir.Bir işe başlarken sonucun amacımıza hizmet etmesini yani başarmayı isteriz bunun için belli bir düzen içine çalışmamız gerekir.Programlı yaşam zamandan tasarruf etmemizi sağlar.İnsan yaşamında eğitim ve öğretimin gerekliliği ve önemi herkesin tartışmasız kabul ettiği bir gerçektir.Bu gerçekte amaca ulaşmak için okulöncesi eğitime hizmet veren kurumların programları hazırlanırken bazı ilkelere dayalı olması gerekir.Bu ilkeler şunlardır ;¹⁶⁷

- ❖ Öğretmen program hazırlarken çocukların yaş durumlarını ve gelişim düzeylerini dikkate almalıdır.
- ❖ Program çağın gelişimine uygun olmalıdır.
- ❖ Toplumdaki değişiklik ve yeniklere açık olmalıdır.
- ❖ Personelin iş gücünü arttırıcı projelere açık olmalıdır.
- ❖ Okulöncesi eğitimi benimsemiş aileyi ve çevreyi huzursuz edecek tutum ve davranışları içermelidir.
- ❖ Okul çalışanlarında ve ailede dayanışma ve işbirliğini sürekli kılacak nitelikte olmalıdır.
- ❖ Yörenin ve çevrenin özelliğine cevap verecek şekilde düzenlenmelidir.
- ❖ Okulöncesi eğitim sistemlerinde yapılan değişimlere ve gelişimlere açık olmalıdır.
- ❖ Gelişim ve değişimlere paralel eğitici ve öğretici araç gereçlerin kullanılmasına açık olmalıdır.

¹⁶⁷ Acun,S., Erten, G., a.g.k., s.33.

Okul Öncesi eğitim programları başta idareciler,öğretmenler,öğrenciler ve aileler olmak üzere uygulanan programla doğrudan ya da dolaylı ilişkisi olan herkese rehberlik etmek amacıyla hazırlanmaktadır.Bu noktada, hazırlanan ve uygulamaya konulan programın devamlı geliştirilmesi de gerekmektedir .Ancak program geliştirme yalnızca süregelen programla ilgili yazılı bir doküman hazırlamak anlamına gelmemektedir.program geliştirme,varolan programı uygulamada ,araştırmacı bir yaklaşımla sürekli olarak geliştirmektedir.Program geliştirme devamlı ,kapsamlı ve uygulamalı bir süreçtir.Program geliştirme, varolan programı uygulamada,araştırmacı bir yaklaşımla sürekli olarak geliştirmektedir.Program geliştirme devamlı,kapsamlı ve uygulamalı bir süreçtir.Okulöncesi eğitim programı,0-72 aylık çocukların kurumlarda okul öncesi eğitimin amaçlarını gerçekleştirmek üzere amaçlarını gerçekleştirmek üzere;belirlenen hedefler doğrultusunda kazanılması beklenen davranışlara uygun,planı ve sitemli eğitim yaşantıları düzenleyerek,sonuçta hedeflere ne ölçüde ulaşıldığını gösteren değerlendirmeyi de içine alan çalışmalar bütünüdür.Okulöncesi eğitim kurumlarından çocuğun beklenen düzeyde yararlanabilmesi ve öğretmenin verimli olabilmesi,ancak eğitim programının çok iyi bilinmesi ve uygulanması ile mümkün olabilir.Eğitimde çocuğun gelişim durumunu,ilgilerini,ihtiyaçlarını,yeteneklerini ve içinde bulunduğu çevre şartlarını bilmek ve karşılaştığı problemler hakkında fikir sahibi olmak gerekir.Bu durumda eğitim etkili olacaktır.Türk Milli Eğitim Sisteminin Genel Amaçları'na ve Okulöncesi Eğitimin Amaçlarına ulaşmak belli bir eğitim programı sayesinde gerçekleşebilir. Okul öncesi dönemdeki çocuğa gerekli bilgi,beceri,tutum ve temel alışkanlıklarının kazandırılması ve çocukların toplumun değer yargılarını öğrenip,uygulayabilmesi planlı bir eğitim ve rehberlik hizmetleri ile sağlanır.Bu başarı için “eğitim programı” dahilinde öğretmen tarafından sağlanır.Eğitim programında en önemli faktörler şunlardır;¹⁶⁸

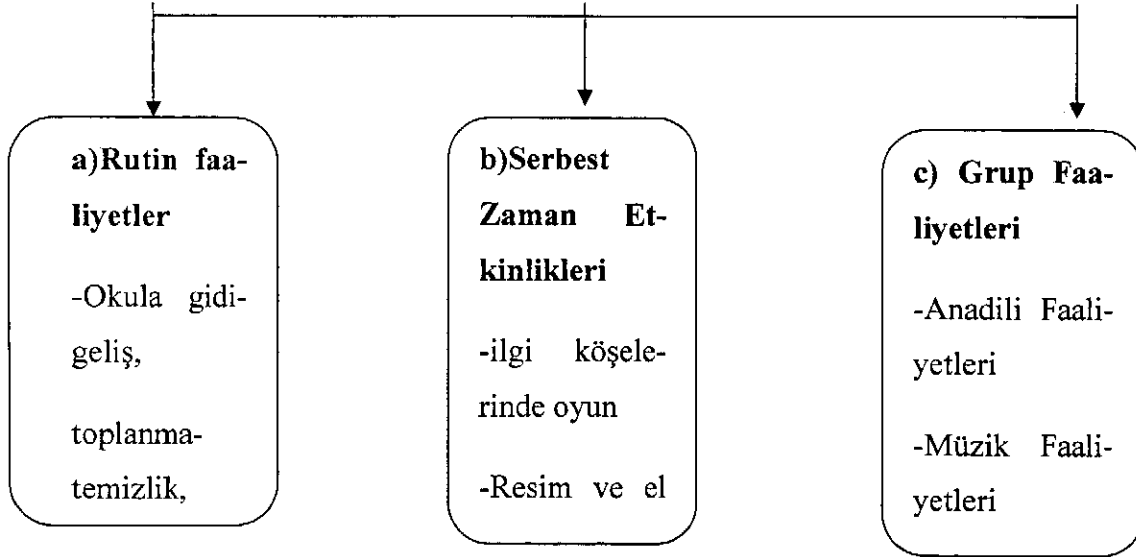
- ❖ Çocuğun yaşı
- ❖ Çocuğun gelişim düzeyi
- ❖ Çocuğun bulunduğu çevre
- ❖ Çevrenin özellikleri
- ❖ Çocuğun ve toplumun ihtiyaçları

---

¹⁶⁸ Aral, N., Kandır,A.,Yaşar,M., a.g.k., s.60-61.

1.4.Okul Öncesi Eğitimin Programının Uygulanması

Günlük Programda yer alan Temel Faaliyetler

1.4.1.Programın hazırlanması ve Uygulanmasında dikkat edilecek hususlar

Okul öncesi eğitim sistemi içinde hazırlanan eğitim programları doğrultusunda eğitim-öğretim etkinliklerinin planlanması ,uygulanması ve değerlendirilmesi gerekmektedir.Bunlar;¹⁶⁹

- Okulöncesi eğitim programları, çocukların eğitim ihtiyaçlarından hareket edilerek hazırlanmalıdır.
- Çocukların bedensel, psiko-motor,bilişsel,dil, sosyal ve duygusal gelişmelerini sağlayacak bir eğitim ortamı hazırlanmalıdır.
- Hazırlanan program çocukların yaş e gelişim düzeyine uygun olmalıdır.
- Çocukların bireysel farklılıkları, ilgi,iste ve yetenekleri göz önüne alınmalıdır.
- Programlar çocuğun deneme-yanılmalarla öğrenmesine fırsat vermelidir
- Program hazırlanırken çocukların karar verme,becerilerini geliştirmek için özgür seçimlerine önem verilmeli,eğitim ortamı kendilerini rahatça ifade edebilecekleri şekilde düzenlenmelidir.

¹⁶⁹ Kandır, A.,Aral, N.,Yaşar,M., a.g.k., s.60.

- Program çocuğun öz saygısını,sorumluluk duygusunu, iç disiplin ve girişimciliği geliştirici nitelikte olmalıdır.
- Çocuklara eğitim programları aracılığı ile davranışlar kazandırılırken ,yapabildiklerinden yola çıkarak yapamadıklarını başarmalarına,öncelikle kendi özellikleri ile ilgili davranışları,daha sonra yakın ve uzak çevresiyle ilgili özelliklere yönelik davranışları geliştirmelerine yardımcı olmalıdır.
- Programda yer verilen etkinlikler;Çocukların yaratıcılıklarını ortaya koymasına yardımcı olacak şekilde düzenlenmeli,onlara özgün ürünler oluşturmaları için gerekli uyarıcılarla donanmış bir çevre sunulmalı,böylece başladıkları işleri sonuçlandırmaları sağlanmalıdır.
- Programın dayandığı esaslar;öngörülen hedefler,araç-gereç seçimi,kullanılan yöntem ve teknikler ile değerlendirme gibi özellikler açısından uyumluluk,tutarlılık ve bütünlük özelliğine sahip olmalıdır.
- Programda çocukların cinsel kimlik geliştirmelerine ilişkin gerekli düzenlemeler yapılmalıdır.
- Program, çocukların problem çözme ve neden sonuç ilişkilerini kurma gibi zihinsel becerilerini geliştirici yönde olmalıdır.
- Program, çocukların problem çözme ve neden sonuç ilişkileri kurma gibi zihinsel becerilerini geliştirici yönde olmalıdır.
- Çocuklarda paylaşma,bir grubun üyesi olma, ihtiyaçlarını kendi kendilerine karşılayabilme, kuralları benimseyebilme ve uyma, başkalarının duygu ve düşüncelerini paylaşma,kendi haklarını arama, çevresindekilerin haklarına saygılı olma gibi davranışları geliştirici özellikte program hazırlamak.
- Çocukların okuma –yazmaya hazırlık,matematik ve bilimsel düşünmeyi geliştirecek fen becerilerine de programda yer verilmelidir.
- çocukların eğitim ihtiyaçları doğrultusunda tüm gelişim alanlarının hedeflerine yer verilmelidir.
- Okul öncesi eğitim kurumlarında uygulanan programın etkili olabilmesi için ailenin katılımı sağlanmalıdır.
- Programda objektif ve bilimsel değerlendirme süreçleri esas alınmalı ve değerlendirme çocuk,eğitimci,aile ve program gibi öğelerin tümünü içermelidir.

2.OKUL ÖNCESİ EĞİTİMİN YAYGINLAŞTIRILMASI İLE İLGİLİ MODELLER

Türkiye’de okul öncesi eğitimde 20. Yüzyılda öğretmen yetiştirmeye ve yasal düzenlemeler başlamıştır.Ancak istenen düzeye ulaşılammıştır.Mevcut durumda okul öncesi eğitim hizmeti,korunmaya muhtaç çocuklara verilen hizmetlerin dışında ,aileye belirli maliyet getirmektedir.Bu nedenle bu hizmetten genelde ekonomisi orta yada üst düzeyde olanlar yararlanmaktadır.Aslında fırsat ve imkan eşitsizliği doğmaktadır.

Kurumsal eğitim açısından en önemli eğitim katkı, ilköğretim okullarındaki ana sınıflarının sayısını her geçen gün ilköğretim birinci sınıf sayılarına yaklaştıracak şekilde arttırmak ve zaman içinde özel ve resmi okul öncesi okulların sayısını arttırmak,kurumsal eğitim dışındaki diğer modelleri de daha sık kullanmaktır.Türkiye açısından sorunun çözümü,hiç değilse ilköğretim öncesi 1-2 yılı zorunlu eğitim kapsamına almak görülmektedir.

Yapılan çalışmalar ve farklı yaklaşımlar değerlendirildiğinde Türkiye’de okul öncesi eğitimin yaygınlaştırılmasına yönelik farklı modeller görülmektedir;kurum merkezli eğitim modeli,ile merkezi eğitim modeli,kurum,aile ve toplum merkezli eğitim modeli ve uzaktan eğitim modeli şeklinde sınıflandırılabilir.Bu sınıflandırmada yer alan modellerde verilen okul öncesi hizmetleri “temelde çocukların daha iyi eğitim hedeflemekle birlikte”,yönetim,amaçlar,programlar ile mekan ve donanımlar yönünden farklılıklarının bulunduğu dikkat çekmektedir.¹⁷⁰

2.1.Kurum Merkezli Eğitim

Türkiye’de okul öncesi eğitim yapan kurumlar çeşitli yasa ve yönetmeliklerle resmi ve özel kuruluşlar tarafından çeşitli adarla açılmakta ve Milli Eğitim Bakanlığı ile Sosyal Hizmetler Çocuk Esirgeme Kurumu tarafından desteklenmektedir.Türkiye’de yaygın bir okul öncesi eğitim programı bulunmamaktadır.Mevcut erken çocukluk gelişimi programlarına bakıldığında bunların yalnızca kurum merkezli okul öncesi eğitim programları olduğu görülmektedir.Bu merkezlerin çoğu büyük şehirlerde yoğunlaşmış olup ücretlidir.Bunlar amaçları bakımından bakım veren kurumlar ve eğitim veren kurumlar olmak üzere iki grupta incelenir.

Eğitim veren kurumlardaki fiziksel düzenlemenin,çocuğun çok yönlü gelişimini destekleyen bir biçimde olduğu,gerekli araç ve gereçlerin bulunduğu,öğretmen davranışlarının ve programın çok yönlü gelişimi desteklemeyi amaçladığı ve grupların çok kalabalık olmadığı

¹⁷⁰ Oktay,A., Unutkan, Ö., a.g.k.,s.14.

görülmektedir.Ayrıca kurumsal okul öncesi eğitim modeli erken çocukluk gelişim programları arasında en pahalı ve yaygınlaştırılması en zor olanıdır.Erken çocukluk eğitiminden faydalanacak farklı grupların farklı gelişimsel ihtiyaçları bulunmakta,bunlar bir tek modelin uygulanması ile karşılanamamaktadır.Zaten tek bir modelin uygulanmasıyla hizmetlerin yaygınlaştırılması yerine farklı modellerin uygulanması ile yaygınlaştırma daha etkin olmaktadır.Farklı modellerin geliştirilmesi ve yaygınlaştırılmasının ilk adımı programlardan faydalanacak kesimlerin ihtiyaçlarının saptanmasıdır.

Hizmet verilecek kesimin ihtiyaçları belirlenmeden ,o kesim için gerekli olan model tanımlanıp geliştirilemez.Burada dikkat edilmesi gereken bir noktada ekonomik ve yaygınlaştırılması kolay olan modellere öncelik verilmesidir.Modellerin geliştirilmesi ve uygulanmasında programdan faydalanacak bireylerin etkin bir rol alması,programın o toplum tarafından kabulünü arttıracaktır.Bu programların geliştirilmesi ve yaygınlaştırılması, toplumun dışında geliştirilen programlara kıyasla daha kolay olacaktır.

Okul öncesi eğitimin yaygınlaştırılması her şey den önce okul öncesi eğitimin işlevselliğine bağlıdır.Bu işlevselliği elde etmek için okul öncesi eğitimden yararlanacak çocuğun aile ve çevre özelliklerinin ve bu özelliklere uygun eğitim gereksinimlerinin saptanması ve programların bu gereksinimlere göre planlanmasıdır.Ülkemizde okul öncesi eğitimin diğer ülkelerin çok gerisinde olduğu ve yaygınlaştırılması için çalışmalar yapılmaktadır.Yedinci beş yıllık kalkınma planında okullaşma oranı okul öncesi eğitim için %16'ya çıkarılması hedef edilmiştir.Gelişmiş illerde Türkiye'de okul öncesi eğitimde %20,geri kalmış illerde %2 ye indiği görülmektedir.¹⁷¹

2.2.Ev Merkezli Aile Eğitimi

Okul öncesi eğitim,özelliği gereği yalnız kurumsal olarak değil aynı zamanda ailede de gerçekleştirilebilecek bir eğitimdir.Bu açıdan özellikle annelerin bilinçlendirilmesi ve bilinçlendirilmesi çok önemlidir.Aile eğitim programları çocuğa olduğu kadar anne babalara da yarar sağlar.Bu programlarla okul öncesi eğitim,geniş bir kitleye nispeten düşük masrafla ulaşır.Aile içi eğitim ,okul öncesi kurumlarında verilen eğitimle desteklendiğinde çocuğun gelişimi açısından çok olumlu sonuçlar elde edilir.Aile eğitimi ,tüm aile bireylerinin bireysel eğitim yolu ile doğal ortamda öğrenme,doğal materyallerden yararlanma,gözlem,anında geri bildirim avantajlarından yararlanarak çocuklara ev ortamında ulaşmayı hedefleyen ve çok etkili sonuçları ola bir yaklaşımdır.Programın erken yaşlarda baş-

¹⁷¹ Aral, N., Kandır, A., Yaşar,M., a.g.k., s.46.

laması,uzun süre devam etmesi ve ebevyenlerin programa katılımı ev-kurum bağlantısını kurmakta programın etkilerini kalıcı hale getirmektir.Çocuğun tüm gelişimine katkıda bulunan,ev ortamını hazırlayan kişilere yönelik olan bu eğitim,anne baba ve bakıcıya evde bireysel olarak verilebileceği gibi değişik merkezlerde küçük gruplar halinde verilebilir.Aile eğitiminde hedef,anne-baba-bakıcı çocuk etkileşiminin kurulmasına yardımcı olacak bir ev ortamını hazırlamaktır.Erken çocukluk eğitimi programlarının uzun süreli etkileri bir çok çalışmada incelenmiş olup,programa devam eden alt sosyo-ekonomik düzey çocuklarının,okul başarılarının arttığı ve sosyal uyumlarının olumlu yönde değiştiği ve bu Etilerin genç yetişkinlik dönemine kadar uzadığı saptanmıştır.Programa katıla annele- rin,benlik sayılarının arttığı ve daha iyi eğitim verdikleri de belirlenmiştir.¹⁷²

Türkiye’de Gazi Üniversitesi , Meslek Eğitim Fakültesi,Çocuk Gelişimi ve Okul Öncesi Eğitimi Anabilim Dalı ve Boğaziçi Üniversitesi’nde kurulan Anne-Çocuk Eğitim vakfi tarafından başlatılan Anne Çocuk Eğitim Programı’nın,anne çocuk ilişkileri ve çocuğun gelişimini olumlu yönde etkilediği saptanmıştır.Bu program 0-6 yaş arasında anne-çocuk ilişkilerini ve etkinliklerini içermektedir.Bu programlar ekonomik olması,eğitimin doğal ortamda olması,tüm ailenin programa etkin katılımı ve kısa sürede geniş kitlelere katılımı gibi faydaları vardı.Kurumsal okul öncesi eğitim olanaklarından yararlanamayan çocuklar ve aileleri için aile eğitim programları için yararlı bir olanak olduğu öne sürülmektedir.¹⁷³

Okul öncesi eğitimde aile içi eğitimin kalitesi okul öncesi kurumlarında verilen eğitimle desteklendiği zaman çocuğun gelişimi açısından çok olumlu sonuçlara götürebilir.Bu nedenle kurumsal eğitim kadar ve hatta ondan da daha fazla gerekli olan aile eğitimidir.Aile eğitiminde ,ailenin çocuk gelişimi hakkında bilgilendirilmesi ve çocuğun gelişim düzeyine uygun eğitim yaklaşımları konusunda bilinçlendirilmeleri son derece önemlidir.İstanbul Üniversitesinde Prof.Dr.Haluk Yavuzer başkanlığında yapılan “ana baba okulu” buna örnek verilebilir.YA-PA adlı yayın kuruluşunun Haziran 1994 tarihinden itibaren yurt çapında kurmuş olduğu bayi teşkilatı ile sürdürdüğü”Açık Okul Öncesi Eğitim Projesi”bu çerçevede yer almaktadır.Bu modelde uzmanlar aracılığı ile kitap önerilmektedir.¹⁷⁴

Yapılan araştırmalar aile eğitiminin önemini ilk sırada ve %80 ekinlik önemi taşıdığını kalan %20 diğer unsurları içerdiğini göstermiştir.Ailenin bilinçli olması ve etkinliğinin

¹⁷² Oktay, A., Unutkan, Ö., a.g.k., s.15

¹⁷³ Aral, N., Kandır, A., Yaşar, M., a.g.k., s.48.

¹⁷⁴ Oktay, A., Unutkan, Ö., a.g.k., s.16.

fazla olması aile eğitimin okul öncesi eğitimde ilk sırada olması ve danışmanların okul öncesi kurum seçerken en az hatada bir defa aile katılımını sağlaması aranan şartlar arasında ilk sırada yer aldığı görülmüştür. Ayrıca, eğitim gören çocuk, eğitim gören aile, eğitim gören çocuk ve aile incelendiğinde ilk sırada eğitim gören çocuk ve aile, ikinci sırada eğitim gören velinin daha faydalı olduğu gözlemlenmiştir. Aile eğitiminin önemi giderek artmaktadır. Bu yüzden okul öncesi eğitim kurumları aile eğitimine daha fazla zaman ayırmaktadırlar.

2.3. Kurum Merkezli Aile ve Çocuk Eğitimi

Anne-babaları grup toplantıları yolu ile bir araya getirip eğitim verme şeklinde gerçekleşmektedir. Bu yöntemle yapılan eğitim, yalnızca aileye verilip aile yolu ile çocuğun eğitilmesini hedef alabileceği gibi, erken çocukluk programları ile de birleştirilebilir. Farklı kültürlerden gelen çocukların ortama uyumunu sağlamak ve ihtiyaç duydukları zengin uyarıcılarla karşılaşmalarına fırsat sağlamak amacı ile göçün yoğun olduğu gecekondu bölgelerindeki çocuklara ve sosyal dezavantajlı çocuklara halk eğitim merkezlerinde, ana çocuk sağlığı merkezlerinde, okullarda, oyun parklarında, gezici kuruluşlarda kurum merkezli erken çocukluk eğitimi verebilir. Ailelerin eğitim ihtiyaçları saptanarak eğitim verilmeli ve çocuklar uygun koşullarda eğitime dahil edilmelidir. Çocuğun yakın çevresi onun gelişiminde ve bakımında önemli rol oynar. Çocuğa sağlanan yakın çevrenin etkin olabilmesi, aile üyelerinin tutum ve davranışlarına bağlıdır.¹⁷⁵

2.4. Uzaktan Eğitim

Bazı bölgelerde, coğrafi güçlükler nedeni ile okul öncesi eğitim olanaklarının yaygınlaştırılması güç olmaktadır. Bu tür bölgelerde basılı materyaller, teyp ve video kasetleri, bilgisayar, televizyon ve radyo bağlantıları ile okul öncesi eğitim, çocuklara ve ailelere ulaştırılabilmektedir. Bazı ülkelerden karşılıklı etkileşimi sağlayan teknolojik araçlar kullanılarak modelin etkinliği artırılabilir. Türkiye’de de coğrafi koşullar ve hizmet götürülmesi mümkün olmayan çok küçük yerleşim birimlerinde, teknolojik olanaklar yeterli ise televizyon ile, eğer yeterli değilse basılı materyaller yolu ile okul öncesi eğitim hizmetleri gerçekleştirilebilir. Uzaktan eğitim modeli çocukların eğitiminde kullanılabileceği gibi anne-babaların eğitiminin de kullanılabilir. Bu amaçla Milli Eğitim Bakanlığı Okul Öncesi Eğitimin Genel Müdürlüğü ile UNİCEF tarafından okul öncesi dönemde çocuğu olan aileler

¹⁷⁵ Zembat, R., Unutkan, Ö., a.g.k., s.40.

için çocuk gelişimi ve eğitimi konusunda hazırlanan kasetlerle ailelere bilgi verilmektedir¹⁷⁶

Uzaktan eğitim kitle iletişim araçları ile sağlanmaktadır.Mevcut kurumsal eğitim ve anne eğitimi programları için destekleyici olabileceği gibi her iki tarzdaki eğitim sürecine katılamayan anneler için ideal bir eğitim süreci olarak düşünülebilir.Radyo-televizyon ve video teknolojisinin eğitimde kullanılması,geniş kitlelere ulaşmak yönünden son derece yararlıdır.Bu tür programlar anne baba için,çocuk için olarak iki şekilde sunulmaktadır. ¹⁷⁷

2.5.Gezici Anaokulları

Gezici anaokulları, okul öncesi eğitim hizmetlerinden yararlanamayan çocuklara kalıcı hizmet sağlayıncaya kadar eğitim vermeyi amaçlamaktadır.Uzak bölgelerdeki çocukların ulaşabileceği en yakın yere anaokulları kurulmakta ve gezici okul öncesi öğretmeni tarafından eğitim verilmektedir.Anaokulunun bulunduğu yer parasal ve ailesel nedenlerle gilemeyen çocuklar için düşünülmüştür.Belirli bir zaman dilimi içinde bir eğitim programı uygulayarak hiç okul öncesi eğitimi alma şansı olmayan çocuklara böyle bir fırsat sunmakta ve onları ilköğretime hazırlamaya çalışmaktadır.Bu hizmetlere dayalı olarak bir otobüs ,gezici ana okulu olarak düzenlenebilir.Otobüsün iç düzeni anaokulu koşullarının tüm özelliklerini taşımaktadır.Gezici ana okulları kısa süreli okul öncesi eğitim programları ile daha çok sayıda çocuğa hizmet verebilmek ve okul öncesi eğitimin tanıtılması amacı ile kullanılabilmektedir.Gezici anaokulunun günlük programı¹⁷⁸

10:00-10:10: Okula geliş,selamlaşma,temizlik ve sağlık kontrolü

10:10-10:40: Eğitici Masa oyunları

10:40-10:50: Toplanma

10:50-11:20: Dil Etkinlikleri-Kavram Çalışmaları

11:20-11:50: Toplanma ve Temizlik

¹⁷⁶ Aral, N., Kandır,A., Yaşar, M., a.g.k., s.48.

¹⁷⁷ Oktay, A., Unutan, Ö., a.g.k., s.18.

¹⁷⁸ Başal, H., a.g.k., s.89.

2.6.Çocuk ve Oyuncak Kütüphaneleri

Okul öncesi eğitimde kullanılabilir araçların fiyatlarının yüksek olması okul öncesi araçlardan yararlanılmasında bir engel olarak ortaya çıkmaktadır.Yapılan bir çok çalışma hem okul öncesi eğitim kurumlarının hem de sıfır-altı yaş çocuğunun yaşadığı evin kitap ve oyun araçları yönünden yetersiz olduğunu ortaya koymaktadır. Oyuncak kütüphanelerinden okul öncesi eğitim kurumları yararlanabileceği gibi aileler ve çocuklar da bireysel olarak yararlanabilir ve çok sayıda çocuğa araç-gereç yönünden hizmet sunulabilir.Oyuncak kütüphanelerinde verilen kısa süreli eğitimlerle ve çeşitli etkinliklerle okul öncesi eğitim, anne-babalara ve geniş kitlelere tanıtılabilir.¹⁷⁹

3.OKUL ÖNCESİ EĞİTİMDE ÇOCUK, ÇOCUĞUN TANINMASI VE DEĞERLENDİRİLMESİ

3.1.Çocuğun Tanınması ve Değerlendirilmesi

Eğitim öğretim sürecinin son aşaması,amaçlar doğrultusunda planlanan ve uygulanan eğitim etkinliklerinin çocukların davranışlarında oluşturduğu değişikliğin ölçülmesi ve yorumlanması amacıyla yapılan değerlendirmedir.Değerlendirme sonuçları,programın geliştirilmesi amacıyla kullanılabilir gibi eğitimin etkisini belirlemek amacıyla kullanılabilir.Asıl hedef çocukların gelişimlerini ve eğitimini desteklemektir,

Değerlendirme eğitim sürecinin en temel öğelerinden biridir.Değerlendirme;¹⁸⁰

- Çocuğun tanınması ve değerlendirilmesi,
- Programın değerlendirilmesi,
- Öğretmenin kendini değerlendirmesi olarak farklı yönlerden ele alınır.

Çocuğu bir birey olarak tanıyabilmek,büyüyüp gelişmesi sırasında karşılaştığı problemlerin çözümünde yardımcı olabilmek için, onun hakkında bilgi edinmeye ihtiyaç vardır.Bu bilgileri edinirken çocuğun farklı kişilik özellikleri göz önüne alınmalıdır.Her çocuğun ailede,daha sonra çevre ve okul yaşamındaki gelişme aşamasını gerçekçi bir şekilde gösterebilecek bilgilerin toplanması,değerlendirilerek kaydedilmesi öğretmen için çok önemli-

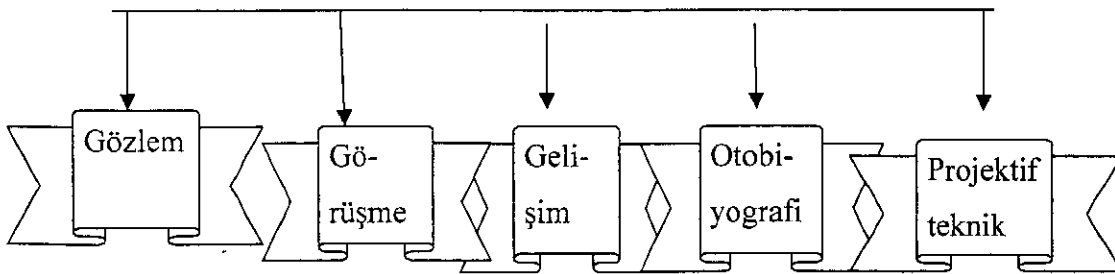
¹⁷⁹ Aral, N., Kandır, A., Yaşar, M., a.g.k., s.49.

¹⁸⁰ MEB,a.g.k. s.72

dir.Toplanan bu bilgiler dikkate alınarak eğitimin,onların ihtiyaç ve ilgilerine göre ayarlanması,ders programlarının planlanması gerekir. ¹⁸¹

3.1.1.Öğrenciyi Tanıma teknikleri

Çocuğu tanıma tüm seviyelerdeki rehberlik çalışmalarının temelini oluşturur.Çocuğu tanımadan ona yol göstermek ve yeterli düzeyde rehberlik yapmak imkansızdır.Öğrencilerin bedensel,duygusal,zihinsel,sosyal cinsel ve ahlaki gelişim düzeylerinin içinde bulunduğu yaş dilimine uygun olup olmadığı tespit edilmelidir.Kişilik gelişiminin sağlıklı oluşması,ileriki yaşamını etkileyecek bir öneme sahip olması,çalışmaların çok önemli olduğunu vurgulamaktadır.Bu doğrultuda aile ve öğretmen işbirliğinin sağlanması,çocuğun model aldığı anne babanın bu konuda bilinçlendirilmesi gerekir.Anaokulunda rehberlik çalışmaları adı altında çocuğun her yönüyle gelişiminin takip edilmesi ve ailelerin bilinçlendirilmesi,bu dönemin özelliklerinin aileye aktarılması,yaşanması muhtemel sorunların tespiti ve sorunların çözümünde izlenmesi gereken süreç hakkında bilinçli olmak,çocuğa yapılacak en önemli yardımlardan biri olmalıdır.Kişilik gelişimini olumsuz yönde etkilediği bilinen davranış ve uyum sorunlarının erken yaşlarda tespit edilip önlem alınması da zorunlu bir başka çalışma olmalıdır.

Şekil:Öğrenciyi Tanıma Teknikleri

Kaynak:MEB 2006 yayınlarından alınmıştır.Ankara,2006,s.72.

Öğrencilerin gelişim özelliklerinin takip edilmesi,içinde bulunduğu yaş diliminin gelişim özelliklerini gösterip göstermediğinin tespit edilmesi gerekir.Bununla ilgili kayıtlar tutulmalı,aileye bilgi verilmelidir.Yaşının altında veya üzerinde gelişim seyri gösteren çocuklar ancak bu yolla tespit edilecektir.Öğrencilerin gelişim kayıtları tutulurken zaman dilimi az olmalıdır.Okul öncesi çocuğu hızlı gelişim seyri gösterdiğinden bu çalışmaların hemen hemen her 3 ayda bir tekrarlanmasında yarar vardır.

¹⁸¹ Dirim, A., a.g.k., s.13.

Anaokulu dönemi rehberliğinin bir başka temel özelliği de en az anne baba kadar öğretmenin de aktif olarak bu çalışmaların içinde yer almasıdır. Öğretmenin bu konuda son derece bilinçli olması ve gerekli kayıtları mutlaka tutmalıdır. Öğrencilerin kendi gelişimlerini anlamalarına yardımcı olma; içinde bulunduğu yaş diliminin genel ve karakteristik özelliklerini bilme ve bir sonraki gelişim basamağına hazırlanmalarına yardımcı olma. Öğrencilerin olumlu yönde kendilerini tanımalarına ve anlamalarına yardımcı olmak, Öğrencilerin olumsuz özellikleri kadar olumsuz özelliklerinin de farkına varmalarını sağlama ve kendilerini her yönüyle bir bütün olarak algılama ve kabul etmelerini sağlamak.¹⁸² Öğretmen, eğitim sürecini planlarken, uygularken ve değerlendirirken şunları bilmelidir;¹⁸³

- Çocukların gelişimsel özelliklerini , ilgi ve isteklerini, gereksinimlerini,
- Çocuğun ailesinin ve içinde bulunduğu çevrenin özelliklerini dikkate alır.
- Çocuğun saygıyı öğrenmesi, yetişkinlerin onun alan ve sınırlarına saygı göstermesi ile olur.
- Anne baba çocukla iletişim kurarken tebessüm bekleyen çocuk, çatık kaşlı, gergin yaklaşımlı karşılaşması onu kırıklığa uğratar. Çocuk istenen şekilde öğrenmez.
- Çocuk istediğini yapma konusunda ısrarcıdır. doğru ve yanlış oluşmamıştır. Sınırını öğrenmeye çalışır. Anne baba doğru olanı nedenleri ile açıklayarak öğretmelidir.
- Çocuklarına veliler gözlemleyerek ve davranışlarını anlamaya çalışarak, onun hangi alanlarda yetenekli olduğuna dair fikir edinebilir ve bu alanların gelişmesinde yardımcı olabilir.
- Çocuklarına en çok yardımcı olan anne babalar çocukların yeteneklerini görebilen, kendi beklenti ve desteklerini ona göre ayarlayabilendir.
- Çocuğunuzun küçük başarılarının farkında olmak önemlidir.
- Çocuğun olumsuz davranışlarını görmezden gelip olumlu olanları övmek temel ilkedir.
- Çocuk bağırdığında duymamak , sessizken ödüllendirmek
- Çocuk 8 yaşına kadar taklit yolu ile öğrenir.
- Öğretme 4 değişik yolla öğrenilir. 1-Ona örnek olmak 2-Olumlu geri bildirim vermek 3-Hiçbir geri bildirimde bulunmamak 4-Cezalandırmak
- Çocuğa bir yaptırım uygularken nedenini ve sorunun nasıl ortadan kalkabileceğini açıkça anlatın.

¹⁸² Oktay, A., Unutkan, Ö., a.g.k., s.88.

¹⁸³ Morpa kültür Yayınları, a.g.k. s.14.

- Anne baba olumlu kontrol içinde olursa çocuk kendini güvende hisseder.
- Çocuğa ne kadar kötü hareket ettiğı söylendiğinde bir müddet sonra bu durumu benimseyecektir.
- Doğumundan itibaren çocuğuna anlayışlı ve sevecen davranan anne-babaların çocuklarının yaramaz olma ihtimali azdır.
- İlgisiz ve kontrolsüz anne baba tutumu olumsuz kontrolden de daha kötüdür.
- Çocuğun anne baba ile olan iletişimin niteliğı ,çocuğun gelişimi açısından büyük önem taşır.
- Çocuk anne babadan dayak yerse saldırgan ve şiddete eğilimli olma ihtimali artmaktadır.
- Çocuklar ihtiyaçlarının karşılanması için yaramazlıktan başka yol bilmezler.
- Anne baba tutarlı olduğı takdirde,çocuğuyla işbirliğı içine girme fırsatı bulabilir ve ona nasıl davranması gerektiğini en iyi şekilde öğretir.
- Çocuğa işbirliğinin yararlarını öğretin
- Çocuk davranışlarının sonuçlarını önceden bilmelidir.
- Çocuktan 5 yaş öncesinde yapması ve yapmaması gerekenleri hatırlamasını beklemeyin.Birkaç tekrardan sonra hatırlar.
- Çocukların koşulsuz kabul edilmeleri gerekir.
- Okul öncesi dönem çocuğı ,kendine ait işleri başarma konusunda yol almıştır.Yeterliliklerinin ve günlük yaşam becerilerinin gelişimi ile meşguldür.
- Okul öncesi çocuk arkadaş ilişkileri ve sosyal beceriler giderek artan bir düzeyde kazanmıştır.Fakat dikkat hala ailedir.Özellikle anne-babadır.
- Çocukta ben merkezci düşünce egemendir.Çevresinde olanları kendi ihtiyaç ve arzusuna göre değerlendirir.
- Çocuğun kurallara ilişkin bilgileri, onun dürtü ve eylemleri üzerindeki kontrolünden daha hızlı bir şekilde gelişmiştir.
- Okul öncesi çocuğı gerçek ile fanteziyi ayırt edemez.Kurduğı hayalleri ve canlandırdığı öyküleri ayırt edemez.
- Olumlu ebevyen davranışı çocukların hatalardan korkması yerine sorumlu davranış geliştirmelerine yardım eder.
- Okul öncesi dönem çocuğı, diğer insanlardan farklı,bağımsız bir birey olduğunun farkındadır.Dikkatini,kendi kendine yetebilmeye ve günlük yaşam becerilerini ge-

liştirmeye odaklanmıştır.Ancak dikkatini uzun süre aynı noktada tutmaz. Belleği zayıftır.

- Arkadaşları önem taşımaya başlar.
- Çocuk ,2 ile 6-7 yaşları arasında ,dünyayı anlamak için dili içeren sembolik düşünceyi kullanır.Çocuk sezgisel sıralama yapar.
- Okuma ilgisinin gelişmesi için aile ve okul, çocuğa faaliyet olanakları hazırlamalıdır.
- Televizyon,sınırlı zaman diliminde,doğru programların seçilmesi halinde,çocuğun gelişimine olumlu katkı sağlar.
- Çocuk resim yoluyla iç dünyasını yansıtır.
- Spor ortamında çocuk sorumluluklarının bilincindedir duygularını kontrol altına alabilir.

Çocuk hakkındaki bilgilerin kayıt altında olmasının sebepleri şunlardır;

- ❖ Çocuğun hakkında ,çocuğun kendisi ve ailesi için bir zengin öz geçmiş kaynağı oluşur .
- ❖ Kayıt alındaki bilgiler geçmiş ve bugünkü bilgileri karşılaştırma şansı verir.
- ❖ Çocuk kendi hakkındaki yazılı bilgileri görerek yazma ve okumaya istek duyar,
- ❖ Çocuğun gelişimine uygun bilgi verir,

Çocuğu tanımak önemlidir çünkü;¹⁸⁴

- Çocukların motivasyonunu,dikkatini,bir alana özgü bilgi ve beceri düzeylerini,ilgi alanlarını,öğrenme stillerini,gereksinimlerini,organizasyon becerirliğini,sözlü ve sözlü olmayan iletişim becerilerini,arkadaşlık ilişkilerini,problem çözme becerilerini,sosyal yaşam becerilerini,yardıma gereksinim duydukları alanları ve güçlü yönlerini tespitine imkan sağlar.
- Çocukların gereksinimlerini karşılayacak etkili ve kaliteli eğitim programlarının amaçlarının seçilebilmesini ve bu amaçlara ulaşılabilmesi için öngörülen kazanımların belirlenmesini sağlar.
- Uygun öğrenme yöntem,teknik ve araçlarının seçilmesine ve böylece etkili öğrenme ortamlarının düzenlenmesine temel oluşturur.

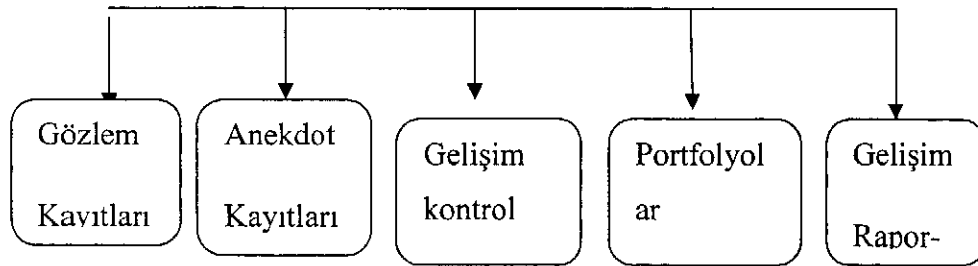
¹⁸⁴ MEB; a.g.k., s.73

- Erken yaşlarda çocukların güçlü ve gelişmeye açık veya desteklenmesi gereken özel gereksinimlerin karşılanmasına olanak verir.
- Çocukların kendi kendilerini de tanıma fırsatı yaratarak bireysel ve sosyal farkındalığı geliştirir ve çocuğun kendi akında içten denetim becerisinin gelişmesini sağlar,
- Çocukların gelişimindeki ilerlemeyi ya da sapmaları ölçmeyi sağlar.Böylece çocuk hakkındaki profesyonel olarak aileleri bilgilendirmede güvenilir bir rehberlik hizmeti vermek mümkün olur.

Çocuklar çevresi ile etkileşim halindedir.Etkileşimi anlaşılmalıdır.Örneğin çocuğun yaşıtı olan arkadaşları ile ,kendinden büyük ya da küçük arkadaşları ile,farklı cinsiyetteki çocuklarla,anne babası ile,öğretmeni ile,tanıdık ile tanıdık olmayanla iletişimin nasıl olduğunu belirlemek gerekir.Çocuğun temizlik ,beslenme gibi alışkanlıkları,başkasının yönlendirme ve yönlendirmediği durumlarda duygu ve düşünceleri ve tepkilerinden değerlendirme adına yararlanılmalıdır.

Çocuk sosyal bir varlık olmakla birlikte ilgileri, gereksinimleri bireyseldir.Bireysel farklılıklar hem eğitim programına hem değerlendirme sürecine yansıtılır.

Okul Öncesi Eğitimde Tanıma ve Değerlendirmeye Yönelik Kullanılan En Yaygın Teknikler

Şekil: Okul Öncesi Çocukları Tanıma ve Değerlendirmeye Yönelik Olarak Kullanılacak,en Yaygın ve En İşlevsel Araçlar

Kaynak:MEB Yayınları ,Ankara,2006,s.72

Öğretmen öğrenciyi değerlendirdikten sonra kendini değerlendirmelidir. Öğretmen, kendini değerlendirirken, programın ve çocukların değerlendirmelerini analiz etmelidir. Bu değerlendirmeler sonucunda hazırlanan planını, eğitim ortamını ve kullandığı materyalleri gözden geçirerek uygulamalarını geliştirir. Bütün değerlendirmeler bir sonraki yılın programı hazırlanırken kullanılır. Öğretmenin kendi kendini değerlendirmesi en verimli veridir. Düzenli aralıklarla yapılan değerlendirmeler öğretmenin güdülenmesini, yaratıcılığının artmasını, yansıtmacı öğretmen olmalarını ve kendi eksiklerinin düzelmesini sağlarlar. Okul öncesi eğitimin her geçen gün önemi ve sayısı artmaktadır. Öğretmenin kendi kendini değerlendirmesi aldığı öğretmenlik eğitimi ve kültürel altyapısı ile bağlantılıdır.

YÖK'ün internet sitesinde, 2006-2007 akademik yılından itibaren uygulamaya giren öğretmen yetiştirme programlarındaki başlıca yenilikler aşağıdaki gibidir.¹⁸⁵

- Programlar genellikle %50 alan bilgi ve becerileri, %30 öğretmenlik meslek bilgi ve becerileri, %20 genel kültür derslerini içermektedir. Bu oranlar ve ders saatleri farklılık gösterebilir.
- Yeni uygulamalarda yan alan uygulaması yoktur.
- Programlarda seçmeli ders sayısı arttırılmıştır.
- Öğretmen adaylarına; okul deneyimi ve öğretmenlik uygulaması sırasında, birleştirilmiş sınıflarda, köylerde, YİBO'larda uygulama yapabilirler.
- Yeni programlarda genel kültür dersleri arttırılmıştır. Amaç aydın bir kişide bulunan entelektüel donanımın öğretmende bulunmasıdır. Genel kültür ve ilişim teknolojisi-ne sahip olan kişi çağdaş eğitimin gereklerini yerine getirmede daha başarılı olacaktır.
- Öğretmen yetiştirme programlarına, "Topluma Hizmet Uygulamaları" adlı yeni ders konulmuştur. Ders zorunludur toplumun güncel sorunlarını belirlemede ve çözüm üretmeye yönelik projeler hazırlanır.
- Yeni programın önemli özelliği de AB ülkelerinde öğretmen yetiştirmede kullanılan öğretmen eğitimi programlarının çeşitli boyutlarıyla, büyük ölçüde örtüşmesidir.
- Yeni program problem çözen ve öğrenmeyi öğreten öğretmenleri yetiştirmeyi hedeflemektedir.

Ana sınıflarının yaygınlaştırılmasıyla birlikte, okul öncesi eğitim yavaş yavaş küçük yerleşim birimlerine kaymaktadır. Genellikle büyük şehirlerde faaliyet gösteren bu sınıflar-

¹⁸⁵ http://www.yok.gov.tr/egitim/ogretmen/programlar_aciklama.doc(20.06.2009)

dan,daha çok gelir ve eğitim düzeyi yüksek olan aileler yararlanır.Aile içinde okul öncesi eğitimden yoksun olan çocuklar ilkokulda başarısız olmakta e üst düzeydeki okullara devam edememektedir.¹⁸⁶

Okul öncesi dönemde çocuğun yüksek öğrenme potansiyeli vardır.Uygun fiziksel ve sosyal çevre koşullarında ve sağlıklı etkileşim ortamında yetişen çocuklar daha hızlı ve daha başarılı bir gelişim gösterirler.Çocuk doğumdan itibaren yaşadığı çevrenin tümünden etkilenir.Kişiliği oluşturan katmanlardan son dördü sosyal içeriklidir.Bunlar:¹⁸⁷

- Kişiliği dışarı yansıyan,başkaları tarafından algılanan duygu,düşünce,tutum,hareket ve eylemleri,
- Kişiliğin toplum değerleri,kuralları ve ahlaki değerleri
- Kişiliğin kendini olduğu gibi kabl ettirdiği yöntem,yol ve ürünleri
- Kişinin evrendeki yerini ve değerini saptaması

Çocuklar,oyunlarında yetişkin yaşamını taklit eden oyunlar bulabilirler.Fakat yetişkinlerin,yaşamlarıyla oyun oynama gibi bir davranışları olamaz.¹⁸⁸Çocuk eğitiminde eğitici oyuncakların önemli bir yeri vardır.Çevremizde bulunan pek çok eşya ve malzemeden eğitici oyuncak olarak yararlanmak mümkündür.¹⁸⁹Okul öncesi eğitim kurumları bu oyuncak yapımı sayesinde çocukların yaratıcılıklarını arttırmaktadırlar.

Okul öncesi dönemde çocuğu iyi edebiyat örnekleri ile karşılaştırma onun hayatına renk katar,dünyaya bakış açını genişletir,kitaplarla olmanın mutluluğunu yaşar ve ileride iyi bir okuyucu olmasını sağlar.¹⁹⁰Çocuklara anlatılacak hikayenin seçilmesi önemli bir problem-dir,ruhi problemdir.Bununla beraber çözümü,ruh biliminin,psikolojisinin en derin konularını bilmekle değil,belki sadece çocukları tanımak,çocukların beğendiği hikayelerden iki,üç tanesini bilmek ve tahlil etmekle mümkündür.Çocuklar sebepler ile neticeler arasındaki bağları anladıkça rüyadan uyanıklık aline geçen bir insan gerçekliği ile,masalların hoş varsayımlardan ibaret olduğunu anlayacak ve onlara artık inanmayacaktır.¹⁹¹ Çocukların düşünmesine katkıda bulunmak için :¹⁹²

¹⁸⁶ Erden, M., a.g.k., s.128

¹⁸⁷ Aral,N.,Bulut, Ş.,Baran,G.,Çimen,S., "Çocuk Gelişimi 2" İstanbul, 1981, s.28

¹⁸⁸ Yalçinkaya,T., "Eğitici Oyun ve Oyuncak Yapımı"İstanbul,1996, s.9

¹⁸⁹ Dirim, A., "Eğitici Oyuncak Örnekleri" İstanbul,2001, s.5

¹⁹⁰ Tür, G.,Turla, A., "Okul Öncesinde Çocuk,Edebiyat ve Kitap" İstanbul, 1999, s.5

¹⁹¹ Cevat, A., "Çocuklara Hikaye Anlatmak Sanatı" İstanbul, 2000, s.36

¹⁹² Akman, B., Yükselen, A., Uyanık, G., "Okul Öncesi Dönemde Matematik Etkinlikleri"İstanbul, 2000, s.10

- Çocuk için anlam ifade eden durumlar kullanılmalı ya da yaratılmalıdır.
- Çocuğun karar vermesini sağlayacak fırsatlar yaratılmalıdır.
- Çocuğun akranlarıyla görüş alışverişinde bulunması sağlanmalıdır.

Bu tür davranışlar okul öncesi eğitim ile gerçekleşir.Bu yüzden okul öncesi eğitimde artış oluşturulmalıdır.

Alfred Adler'in ilk büyük buluşu şu olmuştur:Ruhsal hayatın yapısını belirleyen en önemli etkenler ,ilk çocukluk günlerinde oluşmaktadır.Yalnız başına ele alındığında pek de cüretli bir buluş değildir bu.Hemen her çağın büyük araştırmacıları buna benzer buluşlara ulaşmışlardır.Yenilik, çocukluk yaşantılarını,izlenimlerini ve tavırlarını,belirleyebildiğimiz ölçüde,kesin ve sürekli bir biçimde ruhsal hayatın daha sonraki olaylarına bağlayabilmiş olmamızdır.Böylece ilk çocukluk yıllarındaki yaşantıları ve tavırları,daha sonraki hayatta,olgun bir insanın tavırları ve yaşantıları ile karşılaştırmak imkanını bulabiliyoruz.Bununla ilgili olarak,hiçbir zaman ruhsal hayatın tek bir görünüşü ile yetinmemek gerektiği gibi önemli bir gerçek bulunmuştur.Ruhsal hayatın tek tek görünüşlerini ,ancak bölünmez bir bütünün birer parçası olarak gördüğümüz zaman anlayabileceğimizi,ancak gene etkinlik akışı ve genel davranış kalıbı içerisindeki yerlerini belirleyebildiğimiz ölçüde değerlendirdiğimizi,yalnızca bireyin bütün yaşama biçimini ışığa çıkarabildiğimiz ölçüde,bireyin henüz çocukken gizli bir amaç güdereken takınmış olduğu tavrın ,olgunluk çağındaki tavrı ile aynı olduğunu açık ve seçik olarak koyduğumuz ölçüde kavrayabileceğimizi öğrenmiş bulunuyoruz.Endişeli bir karakteri olan ,içi kuşkular ve güvensizliklerle dolu,her zaman toplumdan kaçmaya çalışan bir yetişkin hasta,hayatının üçüncü ve dördüncü yıllarındaki aynı karakter özelliklerini göstermekte ve aynı ruhsal etkinliklerde bulunmaktadır.Bir yetişkin olarak onda gözlediğimiz şeyleri,doğrudan doğruya çocukluk yaşantılarının yankısı olarak görürüz.¹⁹³

Okul öncesi dönemde çocuk,sözle anlatılanlardan çok gözlemleri ile öğrendiği için, bu dönemin eğitiminde yetişkinin örnek olması çok önemlidir.Anne –baba ve çocuk arasındaki ilişkilerde sevgi en önemli faktördür.Sevgiden uzak büyüyen çocuk gelişimini her yönü ile etkileyebilir.¹⁹⁴ Yaşamın ilk altı yılında gelişme ve öğrenmenin olağanüstü hızlı bir şe-

¹⁹³ Adler, A., "İnsan Tabiatını Tanıma" İstanbul, (Çev.Ayda.Yörükkan),1994, s. 3

¹⁹⁴ Aydoğmuş, A.,Baltaş,A.,Davaslıgil,Ü.,Güngörmüş,O., Konuk,E.,Korkmazlar, Ü.,Köknel,Ö., Navaro,L.,Oktay,A., Razon, N.,Yavuzer,H., "Ana-Baba Okulu" İstanbul, 2006, s.44

kilde oluştuğu,ileri yaşlardaki öğrenmeye temel oluşturduğu bilimsel araştırmalarla ortaya konmuştur.¹⁹⁵

Okul öncesi çağ çocuğu şunları öğrenir.¹⁹⁶

- Yürümeyi ve koşmayı öğrenir,
- Konuşmayı,kendi kendine yemek memeyi öğrenir,
- Göz ve el faaliyetleri arasında işbirliği kurabilir,
- Cinsiyetle ilgili rollerini öğrenir,
- Sevmeyi ve paylaşmayı öğrenir,
- Kardeşleri,anne babası ve aile fertleri ile iletişim kurmayı öğrenir,

Okul öncesi eğitimin amacı:çocukların bedensel,zihinsel,duygusal gelişimini ve iyi alışkanlıklar kazanmasını,onların ilköğretime hazırlanmasını,koşulları elverişsiz çevrelerden gelen çocuklar için ortak bir yetişme ortamı yaratılmasını , Türkçe'nin doğru ve güzel konuşulmasını sağlamaktır.Okul öncesi eğitim çocuğun algılama gücünde ve duygusal gelişiminde önemli rol oynar.¹⁹⁷Okul öncesi eğitimde hedefler ve amaçlar belirlenmeli,plan bu hedef ve amaca göre hazırlanmalıdır.Okul öncesi eğitimde başarı tüm bu yapılanlarda ailenin katkısının çok olması ile bağlantılıdır.

Çocuğun ilk 2 yılı sosyal gelişimi açısından bütün yaşamında son derece önemli bir yer tutar.Spor faaliyetlerine katılan çocuklar davranışlarını kontrol altına alabilirler.Çocuğun sosyal gelişiminin hızlı bir artış gösterdiği dönem 2-6 yaşlar arası döneme rastlamaktadır.Bu dönemde çocuğun diğer çocuklarla beraber bir arada bulunması Çocuğun sosyal gelişimi açısından önemlidir.Bu dönemde çocuk,diğer çocuklarla birlikte olmaktan zevk duyar.4 yaşındaki çocuk,2-3 kişilik gruplar ile oyun oynamayı sever.5-6 yaşlarında bu grup genişler.Ancak oyun süresi kısadır.Çocuk 3-5 yaşlarında taktir kazanmaya yönelik hareket eder.Çocuklara,okul öncesi eğitim döneminde belli davranışları kazandırmak ve gelişimlerini desteklemek için gerekli eğitim yaşantıları evde ebeveynler,okul öncesi eğitim kurumlarında öğretmenler tarafından hazırlanmalıdır.Bu

¹⁹⁵ Öztürk, F.,”Drama” Ankara, 2002, s.20

¹⁹⁶ Akay, G., “Çocuk Gelişimi” 1996,s.15

¹⁹⁷ Terzi,A., Dönmez,B., Gürsoy, A., “Öğretmenlik Mesleğine Giriş” Ankara,2005 s.191

eğitim kurumlarından yararlanamayan çocukların gelişimleri yavaş olmakta ve çocuklar bu olumsuz izleri yaşamları boyunca taşımaya mahkum edilmektedir.¹⁹⁸

Okul öncesi yıllarını içine alan ilk çocukluk dönemi, çocuğun aktif olarak çevresine yöneldiği, uyarıcılarla dolu dış dünyayı keşfetmeye çalıştığı, insan yaşamının en temel becerilerinin kazanıldığı bir dönemdir. Çevresindeki olayları anlayabilmek için çocuk sürekli soru sorar. İlk çocukluk yıllarında sağlanan uygun çevresel koşullar kendine güven, bağımsızlık özerklik , girişimcilik gibi kişilik gelişimini olumlu yönde etkileyen duyguların kazanılmasında büyük önem taşır. Çocuğu tanımak için gelişimi anlamak gerekir. Gelişimi anlamak ve yorumlamak için şu ilkeler dikkate alınmalıdır.¹⁹⁹

- Gelişim hem kalıttan hem de çevreden etkilenir.
- Gelişimde bireysel farklılıklar vardır. Gelişme biyolojik olgunlaşmadan çok etkilenir.
- Her birey tek ve değişiktir.
- Gelişim düzenli bir sıra izler. Bu ilkeye göre bu sıra bedensel ve motor gelişim sırasında yapısal ve işlevsel özellikler belirli bir sırayla ortaya çıkar.
- Gelişim baştan aşağı doğru olur. Doğumdan sonra çocukta önce baş, daha sonra gövde, en sonra da bacak ve ayak kaslarının kontrolü ortaya çıkar.
- Gelişim bedenin iç kısımlarından dışa doğrudur. Örneğin; ilk önce omuzlar daha sonra kollar, en sonra da eller gelişir. Ellerin kontrolü parmakların kontrolünden daha önce ortaya çıkar.
- Gelişim genelden özele doğrudur. Bebekte önce büyük kas kontrolü başlar, sonra küçük kas kontrolü başlar. Bebekler oturmayı öğrenmeden önce başını dik tutmayı, emeklemeden önce oturmayı, yürümeden önce emeklemeyi başarırlar. Bu gelişim sırası bütün bebeklerde aynıdır.
- Yaşamın değişik dönemlerinde farklı türden gelişimler önem kazanır. Farklı , gelişim dönemlerinde , değişik gelişim özellikleri ön plana çıkar. Örneğin; bebeklik döneminde bedensel ve motor gelişim, psikolojik ve zihinsel gelişimden daha hızlı ve baskındır. Daha sonra zihin gelişimi ve kişilik gelişimi önem kazanır. Ergenlik çağında psikolojik ve cinsel gelişim ön planda iken, yetişkinlik döneminde bedensel ve motor gelişim önemini kaybeder.

¹⁹⁸ Çoban, B., Nacar, E., a.g.k. s.9

¹⁹⁹ Aral, N., Bulut, Ş., Baran, G., Çimen, S., a.g.k., s.28

- Gelişim her yaşta aynı değildir.Büyüme ve gelişme bedenin çeşitli organlarında aynı oranda olmadığı gibi,zaman bakımından da hızla ilerlemez.
- Gelişimin hızlı olduğu dönemlerde çevrenin etkisi fazla,yavaş olduğu dönemlerde azdır.Yaşamın ilk yılları,çocukluk ve ergenlik dönemleri gelişimin hızlı olduğu,çevrenin olumlu ve olumsuz etkilerinin sıklıkla görüldüğü yıllardır.Dolayısıyla bireyin davranışlarında kalıcı izler bırakabilir.Yaş ilerledikçe çevrenin etkisi giderek azalır.
- Gelişim,fiziksel,zihinsel,duygusal,sosyal yönleri ile bir bütündür.Çocuğun her alandaki gelişimi birbirleri ile ilişki içindedir.Herhangi bir alandaki gelişim diğer alanları etkiler.

Sosyal olmaya uyum sağlamak zaman,çalışma ve mutlaka kendini motive etmeyi gerektirir;doğru davranışın sebeplerini kavramaktansa,sizi mutlu etmek için doğru şekilde davranmak çocuğunuzun çok daha kolay başarabileceği bir şeydir.Bu nedenle,benzer yaştaki çocukların bazı okul öncesi gruplarında bir araya gelmesinin gerçekten yardımı olur.Çocuğunuz yavaş yavaş kendisinden ve diğer çocuklardan ne beklediğini,hem sizden hem de ailesi dışındaki diğer yetişkinlerden öğrenecektir.²⁰⁰

Yapılan araştırmalara göre kızgınlıkla ve düşmanca davranılan çocuklar öfkeli olmakta,ihmal edilen çocuklar ise utangaç olmaktadır.²⁰¹

Okul öncesi dönemde 2-6 yaşlar,ana dilin öğretimi için çok elverişli yaşlardır.Çünkü,doğumdan yirmi yaşa kadar süren gelişim boyunca ,beyin gelişiminin %80-85'i altıncı yaş sonuna kadar olan dönemde görüldüğü belirtilmektedir.Bu dönem çocuğun gelişiminin en hızlı olduğu üç,dört,beş, ve altı yaşlarıdır.²⁰²

Okul öncesi eğitim,zorunlu eğitim çağı kapsamında bulunmamaktadır.Temel neden olarak;mekan,öğretmen yetersizliği ve paralı olmasıdır.Bu yaş grubu çocukların beslenme,giyim ve eğitim maliyeti giderlerinin velilerce karşılanamaması,çocukların okula gönderilmesi konusunda sıkıntılara yol açmaktadır.MEB dışındaki kurum ve kuruluşlara bağlı ve özel okul öncesi eğitim kurumlarının denetimleri MEB'ınca yapılamamakta,bu durum nitelik sorununu ortaya çıkarmaktadır.²⁰³

²⁰⁰ Gohnsons, "Çocuk Gelişimi"İstanbul, 2006,s.11

²⁰¹ Bayhan, P., Artan, İ., a.g.k., s.32

²⁰² Baysal, H., a.g.k., s.26

²⁰³ Dilaver, H.,Can,N., Sarıtaş, M.,Helvacı, M.,Keskinkılıç,S.,Yücel,F., a.g.k., s.63

Çocuklara öğrenme tekniklerini öğretmek sınıf öğretmenin önemli görevlerinden-
dir.Öğrenenin yeni bilgileri kategorileme,organize etme ve birbirine bağlama yeteneği-
ni geliştiren bir öğretim tekniği hiyerarşik kavram haritası oluşturmaktır.Bu teknik okul
öncesi çocuklarının öğretiminde de yararlı olarak görülmektedir.²⁰⁴Okul öncesi eğitim-
de çocuk drama eğitimi alır.Dramanın Okul öncesi çağa çocuğa kazandırdıkları şun-
lardır;²⁰⁵

- Empati yaparak karşısındakini anlayabilme,
- İletişim dilini yakalayabilme,
- Toplumda birey olduğunun arkına varabilme,
- Kendini sözel, düşünsel,bedensel ve sanatsal yönleri ile ifade edebilme,
- Kendisiyle ve toplumla barışık olmak,
- Sorunları çözebilme,
- Öneriler üretebilme,
- Eleştiri ve özeleştiriye açık olmak,
- Estetik duyarlılığını kazanmak,
- Yaratıcı bir kimlik geliştirmek,
- Paylaşma ve dayanışma duygularını yaşamında çoğaltma,
- Farklı düşünceler karşısında demokratik düşünce sergilemek,
- Etik davranış sergilemek,
- Kendine güven duygusunu geliştirmek sayılabilir.

Çocuğun kitaplara duyduğu ilgi okulöncesi dönemden dil ağırlıklı etkinliklerin çe-
şitliliğince ve zenginleştirilmiş deneyimlerle, yaşamının ilk yıllarında başlar.Ona oku-
nan öyküler,söylenen şarkılar,mırıldanılan çocuk şiiirleri/melodilerinin tümü çocuğun
konuşma ve yazma diline duyduğu ilginin gelişmesine yardımcı olur.Bu tür etkinlikler
de ileriki okuma becerisinin temelini oluşturur.²⁰⁶

Okulöncesi eğitiminin amaçlarından biri de,çocuğun ana okulunda kendi kişiliğine
karşı olumlu bir tutum geliştirmesidir.Çocuğun okulöncesi eğitimi sırasında yaşantıları
mutlu ve anlamlı olursa,ilkokula kendine yönelik olumlu duygularla başlaması ve başa-
rı olasılığı artacaktır.3 yaşında başlayan okul öncesi eğitim,çocuğa kendini tanımayı

²⁰⁴ Şahin, F., a.g.k., s.33

²⁰⁵ Aksarı, S., "Okul Öncesinde Drama ve Drama yoluyla Sanat Eğitimi" Ankara, 2005, s.5

²⁰⁶ Yavuzer, H., a.g.k., s.45

,yeteneklerinden haberdar olmayı ve ona akranlarından farklı olan özelliklerini öğretir.²⁰⁷

Erken çocukluk dönemi,çocuğun tüm gelişim alanlarında hızlı bir gelişme gösterdiği,çevresinden etkilenerek öğrenme yaşantılarını oluşturduğu kritik bir dönemdir.Bu dönemde edinilen yaşantılar,çocukların yalnız okul yıllarındaki işlevlerini etkilemekle kalmayan,yaşam boyu sürecek etkilerdir.Bu nedenle erken çocukluk eğitimi,çocuğun tüm gelişim alanlarına hitap eden,iletişim becerilerini,yaratıcı düşünmeyi ve estetik bakış açısını geliştirmeyi hedefleyen sistemli bir eğitim süreci olmalıdır.Erken çocukluk döneminin uygun yaşantılarla geçirilmesi sonraki yıllarda kaliteli bir yaşam sürmesi için son derece önemlidir.Bu döneme hitap edecek eğitimcilerin gelişim alanlarında,iletişim ve yaratıcılık ile estetik alanlarında yeterliliğe sahip olmaları gerekir.Erken çocukluk dönemi eğitmeni çocuğun çevresiyle etkili iletişim becerisi kurmasını,bu becerilerini geliştirebilmesini sağlayacak ve doğuştan öğrenmeye hazır olan çocukların bu doğal gelişimlerini örselemeden yaratıcı düşünme çabalarını destekleyecek fırsatlar sunar.Bu fırsatlardan bazıları şunlardır:²⁰⁸

- Eğitmeni çocuğu bütüncül olarak ele alır,çocuğun çok boyutlu gelişimini sağlayacak olanaklar yaratır.Bunu yaparken çocukların bireysel farklılıklarını odak noktasında bulundurarak,çocuğun etkinlikler içinde aktif olarak yer almasını sağlar.
- Çocuğun öğrenme doğasını örselemeden zenginleştirir,yeteneklere açık olur,öğrenme fırsatlarını değerlendirir.
- Olumlu davranışların ve sosyal sorumluluğun oluşumunu sağlar,etkinliklerin çocuğun günlük yaşantılarıyla bağlantılı olmasını gözetir.
- Çocuğun kültürel, sanatsal ve estetik değerlere gelişmesini sağlayacak,kendisini ve yaşadığı sürece değerlendirme anlayışını kazandıracak yaşantılar sunar.

Okul öncesi eğitimde okul çok önemlidir.Okulların etkili olabilmesi için İngiltere’de incelenen etkili okullarda şu sonuçlar çıkmıştır.²⁰⁹

²⁰⁷ Yavuzer, H., a.g.k., s.211

²⁰⁸ Balıbey, Ö., “İdeal Öğretmen” İstanbul, 2006., s.66

²⁰⁹ Balcı, A., “Etkili Okul ,Okul Geliştirme”Ankara, 2007, s.23

- Etkili okullarda,başkalarını harekete geçiren,eğitimle ilgili geniş vizyonu olan yöneticiler liderlik etmektedir.Lider vizyonunu,sınıf uygulamalarına aktarabilmektedir.
- Etkili okullarda etkili iletişim ve güvenli ilişkiler öğretmenlere,okul politikalarını geliştirme ve uygulanmasında söz sahibi olma imkanı vermektedir.
- Etkili okulların herkes için yazıya dökülmüş amaçları ve hedefleri vardır.
- Etkili okullarda rahat,düzenli ve sağlam bir atmosferde ders verilmektedir.
- Tüm öğrencilere en yüksek akademik standartlara ulaşmaları için yardımcı olma çok anlamlıdır.
- Bu okullarda öğrencilerin düşüncelerini söylemeleri için iyi ilişkiler ve açık bir cesaretlendirme vardır.
- Etkili okullar çocukların kişisel ve sosyal gelişimini güçlendirir.
- Bu okullarda nitelikli akademik personel bulunur.

Çağdaş ve demokratik toplumun gerektirdiği;duygu ve düşüncesini söyleyebilen,girişimci ve araştırmacı, öz denetimini sağlayabilen,düşünmeyi,düşünce üretmeyi,sorunlardan çıkabilmek için yol ve yöntem üretmeyi öğrenen ,başkalarının haklarına saygılı ,yeteneklerini bilen ,yeteneklerini kullanmayı öğrenmiş,kültür değerlerine sahip çıkan ,ruhsal ve bedensel yönden sağlıklı ,gelişim düzeylerinin incelenmesini sağlayan ortam hazırlamak okul öncesi eğitim ile gerçekleşmektedir.Okul öncesi eğitim bu yüzden çok önemlidir.Tüm bu sebeplerden dolayı okul öncesi eğitim kaliteli yaşamın ilk basamağıdır,önemli ve gereklidir.

SONUÇ ve ÖNERİLER

Gelişmiş ülkelerde nüfus artış hızı çok düşük olduğundan okulöncesi eğitimdeki okullaşma oranı çocuk nüfusuna göre nispi olarak yüksek görülmektedir. Diğer taraftan AB üye ülkelerin bir çoğunda nüfus artış hızları yetersiz olmasından dolayı Avrupa'ya gelen üçüncü dünya ülkelerinden faydalanılmaktadır. Avrupa'ya gelen göçmen aile çocukları nispi olarak fazla olması gelecekteki çocuklara aşılması okulöncesi eğitim ile sağlanmaktadır. Bu yönden okulöncesi eğitime önem vererek kendi düşüncesini ve geleceğini çocuklara aktarmaktadır. Tek tip Avrupa düşüncesi sağlanmasıdır hedef. Ülkemizde ise Okulöncesi eğitimde okullaşma oranı yetersizdir.

Eğitim kamusal bir faaliyet olmasından dolayı ülkemizde ilköğretimin parasız ve zorunlu olduğu gerçeği vardır. Ancak, son yıllarda ilköğretimde başlayan denetimi kamuda olmak üzere özelleştirme faaliyetleri sunulmaktadır. Okulöncesi eğitim bazı özel kurumlarca sunulmaktadır. Kamunun sunduğu eğitim hizmetleri okulöncesinde yetersiz görülmektedir. Burada önemli mesele okulöncesi eğitimin fiziki yapısı öğretmen ve materyallerin yetersiz olması, olumsuzlukları sırlamaktadır. Ancak, nitelikli anaokulu sayısı %3 olarak söylenebilir. Toplam içerisinde Türkiye'de yetersiz olduğu görülmektedir.

Okulöncesi denetleme sistemi tek elden yürütülmediği gözlenmektedir. Bunların Sağlık Bakanlığınca, Sosyal Yardımlaşma Kurumunca ve Milli Eğitim Bakanlığınca sağlanmaktadır. Daha verimli olması için denetim tek elden sağlanmalıdır. Okulöncesi eğitimde öğretmen açığı çok azdır. Bunlara alınacak olan kararlarla açığın kapatılması ve nitelikli öğretmenin yetişmesi gerekir.

Geçmişte Osmanlı'da Anaokulu uygulamaları Şehzadelerin yetişmeleri için önemli verilmiştir. O günkü koşullara göre önemli bir gelişmedir. Azınlık okullarında nispi bir anaokulu öğretimi yapılmıştır. Sonrada savaş nedenleri ile bunlar kapatılmıştır. 1924 yılında okulöncesi eğitimle ilgili bir çalışma başlatılmıştır ancak, savaş nedeni ile kapatılmıştır. Düzenli olarak 1960 yılından itibaren Türk Milli Eğitim sisteminde yasal düzenlemeler yapılıyor. 1972 yılında anaokulu eğitimi örgün eğitime dahil edilmiştir.

Çeşitli kabiliyetlerdeki el becerileri artar. Çok yönlü sosyal çevrede erkenden yer alır. Okulöncesi eğitimin zorunlu yaşı 5 yaş olmalıdır. 3 yaş alı bebeklik çağı olmaktadır. Bu sebepten dolayı sürekli eğitimde 3 yaş altında zorluk yaşanabilir.

Çevrenin ve fiziki yapıya göre çocuğun okulda kalma süresi ayarlanabilmektedir. Okulöncesi eğitimin her geçen gün önemi daha da anlaşılmaktadır.Öğrenmeyi erkenden öğrenen çocuk topluma erken girmenin verdiği güven,toplumu ve dünyayı erken tanımanın bu eğitimin planlı ve programlı yapılmasının verdiği güven,hayata erken başlamanın avantajlarını yaşayacaktır.

Yapılan araştırmalar çocukluk döneminin çok etkili ve önemli olduğunu ortaya koymuştur.Freud,salıksız kişiliğin temellerinin çocukluk döneminde yatığını savunur.I.Dünya Savaşı sonlarına doğru çocukların gelişimlerinin bilimsel yapılmasının çalışmalar sonuç vermiş ve anne-babalara bu doğrultuda büyütme için yönlendirme hareketleri başlamıştır

Her yaş döneminin .gelişimsel özelliklerinin farklı olduğu ve bu farklılıkların anne baba tarafından bilinmesinde okulöncesi eğitin çok önemli yeri olduğu bilinmektedir.Anne baba gelişimsel bilgileri,çocuk eğitimini,yapılması gereken bilgileri okulöncesi eğitimden öğrenmektedir ve okul aile iletişiminin başlangıcı oluşmaktadır.Okulöncesi eğitim sayesinde anne baba daha sağlıklı karar vermektedir.Çocuklar öğrendikleri bilgilerin %70'ini 0-6 yaş arasında oluşturmaktadır.Okul yaşına kadar kişilik oluşumu gerçekleşmektedir.Bu oluşumda planlı ve programlı bir eğitim,çocuğun gelişim düzeyini bilerek hedef ve amaç oluşturan bir kurum olan okulöncesi eğitim çok önemli ve gereklidir.Okulöncesi dönem değerlerin oluştu dönem olduğu için çok dikkatli okul seçimi yapılmalıdır.

KAYNAKÇA

- Aral, N., Bulut, Ş., Baran, G., Çimen, S., Çocuk Gelişimi, İstanbul, 2001
- Akay, G., Çocuk Gelişimi, İstanbul, 2006
- Aydoğmuş, K., Baltaş, A., Baltaş, Z., Davaslıgil, Ü., Güngörmüş, O., Konuk, E., Korkmazlar, Ü., Köknel, Ö., Navaro, L., Oktay, A., Razon, N., Yavuzer, H., Ana-Baba Okulu, İstanbul, 2006
- Aral, N., Gürsoy, F., Köksal, A., Okul Öncesi Eğitimde Oyun, İstanbul, 2001
- Aksarı, S., Okul Öncesinde Drama ve Drama Yoluyla Sanat Eğitimi, Ankara, 2005
- Aral, N., Kandır, A., Yaşar, M., Okul Öncesi Eğitim 2, İstanbul, 2001
- Aral, N., Kandır, A., Yaşar, M., Okul Öncesi Eğitim 1, İstanbul, 2003
- Adler, A., (Çev. A. Yörükoğlu), İnsan Tabiatını Tanıma, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul, 2007
- Aral, N., Kandır, A., Yaşar, M., Okul Öncesi Eğitim ve Okul Öncesi Eğitim Programı, İstanbul, 2002
- Acun, S., Erten, G., Kız Meslek Liseleri İçin Okul Öncesi Eğitimi, İstanbul, 2000
- Akman, B., Yükselen, A., Uyanık, G., Okul Öncesi Dönemde Matematik Etkinlikleri, İstanbul, 2000
- Akyüz, Y., Türk Eğitim Tarihi, Ankara, 2008
- Anne Baba Öğretmen Kaynak Kitapları, Okul Öncesi Dönemde, İstanbul, 2007
- Balıbey, Ö., İdeal Öğretmen, İstanbul, 2006
- Bayhan, P., Artan, İ., Çocuk Gelişimi ve Eğitimi, İstanbul, 2007
- Başal, H., Okul Öncesi Eğitim, İstanbul, 2005
- Başaran, İ., Eğitim Psikolojisi, Ankara, 1991
- Balcı, A., Etkili Okul Geliştirme, Ankara, 2007

- Cevat,A., Çocuklara Hikaye Anlatmak Sanatı, İstanbul, 2000
- Cholette,F., Perusse, (Çev.A.Dirim),Çocuklara Cinsel Konuda Ne Söylemeli, Nasıl söylemeli, İstanbul, 1999
- Çoban,B., Naçar,E., Okul Öncesi Eğitimde Eğitsel Oyunlar, Ankara, 2006
- Çelikkaya,H., Eğitim Sosyolojisi, İstanbul, 1996
- Dere, H.,Ömeroğlu, E.,Okulöncesi Dönemde Fen, Doğa, Matematik Çalışmaları, Ankara, 2001
- Dilaver,H., Can,N., Sarıtaş,M., Helvacı,M., Keskinılıç,S., Keskinılıç,K., Yücel,F., Türk Eğitim Sistemi ve Okul Yönetimi, Ankara, 2007
- Dirim,A., Okul Öncesi Eğitimde Eğitici Oyuncak Örnekleri,İstanbul, 2001
- Demiral,Ö., Okul Öncesi Çocuklar İçin Eğitici Oyuncak Yapımı, İstanbul, 1998
- Erden,M., Eğitim Bilimlerine Giriş, Ankara, 2008
- Erdoğan,İ., Çağdaş Eğitim Sistemleri, İstanbul, 2006
- Fidan,N., Erden,M., Eğitime Giriş,Ankara,1992
- Gürtüz, K., Yirmi Birinci Yüzyılın Başında Türk Milli Eğitim Sistemi, İstanbul, 2008
- Gezer,İ., Nasıl Bir Eğitim,İstanbul, 2007
- Kennedy,M.,(Çev.O.Ö.Ergün), 5-6 Yaşındaki Çocuğunuz Büyürken, İstanbul, 2004
- Korkmaz,P., Okul Öncesi Eğitimde Program Geliştirme,İstanbul, 2000
- Karmıloff,K., Karmıloff,K., Smith, (G.Ö.Ayaydın),Bak Şu Konuşana,Alfa Yayınevi, İstanbul, 2004
- Oktay, A.,Gürkan,T.,Zembat, R.,Unutkan,P., Ne Yapıyorum, Neden Yapıyorum, Nasıl Yapıyorum,P.,İstanbul,2006
- Oktay, A., Unutkan,Ö., Okul Öncesi Eğitimde Güncel Konular, İstanbul, 2007
- Öztürk,A., Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Ana Dili Etkinlikleri, Ankara,2005

- Öztürk,M., Okul Fobisi,İstanbul, 2006
- Öztürk, F., Okul Öncesi Dönemde Müzik Eğitiminde Drama,Ankara, 2002
- Spörtwiss,Kale,R., Okul Öncesi Dönemde Beden Eğitimi ve Oyun Öğretimi, Ankara,2003
- Sun,A., Çocuk Beslenmesi,İstanbul, 2003
- Şahin, E., Okulöncesi Eğitim, Ankara, 2005
- Şahin, F., Okul Öncesinde Fen Bilgisi Öğretimi ve Aktivite Örnekleri, İstanbul, 2000
- Terzi,A., Dönmez, B., Gürsoy, A., Öğretmenlik Mesleğine Giriş ,Ankara, 2005
- Tür,G., Turla,A., Okul Öncesinde Edebiyat ve Kitap, İstanbul, 1999
- Yavuzer, H., Okul Çağı Çocuğu,İstanbul, 2006
- Yavuzer,H., Çocuğunuzun İlk 6 yılı, İstanbul, 2007,
- Yavuzer,H., Çocuğu Tanımak ve Anlamak, İstanbul, 2007
- Yalçınkaya,T., Eğitici Oyun ve Oyuncak Yapımı, İstanbul, 1996
- Yörükoğlu,A., Çocuk Ruh Sağlığı, İstanbul, 2004
- Yıldız,F., Şener,T., Okul Öncesi Dönemde Yaratıcılık Eğitimi, Ankara, 2003
- Yavuzer,H., Çocuk Psikolojisi, İstanbul, 2007
- Zembat, R., Unutkan, Ö., Okul Öncesi Dönemde Sosyalleşmesinde Ailenin Yeri, İstanbul, 2001

İnternet Kaynakları

MEB sitesi, www.yayim.meb.gov.tr/dergiler/147/fer.htm.53k.pdf(27.03.2009)

İnönü Üniversitesi, web.inonu.edu.tr/makdag/materyal.ppt(28.03.2009)

MEB sitesi

<http://okulweb.gv.tr/09/11/257440/anasinif/OKUL%20%C3%C4%BON%20AMA%C3%87LARI...>(30.03.2009)

Anaokulu sitesi, www.anaokulu.com(27.03.2009)

www.anaokulu.com/dunyad.okuloncesi.egitim.html

MEB Sitesi, www.ooegm.meb.gov.tr/22tarihce.asp(28.03.2009)

YÖK sitesi, http://www.yok.gov.tr/egitim/ogretmen/programlar_aciklama.doc(27.03.2009)

Kurum İmzalı Kaynakları

MEB, Okul Öncesi Eğitim Kurumları Programı, Kreş Programı, İstanbul, 1994

MEB, Okul Öncesi Eğitim Kurumları Program ve Yönetmeliği, 36-72 Aylık Çocuklar için Okul Öncesi Eğitim Programı ve Okul Öncesi Eğitim Kurumları Yönetmeliği, İstanbul, 2005

MEB, 36-72 Aylık Çocuklar İçin Okul Öncesi Eğitim Programı, İstanbul, 2006

Gohnsons, Çocuk Gelişimi, İstanbul, 2006

ÖZGEŞMİŞ

20 Nisan 1972 tarihinde Karabük doğumluyum İlköğrenimî Erenköy Zihnîpaşa İlköğretim Okulunda okudum.Orta ve Lise eğitimimi Erenköy Kız Lisesinde okudum.Üniversite Eğitimimi Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Fizik Öğretmenliğinde 1992-1996 yılları arasında okudum,

1996 yılında mezun oldum bir yıl dersane öğretmenliği yaptım.1997 yılında devlet okulunda öğretmenliğe başladım.14 yıldır Devlet okullarında öğretmenlik yapmaktayım.1996 yılında Uzman Öğretmen olma hakkını kazandım.

2007 yılında Beykent Üniversitesi,Sosyal Bilimler Enstitüsünde Yüksek Lisansa Başladım.

Yasemin Gülizar SÜRME